



Uit

**NORGES
ARKTISKE
UNIVERSITET**

Handelshøgskolen

Når det er foretatt kapitaluttak i et aksjeselskap – hvilke muligheter og begrensninger foreligger?

EN VEILEDNING TIL AKSJONÆR, REGNSKAPSFØRER OG STYRET

—
Nora Olli Johansen

Masteroppgave i økonomi og administrasjon - mai 2019



Forord

Denne masteroppgaven markerer slutten på en toårig master i økonomi og administrasjon ved Universitetet i Tromsø – Norges arktiske universitet. Studien er skrevet innenfor studieretningen regnskap og utgjør 30 studiepoeng.

Jeg vil rette en stor takk til min veileder Bjørn Sælen, samt biveileder Hallgeir Hemmingsen for deres faglige tyngde, verdifulle bidrag og innsats for å få i havn denne masteroppgaven. Jeg vil benytte anledningen til å takke alle som ga viktige bidrag i studiens spørreundersøkelse.

Jeg vil takke min familie og venner for deres oppmuntringer underveis i prosessen.

En spesiell takk rettes til min far for hans støtte, motivasjon og oppfølging gjennom alle mine 5 år som student ved Handelshøgskolen i Tromsø. Din genuine interesse og engasjement er uvurderlig!

Tromsø, 31.mai 2019

Nora Olli Johansen

Sammendrag

En gjenganger i mediebildet er problemstillinger som omhandler aksjonær som tar kapital ut fra eget aksjeselskap. Interessentene rammes og konsekvensene for aksjonær kan være svært uheldige. I det norske næringslivet er tillitsnivået høyt. Kapital som tas ut fra aksjeselskapet på en urettmessig måte svekker tilliten. En av de viktigste ressursene vi har i Norge er truet.

I dagens litteratur er det skrevet mye om gjeldende lovgivning på området og hvordan reglene skal etterleves. Et ubesvart spørsmål i tilgjengelig litteratur er hvordan en aksjonær kan løse en situasjon der kapitaluttaket allerede er foretatt. Med bakgrunn i dette har jeg valgt å formulere følgende problemstilling;

«Når det foreligger et kapitaluttak fra et aksjeselskap – hvilke rettsregler kan dette få konsekvenser for?»

Problemstillingen løses ved å tolke dagens lovgivning og gjennom en spørreundersøkelse av sentrale aktører. Dataen i tilknytning til studien er samlet inn gjennom *Nettskjema*.

Sentrale funn i studien er 8 mulige løsninger som retter opp i det urettmessige kapitaluttaket. Aksjeloven gir adgang til å dele ut kapitalen i et aksjeselskap på nærmere bestemte vilkår. Kapital kan også tilbakeføres til aksjonær. Det juridiske faktum må bringes i overensstemmelse med aksjeloven, regnskapsloven og skatteloven. Ved valg av løsning må det tas hensyn til hvordan kreditorer, medaksjonærer og andre interessentgrupper påvirkes.

Det endelige resultatet av studien er en veiledning på hvordan samsvar mellom faktum og rettslig regulering kan oppnås igjen. Det er laget en tabell som beslutningsverktøy. Formalitetene rundt kapitaluttaket må komme på plass i ettertid og rettsforholdet ordnes opp i. Studien gir en anbefaling til vedkommende som skal løse eller bistå med å løse en slik situasjon. Som et resultat av studien er det utarbeidet et oppslagsverk. Her inngår saksbehandlingsregler og maler til saksbehandlingsdokumenter som må etterleves for å frembringe et gyldig rettsforhold. *Oppslagsguiden* er et eget vedlegg til masteroppgave.

Nøkkelord: Kapitaluttak, tillit, styrearbeid, aksjonærlån, egenkapitaltransaksjoner.

Innholdsfortegnelse

Sammendrag	iv
-------------------------	----

1 Innledning

1.1 BAKGRUNN FOR OPPGAVEN OG AKTUALISERING	1
1.2 PROBLEMSTILLING	2
1.3 OPPGAVENS BEGRENSNINGER OG FORMÅL	4
1.4 OPPGAVENS OPPBYGGING	4

2 Teori

2.1 DET GRUNNLEGGENDE	6
2.1.1 Hva er et aksjeselskap?.....	6
2.1.2 Interessentgrupper	7
2.1.3 Tillit	9
2.1.4 Hvordan kan det oppstå kapitaluttak i aksjeselskaper i praksis?.....	10
2.2 PÅ HVILKE MÅTER KAN KAPITAL TAS LOVLIG UT AV ET SELSKAP?.....	12
2.2.1 Lån	13
2.2.2 Kapitalnedsettelse	13
2.2.3 Utbytte	14
2.2.4 Tilbakebetaling av lån med aksjonær som kreditor	14
2.2.5 Tilbakekjøp av selskapets aksjer	14
2.2.6 Avviklingsoppgjør	14
2.2.7 Lønn	15
2.3 AKSJELOVEN	15
2.3.1 Hensyn bak Aksjeloven	15
2.3.2 Utbytte	16
2.3.3 Aksjelovens regler for lån.....	19
2.3.4 Nedsettelse av aksjekapitalen.....	21
2.3.5 Erverv av egne aksjer	23
2.3.6 Når selskapet skal avvikles	24

2.4 SKATTELOVEN	26
2.4.1 Hvorfor har vi beskatning i Norge?	26
2.4.2 Inntektstyper	27
2.4.3 Omklassifiseringsregelen.....	28
2.4.4 Regler for beskatning av ulike former for kapitaluttak	28
2.4.5 Beskatning av lønn	33
2.4.6 Innrapportering	34
2.5 REGNSKAPSLOVEN	35
2.5.1 Bakgrunn for regnskapsplikt	35
2.5.2 Resultat eller balanse?	35
2.5.3 Regnskapsmessig klassifisering av uttaket	36
2.5.4 Notekrav	37
2.6 KONSEKVENSER AV URETTMESSIGE KAPITALUTTAK.....	38
2.6.1 Når tilliten brytes	38
2.6.2 Økonomiske konsekvenser.....	39
2.6.3 Strafferettslige sanksjoner	40

3 Metode

3.1 VALG AV FORSKNINGSDESIGN, UTVALG OG DATAINNSAMLING.....	42
3.1.1 Forskningsdesign	42
3.1.2 Utvalg	42
3.1.3 Datainnsamlingen	43
3.2 SPØRREUNDERSØKELSE	43
3.2.1 Utforming av spørsmål	43
3.2.2 Svarprosent	44
3.3 STUDIENS KVALITET	44
3.3.1 Validitet	44
3.3.2 Reliabilitet	45
3.3.3 Framgangsmåten steg for steg	45
3.3.4 Til refleksjon	46
3.4 ANALYSETEKNIKK.....	47
3.4.1 Deskriptiv statistikk	47

4 Resultater og analyse

4.1 PRESENTASJON AV INTERVJUOBJEKTENE	48
4.2 FORSKNINGSSPØRSMÅL 1	49
4.2.1 Hvor utbredt er kapitaluttak i det virkelige liv?	50
4.2.2 Årsak til fenomen	52
4.2.3 Årsak til løsning	53
4.3 FORSKNINGSSPØRSMÅL 2 OG 3	53

5 Drøfting og konklusjon

5.1 FORSKNINGSSPØRSMÅL 1	61
5.1.1 Drøfting av resultat i forskningsspørsmål 1.....	61
5.1.2 Konklusjon på forskningsspørsmål 1.....	62
5.2 FORSKNINGSSPØRSMÅL 2	63
5.2.1 Drøfting av resultat i forskningsspørsmål 2.....	63
5.2.2 Konklusjon på forskningsspørsmål 2.....	68
5.3 FORSKNINGSSPØRSMÅL 3	69
5.3.1 Drøfting av resultat i forskningsspørsmål 3.....	69
5.3.2 Konklusjon på forskningsspørsmål 3.....	76
5.4 AVSLUTNINGSVIS OM HOVEDSPØRSMÅL OG KONKLUSJON.....	78
5.5 OPPSLAGSGUIDE	80
5.6 FORSLAG TIL VIDERE FORSKNING	80

6 Kilder

6.1 RETTSKILDER	81
6.2 LITTERATUR	82
6.3 INTERNETTKILDER	83

7 Vedlegg

7.1 OPPSLAGSGUIDE	86
7.2 INTERVJUGUIDE	110
7.3 INTERVJUGUIDE MED RESULTATER	116
7.4 UTREGNINGER	123

Sentrale lover og forkortelser:

Asl.	Lov om aksjeselskaper av 13. juni 1997 (aksjeloven)
Sktl.	Lov om skatt av formue og inntekt av 26.mars 2014 (skatteloven)
Rskl.	Lov om årsregnskap m.v. av 17.juli 1998 (regnskapsloven)
Revl.	Lov om revisjon og revisorer av 15.januar 1999 (revisorloven)
Ftrl.	Lov om folketrygd av 28.februar 1997 (folketrygdloven)
Sktbl.	Lov om betaling og innkreving av skatte- og avgiftskrav av 17.juni 2005 (skattebetalingsloven)
Fregl.	Lov om registrering av foretak av 21.juni 1985 (foretaksregisterloven)
Kkl.	Lov om gjeldsforhandling og konkurs av 8.juni 1984 (konkursloven)
Sktfvl.	Lov om skatteforvaltning av 27.mai 2016 (skatteforvaltningsloven)
Strl.	Lov om straff av 20.mai 2005 (straffeloven)
FSFIN	Forskrift til utfylling og gjennomføring mv. av skatteloven av 26.mars 1999 (forskrift til skatteloven)
Prop. L	Proposisjon til Stortinget (Lovvedtak)
NOU	Norges offentlige utredninger. Det nedsettes utvalg og arbeidsgrupper av regjering eller departement, som utreder ulike forhold i samfunnet.

Tabell- og figuroversikt:

Tabell 1: Innslagspunkt for trinnskatt i 2019	33
Tabell 2: Regnskapsmessig behandling av ulike former for kapitaluttak	37
Tabell 3: Notekrav ved ulike former for kapitaluttak	38
Tabell 4: Svar på spørsmål 9 i intervjuguiden	51
Tabell 5: Svar på spørsmål 13 i intervjuguiden	55
Tabell 6: Prioritert rekkefølge av anvendte løsninger i praksis	63
Tabell 7: Beslutningsverktøy for valg av løsning	77
Figur 1: Illustrasjon av direkte og indirekte eierskap	7
Figur 2: Interessentgrupper i tilknytning til et aksjeselskap	8
Figur 3: Inndeling av ulike former for kapitaluttak etter Aksjeloven	11
Figur 4: Ordinært-, ekstraordinært- og tilleggsutbytte	19
Figur 5: Svar på spørsmål 1 i intervjuguiden	48
Figur 6: Svar på spørsmål 2 i intervjuguiden	48
Figur 7: Svar på spørsmål 3 i intervjuguiden	49
Figur 8: Svar på spørsmål 6 i intervjuguiden	50
Figur 9: Svar på spørsmål 8 i intervjuguiden	51
Figur 10: Svar på spørsmål 11 i intervjuguiden	52
Figur 11: Svar på spørsmål 12 i intervjuguiden	53
Figur 12: Svar på spørsmål 22 i intervjuguiden	54
Figur 13: Svar på spørsmål 14 og 15 i intervjuguiden	56
Figur 14: Svar på spørsmål 16 og 17 i intervjuguiden	57
Figur 15: Svar på spørsmål 18 og 19 i intervjuguiden	58
Figur 16: Svar på spørsmål 20 og 21 i intervjuguiden	59
Figur 17: Svar på spørsmål 23 i intervjuguiden	60

1 Innledning

1.1 BAKGRUNN FOR OPPGAVEN OG AKTUALISERING

«Dømt til to års fengsel etter Mudenia-konkursen» er overskriften i lokalavisene. I februar 2018 falt dommen om grovt økonomisk utroskap mot en kvinne i Øst-Finnmark tingrett. I dommen heter det seg at *«hun har bevisst unnlatt å følge vanlige rutiner for hvordan avgjørelser skal tas i et aksjeselskap, hun har ikke informert andre i selskapet om sine disposisjoner og hun har brukt selskapets kasse nærmest som sin egen lommebok, også ved å oppta ulovlig lån i selskapet....»* (Serigstad, 2018).

En gjenganger i mediebildet er problemstillinger knyttet opp mot urettmessige kapitaluttak foretatt av aksjonær i eget aksjeselskap. Det oppstår ofte konflikter der ulike interessentgrupper i tilknytning til selskapet blir rammet. I Mudenia-saken legges det vekt på selskapets kreditorer og kunder. Selskapets kunder er blitt skadelidende og så mange som 120 kreditorer meldte inn sine krav til bobestyrer ved konkursbehandling. Øvrige kreditorer som nevnes er selskapets tidligere ansatte. Enda en berørt part i saken er selskapets regnskapsfører. I dommen heter det seg at aksjonær *«...har villedet regnskapsfører»* (Serigstad, 2018).

I Jøsendal-saken har aksjonær tatt kapital ut fra selskapet (Andreassen & Berntsen, 2007). Advokat Jøsendal betegner uttaket som et lån i overensstemmelse med aksjeloven, mens selskapets revisor anmerker forholdet som et brudd på aksjeloven gjennom revisjonsberetningen. Et interessant aspekt med saken er uenigheten som er oppstått mellom to fagpersoner, nærmere bestemt en advokat og en revisor. Dette gjenspeiler temaets kompleksitet. Kapitaluttak fra aksjeselskaper er ingen enkel sak å håndtere på en korrekt måte. Jøsendal selv innehar roller som eneaksjonær, styreleder og daglig leder i eget aksjeselskap. Det kan diskuteres om rollefordelingen er heldig med tanke på saksbehandlingen som kreves ved kapitaluttak fra aksjeselskaper. Kontrollmekanismen uteblir når én person innehar alle roller. En annen tankevekker er lovendringen som trådte i kraft 1.mai 2011, jf. revl. § 7-6. Lovendringen gir anledning for mindre aksjeselskaper å unnlate revisjon. Det er tenkelig at i Jøsendal-saken hadde det ulovlige lånet aldri blitt avdekket, da selskapet med bakgrunn i dagens lovgivning kunne fravalgt revisjon.

Jøsendal-saken er ikke det eneste eksemplet på rettslige uenigheter som omhandler kapitaluttak. I en rekke saker, som Johannes Lunde-saken (NTB, 2015), er tiltalte domfelt for grovt økonomisk utroskap og grovt tillitsbrudd. Tilliten hos selskapets interessenter er misbrukt. Et av tiltalepunktene i dommen mot Lunde er kreditorsvik (Myrset, Sandø & Aarre, 2013). Kreditorsvik innebærer at selskapet er drevet på uforsvarlig vis på bekostning av selskapets kreditorer.

På oppdrag fra Revisorforeningen har Opinion undersøkt graden av tillit i det norske næringslivet. Undersøkelsen viser at tillitsnivået er svært høyt (Revisorforeningen, 2019). En av de viktigste forutsetningene for tillit er allmenn respekt for lovverket. Administrerende direktør i Revisorforeningen, *Per Hanstad*, understreker viktigheten av tillit: «*Vi må bli mer bevisste på at tillit er noe skjørt, noe vi kan miste om det ikke pleies*» (Revisorforeningen, 2019). Store avisoppslag som Mudenia-, Jøsendal- og Johannes Lunde-saken kan skape en generell mistillit mellom aktørene i næringslivet. Tilfeller der kapital tas ut av aksjeselskapet på bekostning av de øvrige interessentene i selskapet er svært uheldig. Ikke minst er det en trussel mot en av de viktigste ressursene vi har i Norge, nemlig tilliten.

1.2 PROBLEMSTILLING

Med kapitaluttak, også omtalt som privatuttak, forstås et uttak av kontanter eller varer fra aksjeselskapet som medgår i eiers private forbruk (Privatuttak, u.å.). En rekke dommer, som Mudenia-dommen (Serigstad, 2018), kjennetegnes av manglende forståelse av aksjeselskapet som en selvstendig juridisk enhet. En rådende holdning hos aksjonær er gjennomgående at selskapets midler er ens egne midler, med begrunnelse i eierskap. Resultatet er uttak av kapital fra aksjeselskap som ikke er i overensstemmelse med dagens lovgivning.

Konsekvensene ved kapitaluttak i selskapene er store. Temaet er derfor av interesse for mange aktører. Det er av interesse for myndighetene, da store skatte- og avgiftsinntekter blir unndratt gjennom manglende innrapportering. For aksjonæren kan utfallet være økonomiske konsekvenser og strafferettslige sanksjoner. En av de mest sentrale plikter som medfølger regnskapsfører og revisors profesjon er overholdelse av lover og regler. Forekommer det

disposisjoner som er i konflikt med gjeldende lovverk, vil en typisk rollefordeling være at revisor anmerker forholdet og regnskapsfører bistår den aktuelle kunden i å rette opp i disposisjonen.

Gjennom dagens lovverk følger det klare prosedyrer og krav for hvordan kapitaluttak i aksjeselskaper skal behandles for å kunne anses som lovlig. Det lovgivningen *ikke* sier noe om, er hvordan brudd på eksempelvis Aksjeloven skal løses. I dagens litteratur er det skrevet mye om temaet. Noe alle disse utgivelser, masteroppgaver og fagartikler har til felles er en gjennomgang av gjeldende lovgivning med kommentarer til hvordan reglene skal etterleves. I etterkant av et omfattende søk i tilgjengelig litteratur, er det enda et spørsmål som står ubesvart. Hva om man som aksjonær allerede har foretatt et kapitaluttak fra eget aksjeselskap som ikke er i henhold til lovgivningen? Da er det liten hjelp i å lese litteratur på litteratur om hvordan man burde ha gjort det.

På bakgrunn av dette har jeg valgt å formulere følgende problemstilling;

«Når det er foretatt kapitaluttak i et aksjeselskap – hvilke muligheter og begrensninger foreligger?»

For å understøtte og utdype problemstillingen er det utarbeidet tre forskningsspørsmål. Hensikten med det første forskningsspørsmålet er en kartlegging av dagens praksis. For å komme med løsningen innenfor dagens lovgivning er det vesentlig å forstå det underliggende fenomenet. Hensikten med det neste forskningsspørsmålet er å foreslå løsninger. Det er tenkelig at flere løsninger er aktuelle. Det siste forskningsspørsmålet søker å finne den løsning som er mest hensiktsmessig for aksjonær å velge.

Problemstillingen vil løses i kombinasjon av å tolke dagens lovgivning og anvende kvalitative data. Dataen i tilknytning til studien er samlet inn gjennom en spørreundersøkelse der hovedsakelig regnskapsførere og revisorer er intervjuet. Følgende forskningsspørsmål skal besvares i studien:

- 1) *«Hva er den rådende praksis rundt kapitaluttak som fenomen?»*
- 2) *«Hvilke disposisjoner vil kunne rette opp i et kapitaluttak som er i konflikt med gjeldende rettsregler?»*

3) «Hva er den mest hensiktsmessige løsningen?»

1.3 OPPGAVENS BEGRENSNINGER OG FORMÅL

Oppgaven begrenser seg til aksjeselskaper. Videre vil en naturlig avgrensning være mot aksjeselskaper som klassifiseres som små eller mellomstore. Problemstillingen er i større grad gjeldende i små aksjeselskaper. I store aksjeselskaper er eierskapet spredt og aksjonærer har ingen direkte tilgang til selskapets kapital (Truyen, 2005). Studien begrenser seg videre til direkte eierskap, der minst en av aksjonærene i selskapet går under betegnelsen *personlig aksjonær*.

Vinklingen i oppgaven er fra aksjonærens side. Aksjonær engasjerer i mange tilfeller andre fagpersoner. Disse kan være regnskapsfører og revisor. Problemstillingen tar derfor utgangspunkt i deres ståsted. I en tidlig fase i utviklingen av masteroppgaven, har en bakenforliggende tanke vært å komme med et bidrag til bransjen. Studien kan anvendes som en guide i hvordan denne og lignende problemstillinger kan løses i framtiden.

Studiens overordnede formål er å bidra til å sikre en god forvaltning av tillit som ressurs i det norske næringslivet. Undersøkelser som er gjort på området, *blant annet Revisorforeningens tillitsundersøkelse* (Revisorforeningen, 2019), utpeker overholdelse av lover og regler som et av de viktigste premiss for å opprettholde tilliten. Kapitaluttak fra aksjeselskaper som ikke samsvarer med aksjeloven er en del av nyhetsbilde til stadighet. Aksjonær, regnskapsfører eller revisor lykkes ikke i å handle i samsvar med lovgivningen. Det overordnede formålet skal operasjonaliseres ved å gi et større innblikk i forskningsområdet og bidra til en ensartet metode å løse problemstillingen på. Tilliten ivaretas når lovgivningen respekteres.

1.4 OPPGAVENS OPPBYGGING

Oppgavens kapittel 2 presenterer det teoretiske rammeverket. Innledningsvis vil det gis en overordnet introduksjon. Videre vil ulike årsaker og former for kapitaluttak presenteres. Kapitaluttak fra aksjeselskaper reguleres av aksjeloven, skatteloven og regnskapsloven. Lover

og regler som regulerer problemstillingen vil bli gjennomgått. Det redegjøres for hvordan ulike former for kapitaluttak skal behandles korrekt i henhold til lovgivningen. Det siste delkapitlet omhandler sanksjoner og konsekvenser ved at det foreligger kapitaluttak som er i konflikt med gjeldende rettstilstand.

Det tredje kapitlet i oppgaven presenterer det metodiske rammeverk for oppgaven. Her inngår en detaljert beskrivelse av prosessen med datainnsamling, informasjon om studiens utvalg og avslutningsvis et avsnitt med refleksjoner rundt selve prosessen med å samle inn data til studien.

Kapittel 4 utgjør selve analysen og presenterer funn i studien. Analyseteknikken som tas i bruk er deskriptiv statistikk. Ulike tabeller og figurer presenterer funnene.

Drøfting av resultatene i studien inngår i oppgavens femte kapittel. De innsamlede data blir knyttet opp mot det teoretiske rammeverket. For å kunne besvare oppgavens problemstilling på en tilfredsstillende måte er det nødvendig å anvende lovgivningen sett i lys av de kvalitative data som er samlet inn i forbindelse med studien. I kapittel 5 følger en oppsummering og konklusjon på problemstillingen. Det gis et forslag om videre forskning.

Som et resultat av studien er det utarbeidet en tabell som vil fungere som «beslutningstre» med en tilhørende oppslagsguide for aksjonær, regnskapsfører, revisor og styret. Denne er et eget vedlegg til masteravhandlingen og skal fungere som oppslagsverk for den som måtte stå overfor problemstillingen. I oppslagsguiden inngår en oversikt over saksbehandlingsregler og maler til ulike saksbehandlingsdokumenter som vil rette opp i kapitaluttaket.

2 Teori

2.1 DET GRUNNLEGGENDE

2.1.1 Hva er et aksjeselskap?

Et aksjeselskap er en egen juridisk enhet, også omtalt med begrepet *egen juridisk person* (Aksjeselskap (AS), 2018). Et aksjeselskap er en selskapsform som kjennetegnes ved at eierne i selskapet ikke hefter for mer enn selskapets aksjekapital. Dette er en form for begrenset deltakeransvar (Bråthen, 2017). Gjennomgående i litteraturen er ansvarsbegrensningen i aksjeselskaper ilagt stor vekt. Aksjeselskap, forkortet som AS, er den vanligste selskapsformen i Norge. Tall publisert av Statisk Sentralbyrå fra 2018 viser at det er registrert omlag 227 000 aksjeselskaper (Føretak, 2019). Aksjeloven § 1-2 annet ledd definerer et aksjeselskap på følgende måte:

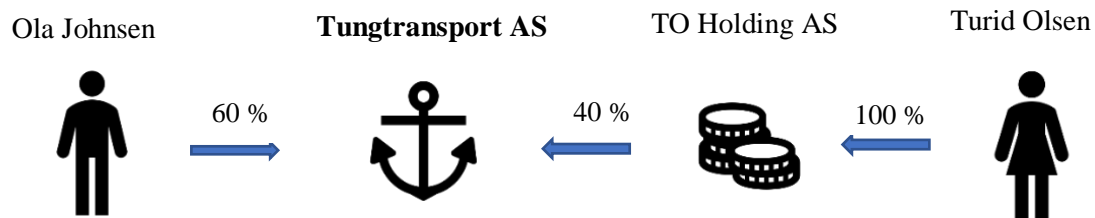
«Med aksjeselskap forstås ethvert selskap hvor ikke noen av deltakerne har personlig ansvar for selskapets forpliktelser, udelt eller for deler som til sammen utgjør selskapets samlede forpliktelser...»

Aksjekapitalen er sikkerhet for kreditorer som er tilknyttet et aksjeselskap (Aksjeselskap (AS), 2018). Det er krav om at aksjekapitalen skal være på minimum NOK 30 000. Ansvarsbegrensningen i aksjeselskaper tydeliggjøres når det foreligger utestående krav fra selskapets kreditorer. For å få dekket sine krav må kreditorer henvende seg til selskapet og har ingen rett til å kreve dekning av aksjonærene. Som følge av ansvarsbegrensningen er det en begrenset adgang for aksjonær å ta midler ut av selskapet.

Aksjeselskap som selskapsform reguleres av aksjeloven. Et aksjeselskap er også definert som et eget skattesubjekt, som faller inn under skatteloven. Et tredje forhold som regulerer norske aksjeselskaper er regnskapsloven. Selskaper må overholde sin lovpålagte regnskapsplikt.

Det er kun en person eller en annen juridisk enhet som kan eie et aksjeselskap. For en personlig aksjonær kan eierskapet være av direkte eller indirekte art. Ved direkte eierskap er en personlig aksjonær eier av aksjene. Indirekte eierskap innebærer et mellomledd mellom

selskap og en personlig aksjonær (Georgsen, 2018). Figur 1 illustrerer forskjellen mellom direkte og indirekte eierskap. Ola Johnsen har et direkte eierskap i Tungtransport AS med en eierandel på 60 %. Turid Olsen har et indirekte eierskap i Tungtransport AS og eier 40 % av selskapets aksjer.



Figur 1: Illustrasjon av direkte og indirekte eierskap.

Eiersammensetningen i et aksjeselskap er av betydning når det gjelder kapitaluttak og hvilke løsninger som er aktuelle. Et aksjeselskap kan være eid av én aksjonær eller av flere aksjonærer i fellesskap. Om eierskapet er direkte eller indirekte vil være avgjørende for hvilke rettsregler som skal komme til anvendelse. Denne studien tar utgangspunkt i personlige aksjonærer som har et direkte eierskap i aksjeselskapet.

2.1.2 Interessentgrupper

Aksjonær er ikke alene om å ha et engasjement i aksjeselskapet. Et aksjeselskap har vanligvis til hensikt å drive næringsvirksomhet. For å fremme næringsvirksomhet er aksjeselskapet avhengig av medspillere. Disse medspillerne kalles også interessenter. Interessentene har til felles at de har en interesse i selskapet (Interessent, 2018). Men bakgrunn for interessen er ulik. Aksjonærer i et selskap har normalt et profittmaksimerende syn, mens myndighetenes oppgave på den annen side er å innkreve skatter og avgifter på vegne av det offentlige.

Mintzberg deler interessentene inn i eksterne og interne interessenter (Mintzberg, 1984). Begrepene indre og ytre påvirkning anvendes også som en inndeling av interessentgruppene. Den indre påvirkningen et aksjeselskap utsettes for utgjør de såkalte interne interessentene. Disse er ansatte og medaksjonærer. Interessentgruppene som påvirker aksjeselskapet eksternt

er kreditorer, långivere, kunder, skattemyndigheter og øvrige samfunn.



Figur 2: Interessentgrupper i tilknytning til et aksjeselskap.

Enkelte interessenter påvirker aksjeselskapet gjennom avgjørelser. Ringvirkninger som følger av avgjørelser og disponeringer rammer de resterende interessenter. Et kapitaluttak har en direkte betydning for aksjonær (som blir tilført kapital) og for aksjeselskapet som får svekket sin likviditet og kapitalbase. Et kapitaluttak har en indirekte påvirkning på øvrige interessenter. Alle aksjonærer i et aksjeselskap, så fremt det ikke er ulike aksjeklasser, har like rettigheter til å motta kapital og avkastning på sitt aksjeeie. For medaksjonærer vil et kapitaluttak som gis til en bestemt aksjonær være skjevfordeling og lite rettferdig. Et kapitaluttak, avhengig av størrelse, kan svekke likviditeten og aksjeselskapets økonomiske stilling. Risikoen for at de øvrige aksjonærers investerte kapital går tapt, øker når det tas midler ut av selskapet. Situasjonen er den samme for långivere og leverandører. Kapitaluttak reduserer sannsynligheten for at utestående krav blir innfridd. Långiver kan ha stilt såkalte covenants krav til aksjeselskapet (Covenants, u.å.). Et covenants krav fra banken kan som eksempel være en egenkapitalandel som ikke under noen omstendigheter må være lavere enn 20 %. Et kapitaluttak fra selskapet kan resultere i en økt gjeldsgrad og lavere egenkapitalandel enn covenants kravet tilsier. Sannsynligheten for mislighold av gjeld øker.

Andre interessenter er selskapets kunder. Disse kan være avhengig av aksjeselskapets leveranse av varer eller tjenester i egen produksjon. Skulle aksjeselskapet bli ute av stand til å levere varer og tjenester, vil konsekvensene være svært uheldige. Det kan tenkes at aksjeselskapet står for en nøkkelleveranse i kundens produksjon. I ytterste konsekvens må kundens aktivitet legges ned som følge av manglende råstoff. Konsekvensene for ansatte i et

aksjeselskap der kapitaluttak foreligger er også betydelige. Det skal utbetales lønn til ansatte for arbeidsinnsats. Ved svekket likviditet er det tenkelig at lønnsutbetalinger blir forsinket og i verstefall uteblir, da det ikke er nok midler tilbake i selskapet.

Det norske samfunnet er tuftet på næringsaktivitet. Aksjeselskapers verdiskapning bringer kapital inn til den såkalte Statskassen (Statskasse, u.å.). Det øvrige samfunnet vil derfor ha interesse i aksjeselskapet. Offentlige myndigheter er ansvarlig for innkreving av skatter og avgifter som generes av inntektsbringende næringsaktivitet. Skattemyndighetene er derfor også en sentral interessent. Et samarbeid mellom alle interessenter i og rundt aksjeselskaper er nødvendig for å holde samfunnshjulene i gang. Nøkkelen for å lykkes er tillit og samhandling mellom alle næringslivets aktører.

2.1.3 Tillit

Det sies at Norge er et av de mest tillitsfulle samfunn i verden (Dørum, 2019). Men hva er egentlig tillit?

Tillit kan nærmere defineres som et individs tro på og villighet til å handle etter andres ord, handlinger og beslutninger (Baldvinsdottir, Hagberg, Johansson, Jonäll & Marton, 2011). Tillit er knyttet til sosial kontekst og gjennom troverdighet til et system. Et system kan nærmere beskrives som et selskap eller samfunn som helhet. Et aksjeselskap er avhengig av samspill og samarbeid mellom de ulike interessenter i og rundt selskapet for å kunne overleve over tid. Lovgivningen i Norge skal hindre at næringslivets aktører rammes av grove tillitsbrudd, noe som er tilfelle i Johannes Lunde-saken (NTB, 2015). Både de interne og eksterne interessenter er avhengig av å ha tillit til hverandre. I 2019 utgaven av NHOs årskonferanse var tillit viet plass som tema. En god forvaltning av tillit som ressurs reduserer behovet for regulering og kontroll. Ikke minst forenkler det den økonomiske samkvem. Sjefsøkonom i NHO, Øystein Dørum, oppsummerer det hele gjennom sitt innlegg i Dagens Næringsliv:

«Tillit er «olje i samfunnsmaskineriet». Vi stemmer ved valg, gir blod og unnlater å lure hverandre – ikke fordi det gir oss private fordeler der og da, men fordi det tjener et større fellesskap» (Dørum, 2019).

I media er det til stadighet oppslag der personer med tilgang til selskapets kapital bryter tilliten gjennom å berike seg selv med selskapets midler. I Stavanger Tingrett ble en mann dømt for å ha overført 1,9 millioner fra idrettslagets bankkonto til sin egen. Mannen mener overføringen var et ledd i en avtalt kapitaloverføring (Bruland, 2018). I straffeutmålingen vektlegges det at det er begått et grovt tillitsbrudd mot idrettslaget.

Tillit omtales som en viktig ressurs i dagens Norge. Administrerende direktør i NHO, Ole Erik Almlid, understreker følgende gjennom sitt budskap på NHOs årskonferanse: «*Tillit er ressursen som gjør at vi får mer ut av de andre ressursene*» (Almlid, 2019). Ressursen må forvaltes på en god måte for å kunne prege det norske næringslivet i årene som kommer. Grove tillitsbrudd som allerede er begått må oppdages og ilegges straff med sikte på å oppnå en preventiv effekt. For fremtiden må tillit som ressurs sikres gjennom et godt regulert lovverk. Skulle det være fritt fram for aksjonær å ta ut kapital fra aksjeselskapet, vil tilliten mellom interessentene svekkes og i verstefall ikke kunne gjenombygges. Det er noe alle interessenter taper på i lengden. Gjennom dagens lovgivning, i form av Aksjeloven, sikres tilliten gjennom klare spilleregler for alle næringslivets aktører. Dagens lovgivning skal sikre at aksjonær ikke har anledning til å ta ut kapital fra aksjeselskapet på bekostning av andre interessenter i tilknytning til selskapet.

2.1.4 Hvordan kan det oppstå kapitaluttak i aksjeselskaper i praksis?

Et kapitaluttak er uttak av midler, ofte i form av kapital eller penger, der aksjonær overfører fra selskapets kapitalbase til privat kapitalbeholdning (Privatuttak, u.å.). Et sentralt skille når det gjelder kapitaluttak er spørsmålet om det foreligger tilbakebetalingsplikt- og evne, fra aksjonærs side. Når det er klare intensjoner om å tilbakebetale kapitaluttaket kan det betegnes som et lån. Om det er et lovlig eller ulovlig lån, vil bero på om blant annet Aksjelovens regler er etterlevd. Resterende tilfeller av kapitaluttak kan ikke defineres som lån, da det ikke foreligger intensjon om tilbakebetaling.

Denne studien søker å finne løsninger på de uavklarte kapitaluttakene. Kapitaluttak som er gjort i samsvar med Aksjeloven og som kan betegnes som «lovlig lån» er en avklart situasjon for aksjonær. Figur 3 illustrerer en enkel inndeling av ulike former for kapitaluttak. Feltene som er skravert er uavklarte uttak som er i konflikt med gjeldende rettstilstand.

	Skal tilbakebetales.	Skal ikke tilbakebetales.
Ikke lovlig etter aksjeloven § 8-1	Ulovlig lån.	Kapitaluttak.
Lovlig etter aksjeloven.	Lån.	

Figur 3: Inndeling av ulike former for kapitaluttak etter aksjeloven.

Reiseforskudd

Så hvordan oppstår slike uavklarte kapitaluttak i et aksjeselskap? Et eksempel er forskudd som overfører fra selskapet til aksjonær, der kapitalen er ment for å betale kostnader som aksjonær har på bedriftens vegne. Et klassisk eksempel er jobbreiser. Arbeidstaker har krav på å få dekket kostnader i forbindelse med en reise som arbeidstaker gjennomfører i arbeidsgivers interesse. Arbeidsgiver og arbeidstaker står relativt fritt til å avtale hvordan kostnadene skal dekkes (Reise og diett, 2019). For en arbeidstaker kan kostnader i forbindelse med en reise være krevende å legge ut for. En løsning er at arbeidstaker mottar et reiseforskudd. Reiseforskuddet skal dekke de framtidige kostnader arbeidstaker har i forbindelse med reisen. En aksjonær kan være ansatt i eget aksjeselskap. Arbeidstaker mottar kapital fra selskapet gjennom sitt arbeidstakerforhold. Det uavklarte kapitaluttaket oppstår når aksjonær ikke anvender forskuddet til det avtalte formål.

Lønnsforskudd

Lønn er betaling for en motytelse. Motytelse og betaling skjer ikke alltid på samme tidspunkt. En ansatt kan motta godtgjørelse før en ytelse har funnet sted, også omtalt som forskudd på lønn. Aksjonær, som også er ansatt, kan på denne måten få ut kapital fra selskapet. Et kapitaluttak kan oppstå i de tilfeller et lønnsforskudd ikke kommer til fratrukk ved ordinær lønnskjøring.

Forskudd på utbytte

En aksjonær realiserer den investerte kapitalen i et aksjeselskap gjennom å ta ut utbytte. Et ordinært utbytte vedtas når årsregnskapet er avlagt og godkjent av generalforsamlingen (Hva er utbytte?, u.å.), noe som kan være opptil 6 måneder etter regnskapsårets slutt. Det

forekommer at aksjonær utbetaler et forskudd på utbytte til seg selv i inneværende regnskapsår. Kapitaloverføringen er et forskudd på utbytte og et forhold som senere må formaliseres. Selskapets økonomiske stilling ved regnskapsavleggelse kan vise seg å være dårligere enn antatt og utbyttegrunnlaget er ikke tilstrekkelig. Aksjonær har allerede utbetalt kapitalen som var tenkt som utbytte, og følgelig er det et uavklart kapitaluttak mellom selskap og aksjonær.

Private utgifter

I dag er det relativt vanlig at et selskap har et betalingskort tilknyttet bedriften. Selskapet gis anledning til å gjøre opp for bedriftens utgifter i det kostnaden pådras. En aksjonær inngår ofte i den daglige ledelsen i bedriften og har tilgang på bedriftens betalingskort. Kapitaluttak oppstår når aksjonær anvender bedriftens midler til å dekke private utgifter. Et eksempel er innkjøp av dagligvarer til privat bruk. Aksjonær betaler private regninger ved å debitere bedriftens bankkonto.

Midlertidige lån

En gjenganger når det gjelder kapitaluttak fra aksjeselskaper er «midlertidige lån». Årsaken til at begrepet må settes i anførselstegn er spørsmålet om hvorvidt et kapitaluttak kan sies å være et lån eller ikke. Aksjonær betegner ofte et kapitaluttak som lån, mens Skatteetaten anfører at kapitaluttaket ikke reelt sett er et lån. Skatteklagenemda behandlet i 2017 en sak der aksjonærens mellomregningskonto i selskapet økte fra å være 875 286 til 2 674 040 i tidsrommet 2008-2014 (Skatteklagenemda, 2017). Av dommen framgår det at årsaken til en økende saldo på mellomregningskonto er bankoverføringer til aksjonærens private konto og selskapets finansiering av private skatter og varekjøp.

De omtalte transaksjoner er eksempler på hvordan kapitaluttak og fordring mot aksjonær kan oppstå.

2.2 PÅ HVILKE MÅTER KAN KAPITAL TAS LOVLIG UT AV ET SELSKAP?

For å forsterke tilliten mellom de ulike aktører i næringslivet skal en felles lovgivning ivareta ulike hensyn og behov. En aksjonær har en begrenset rett til å ta ut kapital fra eget

aksjeselskap. Denne retten er gjeldende så fremt ikke selskapet blir skadelidende eller uttaket gjøres på bekostning av de andre interessenter. De ulike adganger en aksjonær har for å ta ut kapital fra eget aksjeselskap vil bli nærmere beskrevet i det følgende.

2.2.1 Lån

En aksjonær kan ta opp et lån i eget aksjeselskap. I forbindelse med låneopptaket overføres selskapets kapital til aksjonær. Men hva er egentlig et lån? I forarbeidene til Aksjeloven brukes begrepene «lån» og «aksjonærlån». Fra dagligtalen er lån et veletablert begrep, men noe direkte definisjon av lån er vanskelig å finne. I Aksjeloven brukes begrepet «*kreditt*» om lån. Universitetsforlagets kommentarutgave til aksjeloven (Aarbakke, Aarbakke, Knudsen, Ofstad & Skåre, 2018) gir en nærmere beskrivelse av hva som menes med kreditt:

«med kreditt menes pengelån og andre pengekreditter, derimot ikke utlån av gjenstander»

I det privatrettslige innebærer kreditt et avtaleforhold, der det skjer en ytelse mot at en motytelse inntreffer på et senere tidspunkt. Dette omtales også som tilbakebetalingsplikt.

Den overordnede definisjonen av lån innebærer en midlertidig råderett, en avtalt periode og en avtalt godtgjørelse. (Lån, u.å.). Definisjonen kan øyensynlig være lite konkret. Hva som inngår i midlertidig råderett, avtalt periode og avtalt godtgjørelse må nærmere defineres. Kriteriene kan formaliseres gjennom en låneavtale. For å kunne definere et kapitaluttak som er foretatt av aksjonær som lån, vil tilbakebetalingsplikten være avgjørende. Lån er et midlertidig kapitaluttak, altså må aksjonær på et senere tidspunkt tilbakeføre kapitalen til selskapet.

2.2.2 Kapitalnedsettelse

En kapitalnedsettelse er en reduksjon av aksjekapitalen. Det er to måter å redusere aksjekapitalen på. Det ene alternativet er å redusere pålydende på samtlige aksjer, mens det andre alternativet er å innløse enkeltaksjer gjennom partiell likvidasjon, som nevnt i asl. § 12-1. Differansen mellom aksjekapitalen før og etter kapitalnedsettelsen kan deles ut til aksjonær.

2.2.3 Utbytte

Et av de grunnleggende formålene til selskapsformen AS er å drive med verdiskapning og gå med overskudd over tid (Hobby eller næringsvirksomhet?, 2018). Verdiskapningen skal tilfalle eierne av selskapet. Aksjonær får avkastning på sin investering ved å motta en andel av selskapets overskuddslikviditet. Dette skjer gjennom et utbytte. Kapital, ofte i form av penger, overføres fra aksjeselskapet og over på aksjonærens hånd.

2.2.4 Tilbakebetaling av lån med aksjonær som kreditor

I oppstartsfasen av et aksjeselskap kan aksjonær låne inn kapital framfor å skyte den inn som aksjekapital. Det kan være flere årsaker til at aksjonær velger å yte selskapet et lån fremfor å gjøre en kapitaløkning. Et av argumentene som taler for, er en større adgang for aksjonær til å ta kapitalen ut av selskapet igjen. Aksjonær vil ha en fordring til gode på selskapet. På et tidspunkt skal gjelden som selskapet har til aksjonær gjøres opp. Kapitalen tilbakeføres til aksjonær og lånet innfris.

2.2.5 Tilbakekjøp av selskapets egne aksjer

Et aksjeselskap kan eie aksjer i seg selv, jf. asl. kapittel 9. Aksjene omtales som «egne aksjer» og aksjeselskapet står som formell og reell eier. Når selskapet gjør et tilbakekjøp av egne aksjer realiserer aksjonær sin eierposisjon. Selskapet betaler et avtalt vederlag for aksjene. Betalingsmidlet som brukes er kapital, da ofte i form av penger. Det skjer en overføring av kapital fra aksjeselskapet til aksjonær.

2.2.6 Avviklingsoppgjør

Eierne av et aksjeselskap kan legge ned aktiviteten og avvikle selskapet. Selskapet må gjøre opp sine forpliktelser og et endelig avviklingsoppgjør skal framlegges. Når selskapets kreditorer har fått innfridd sine fordringer, betaler selskapet tilbake aksjekapitalen til aksjonærene. Den økonomiske realiteten i selskapet kan gi grunnlag for en ytterligere utdeling, etter innfrielse av gjeld og tilbakebetaling av innbetalt kapital til aksjonærer. Resultatet er en ytterligere tilførsel av kapital gjennom et likvidasjonsutbytte.

2.2.7 Lønn

I mange aksjeselskaper har aksjonær flere roller. Det kan være alt fra ansatt, styremedlem, aksjonær og til å inngå i den daglige ledelsen. I tilfeller der aksjonær på samme tid er ansatt i aksjeselskapet, har vedkommende rett til å motta lønn eller godtgjørelse.

Lønn er betalingen en arbeidstaker mottar fra arbeidsgiver for å ha utført et arbeid i regi av bedriften. Lønn henger sammen med en motytelse. I et arbeidsforhold er denne motytelsen arbeidsinnsats. En aksjonær som er ansatt i eget aksjeselskap har på lik linje med de øvrige ansatte rett til å motta godtgjørelse for arbeidsinnsats. Selskapet utbetaler lønn, ofte i form av en fast times- eller månedslønn, til vedkommende. Aksjonær mottar kapital fra selskapet gjennom sitt ansettelsesforhold.

2.3 AKSJELOVEN

2.3.1 Hensyn bak Aksjeloven

Aksjeloven regulerer forhold vedrørende aksjeselskaper, jf. asl. § 1-1 første ledd. Ansvarsbegrensningen kjennetegner denne lovgivningen. Den formaliseres gjennom hensynet til selskapets interesser. Aksjeloven inneholder regler for å beskytte kapitalfundamentet, som igjen skal hindre at kapitalen tas ut av aksjeselskapet. Saksbehandlingsregler og stemmerettsregler ivaretar hensynet til medaksjonærer. Det kreves alminnelig flertall etter aksjeloven § 5-17. I enkelte saker som angår uttak av kapital kreves flertall som for vedtektsendring etter reglene i asl. § 5-18 første ledd. Vedtektsendring krever oppslutning fra minst to tredjedeler av aksjekapitalen som er representert på generalforsamlingen. Selskapsretten fungerer som rammeverk for næringsvirksomheten i Norge. Hovedformålet er å fremme et velfungerende og godt næringsliv. Et velfungerende næringsliv er et balansert hensyn mellom et selskaps kreditorer, medkontrahenter, ansatte og øvrige samfunn (Bråthen, 2017). Aksjeloven er et viktig fundament for næringsvirksomhet. Gjennom ansvarsbegrensningen kan det tas større risiko fra aksjonærens side, da et potensielt tap begrenser seg til aksjekapitalen. Samfunnet som helhet er tjent med at aksjonær tar risiko for å realisere forretningsideer. En vellykket næringsvirksomhet resulterer potensielt i avkastning

til aksjonær, økte skatte- og avgiftsinntekter og arbeidsplasser (Gravdal, 2016). I Norge er tillitsnivået et konkurransefortrinn som øker sannsynligheten for lønnsom næringsvirksomhet. Effektive regler bidrar til at selskapsformen kommer til sin rett, tilliten ivaretas og inntektsgivende næringsaktivitet skapes.

Aksjelovens regler kan deles inn i tre kategorier. De personelle, materielle og prosessuelle regler (Om forvaltningsretten, u.å.). De personelle reglene definerer hvem som kan utføre bestemte oppgaver, disponeringer og forvaltning på vegne av aksjeselskapet. Personelle regler angir personer eller instanser som har en form for avgjørelsesmyndighet i aksjeselskapet. I aksjelovens personelle regler inngår blant annet generalforsamling, styret, aksjonær og revisor. De materielle reglene er konkrete rettigheter og plikter som følger av aksjeloven. Et eksempel på en materiell regel i aksjeloven er § 8-7 som sier at «*Selskapet kan bare gi kreditt...innenfor rammen av de midler som selskapet kan benytte til utdeling av utbytte*». Beløpsgrensen i paragrafen er den materielle regelen. De prosessuelle reglene er lovbestemmelser for hvordan selve saksbehandlingen skal foregå. Et annet ord for prosessuelle regler er prosedyre. Hensikten med de prosessuelle reglene er å oppnå et bestemt materielt resultat. Det materielle resultatet er kapitaluttaket. De prosessuelle regler utføres av den som innehar avgjørelsesmyndighet og rett til å utføre handling.

2.3.2 Utbytte

En overføring av verdier som direkte eller indirekte kommer aksjeeier til gode skal regnes som en utdeling etter asl. § 3-6 annet ledd. Dette er hovedregelen så fremt ikke annet er legitimert eller spesifisert på annen måte (Kaarbø & Haugstvedt, 2013). En form for utdeling etter aksjeloven er utbytte. Det er begrensninger i hvor mye av selskapets kapital som kan deles ut som utbytte. Begrensningen er todelt. Den første delen av begrensningen er materiell, mens den andre er skjønnsmessig. Det kreves oppfyllelse av begge betingelser når en utdeling i form av utbytte skal gjennomføres. En rekke prosessuelle regler skal også overholdes.

Materielle regler: Muligheter og begrensninger

a) Teknisk beregningsregel

Den tekniske beregningsregelen følger av asl. § 8-1 første til og med tredje ledd. Det kan ikke deles ut mer i utbytte til aksjonær enn at selskapet har tilbake dekning for aksjekapital og

øvrige bunden egenkapital. Den frie egenkapitalen i selskapet må altså gi dekning for et eventuelt utbytte. I fri egenkapital inngår overkurs, annen innskutt egenkapital og annen opptjent egenkapital, se regnskapslovens inndeling i § 6-2. Selskapets bokførte verdier er utgangspunkt for den matematiske beregningen. Utrekningen av den frie egenkapitalen i selskapet som er gjort i samsvar med aksjelovens bestemmelser utgjør utbyttegrunnlaget.

b) Skjønnsmessig vurdering

Det følger av asl. § 8-1 fjerde ledd at det skal gjøres en skjønnsmessig vurdering når en utdeling i form av utbytte skal tas stilling til. De senere år har fokuset på den skjønnsmessige vurderingen vært intensivert. Årsaken er et tiltagende fokus på forsvarlighetsvurderingen i aksjeloven (Manskow & Hansen, 2013). Det kan bare tas ut utbytte så fremt kravet til forsvarlig egenkapital og likviditet i selskapet oppfylles, jf. asl. § 3-4. Den skjønnsmessige vurderingen overstyrer den tekniske beregningsregelen.

c) Motregning av lån

I de tilfeller selskapet har gitt lån til aksjonær på et tidligere tidspunkt, skal dette lånet i utgangspunktet redusere utbytterammen. I den grad utbytte skal brukes til innfrielse av lånet, må det ikke foretas en reduksjon i utbytterammen. Motregningen er oppgjørsformen, mens de gjensidige fordringene som selskapet og aksjonær har mot hverandre utgjør selve oppgjøret. Utbytte benyttes til å gjøre opp for aksjonærlånet (Bjørnelykke, 2017). Det skal ikke utbetales kapital fra selskapet i forbindelse med utbytteutdelingen. *Nærmere om utbyttepotten på side 63.*

Prosessuelle regler: Saksbehandling

d) Styrebehandling

Det ligger under styret å utarbeide et forslag om utdeling i form av utbytte, jf. asl. § 6-29. Styrets leder innkaller til styremøte, jf. asl. § 6-22. Innkallingen må skje i forkant av styremøte. Det skal være tilstrekkelig med tid for styret å gjøre nødvendige forberedelser før møtet skal avholdes. Styret innkaller til generalforsamling. Innkallingen må være på plass senest 1 uke før selve generalforsamlingen skal finne sted.

e) Generalforsamling

Selskapets aksjonærer som utgjør generalforsamlingen treffer beslutning om å dele ut et

utbytte, jf. asl. § 8-2. Det skal utarbeides protokoll fra generalforsamlingen etter aksjeloven § 5-16. Møteleder er ansvarlig for utarbeidelse. Aksjeloven gir adgang for tre ulike former for utbytte. Disse er ordinært utbytte, tilleggsutbytte og ekstraordinært utbytte. De ulike variantene av utbytte besluttet på en ordinær generalforsamling eller en ekstraordinær generalforsamling, jf. asl. § 8-2 og § 8-2 a. Det kan ikke besluttet av generalforsamlingen å dele ut et høyere utbyttebeløp enn det styrets forslag til utdeling tilsier.

Utbetalingsdatoen for utbytte kan ikke settes senere enn seks måneder etter vedtatt beslutning, jf. asl. § 8-3 tredje ledd.

Ordinær generalforsamling:

Ordinær generalforsamling avholdes én gang per år. Fristen for å avholde ordinær generalforsamling er 6 måneder etter utgangen av regnskapsåret. Så fremt ikke et aksjeselskap har avvikende regnskapsår, er fristen 30.juni. Ved ordinær generalforsamling skal selskapets årsregnskap, årsberetning og resultatdisponeringer vedtas, jf. asl. § 5-5. Generalforsamlingen vedtar styrets forslag om utdeling i form av ordinært utbytte.

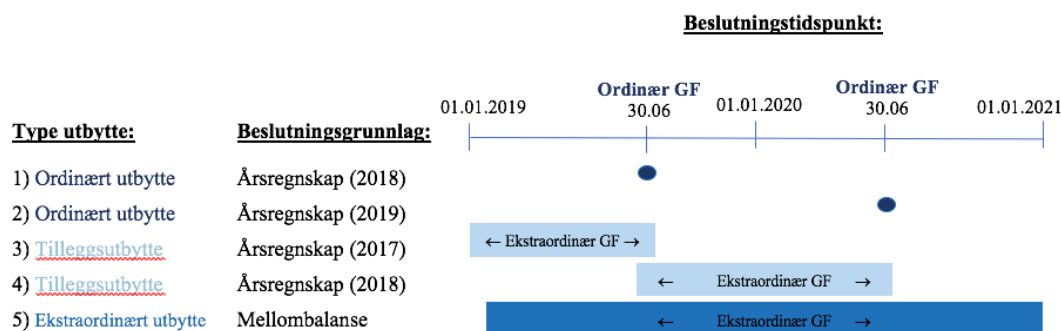
Ekstraordinær generalforsamling:

Ekstraordinær generalforsamling kan avholdes når som helst i løpet av året, så fremt Aksjelovens prosedyrer for innkalling overholdes. Det er anledning til å beslutte utdeling av tilleggsutbytte eller ekstraordinært utbytte til aksjonærer.

I likhet med ordinært utbytte skal et tilleggsutbytte besluttet av generalforsamlingen eller av styret etter fullmakt som gitt av generalforsamlingen, jf. asl. § 8-2 annet ledd. Grunnlaget for utdelingen er siste avlagte årsregnskap. Ved tilleggsutbytte er det avgjørende at det materielle utbyttegrunnlaget var tilstrekkelig allerede per 31.12 foregående år, selv om utbytte skulle besluttet og utbetales på et senere tidspunkt i et nytt regnskapsår (Thoresen, u.å.). *Se figur 4 for nærmere om det tidsmessige aspektet for utdeling av utbytte.*

Det er anledning å foreta en utdeling til aksjonær gjennom et ekstraordinært utbytte i et aksjeselskap. Utdelingen foretas med utgangspunkt i en revidert mellombalanse som skal være godkjent av generalforsamlingen. Generalforsamlingen må vedta å utbetale et ekstraordinært utbytte etter asl. § 8-2 bokstav a. Mellombalansen skal sendes inn til

Regnskapsregisteret, jf. asl. § 8-2 b. Per dags dato er bestemmelsen om mellombalanse vedtatt med ukjent ikrafttredelsesdato (Nærings- og fiskeridepartementet, 2018).



Figur 4: Ordinært-, ekstraordinært- og tilleggsutbytte.

2.3.3 Aksjelovens regler for lån

En aksjonær kan ta opp lån i eget aksjeselskap på nærmere bestemte vilkår. Alle følgende kriterier må oppfylles.

Materielle regler: Muligheter og begrensninger

a) Tilbakebetalingsplikt

Gjennomgående i rettspraksis er det i vurderingen om det foreligger et lån, lagt stor vekt på om det eksisterer en reell tilbakebetalingsplikt eller ikke (Rossvoll, 2011). Det må være partenes intensjon at mellomværende skal tilbakebetales til selskapet. En låneavtale understøtter en slik tilbakebetalingsplikt, *se punkt e) for nærmere om låneavtale.*

b) Utbytteramme

Det følger av aksjeloven § 8-7 første ledd, at det bare kan gis kreditt eller sikkerhetsstillelse «innenfor rammen av midler som selskapet kan benytte til utdeling av utbytte.» I styrets redegjørelse, *se punkt d)*, skal det gjøres en teknisk beregning av utbyttegrunnlaget og en skjønsmessig vurdering om selskapet kan gi lån til aksjonær.

c) Sikkerhetsstillelse

Et aksjeselskap kan gi kreditt i form av et pengelån eller stille annen sikkerhet, når aksjonær stiller sikkerhet i retur. Det skal spesifiseres hvilken sikkerhet og foreligge en verdivurdering

av objektet som stilles til sikkerhet i samsvar med aksjeloven § 8-7. Aksjonærens egne aksjer kan benyttes som sikkerhet. Det må foretas en verdivurdering av aksjene, så fremt de ikke omsettes på børs. I tilfeller der aksjonær stiller sikkerhet med objekter som er volatile, bør det fremsettes krav om løpende verdivurdering. Foreligger det verdifall på aksjonærens egne aksjer, må det tas stilling til om kravet om tilstrekkelig sikkerhet fortsatt er oppfylt (Hansson, 2012).

Prosessuelle regler: Saksbehandling

d) Vedtak i styre og generalforsamling

I de tilfeller det er overført midler til aksjonær som overstiger 10 % av den virkelige verdi av aksjekapitalen, må forholdet behandles og godkjennes av generalforsamlingen, jf. asl. § 3-8. Styret i et aksjeselskap har det overordnede ansvaret for en forsvarlig forvaltning av selskapet. Et lån til aksjonær skal godkjennes av styret. Inngår aksjonæren som ønsker å ta opp et lån i selskapets styre, er vedkommende inhabil ved styrebehandling. Disse inhabilitetsreglene kan sies å være mindre vidtgående i generalforsamlingen (Hartz-Hansen & Andersen, u.å.). Det er intet som tilsier at aksjonær som ønsker å ta opp lånet, ikke kan stemme for å godkjenne avtalen mellom selskapet og seg selv.

e) Styrets redegjørelse

Styret utarbeider en redegjørelse i samsvar med aksjeloven § 2-6. Det er styret som er ansvarlig for utarbeidelse med godkjenning fra revisor, jf. bestemmelsens andre ledd. Redegjørelsen skal inneholde en erklæring som bekrefter samsvar mellom det lån som ytes til aksjonær og hva som skal tilbakebetales som motytelse. Redegjørelsen skal inneholde innkallelse til generalforsamling og skal uten opphold meldes inn til Foretaksregisteret, se asl. § 3-8 annet ledd.

Redegjørelsen som styret har utarbeidet i samsvar med aksjeloven § 2-6 skal være et saksdokument til generalforsamlingen (Hartz-Hansen & Andersen, u.å.).

f) Låneavtale

Et av kriteriene for at en kapitaloverføring kan anses som lån er en tilhørende låneavtale (Kaarbø & Haugstvedt, 2013). Det er ikke krav om at låneavtalen skal være skriftlig, men det er aksjonærens ansvar å sannsynliggjøre at utbetalingen bygger på en reell låneavtale. Et

skriftlig dokument å vise til vil lette sannsynliggjøringen for aksjonær ved en eventuell rettslig gjennomgang i ettertid. Lånedokumentet skal spesifisere hvem som er forpliktet av avtalen. En rekke generelle betingelser for låneforholdet skal fremkomme av avtalen. Aktuelle presiseringer er lånebeløp, tilbakebetalingstid og rentebetingelser. Gjennom å oppgi tilbakebetalingstid oppfylles kriteriene om en midlertidig råderett og avtalt periode. Rentebetingelser vil oppfylle kravet om avtalt godtgjørelse.

2.3.4 Nedsettelse av aksjekapitalen

Materielle regler: Muligheter og begrensninger

a) Nedsettelsesbeløp

Nedsettelse av aksjekapital skal skje i samsvar med aksjelovens kapittel 12. Det er begrensninger i adgangen til å sette ned aksjekapitalen. Begrensningen er nedfelt i aksjeloven § 12-2: *«kan ikke gjelde større beløp enn at selskapet etter nedsettingen har tilbake netto eiendeler som gir dekning for selskapets aksjekapital og øvrige bundet egenkapital»*, jf. asl. § 12-2. Dette betyr at en eventuell negativ fri egenkapital i aksjeselskapet vil sette en stopper for kapitalnedsettelsen.

Ved stiftelse av et aksjeselskap er det krav om at aksjonær går inn med aksjekapital i selskapet. Aksjonær kan også betale inn kapital til selskapet ved kapitalforhøyelser. Det er anledning for en aksjonær å ta ut kapitalen fra selskapet igjen. Aksjelovens minimumskrav for aksjekapitalens størrelse på NOK 30 000 må overholdes. Kapitalnedsettelse gir mulighet til å foreta utdeling til aksjonær selv om reglene i aksjelovens kapittel 8 ikke overholdes (Aarbakke et al., 2018). Årsaken ligger i at det er anledning å dele ut selskapets bundne egenkapital. Ved beregning av nedsettingsbeløp må følgende hensynstas:

- 1) Fri egenkapital kan ikke være negativ.
- 2) Fri egenkapital kan ikke være disponert til lån til aksjonær m.v.
- 3) Forsvarlighetskravet må overholdes: Fri egenkapital og bunden egenkapital må være på et forsvarlig nivå i etterkant av kapitalnedsettelsen. Den reelle (og ikke bokførte) egenkapitalen i selskapet er avgjørende i forsvarlighetsvurderingen.

Prosessuelle regler: Saksbehandling

b) Styrebehandling

Styret innkaller og avholder styremøte i henhold til aksjelovens regler. Selskapets styre utarbeider et forslag om å sette ned aksjekapitalen og foreslår endring av selskapets vedtekter. I forslaget skal det framkomme hva nedsettelsesbeløpet er, hva kapitalen skal anvendes til og opplyses om at forslaget er utarbeidet i samsvar med siste fastsatte årsregnskap (Nedsettelse av aksjekapital, 2019). I de tilfeller formålet med kapitalnedsettelsen er utdeling til aksjonær, skal dette framkomme av styrets forslag, jf. asl. § 12-1 annet ledd. Styret innkaller til ekstraordinær generalforsamling.

c) Ekstraordinær generalforsamling

Generalforsamlingen i et aksjeselskap vedtar kapitalnedsettelse etter forslag fra styret. Selskapets vedtekter endres med flertall for vedtektsendring, jf. asl. § 5-18. Beslutningen skal angi nedsettingsbeløpet. Nedsettingsbeløpet vil være tilsvarende det beløpet aksjonær allerede har tatt ut av selskapet. Det må spesifiseres om kapitalnedsettelsen gjennomføres ved nedsetting av aksjens pålydende eller ved innløsning av aksjer.

d) Samordnet registermelding

Det skal meldes inn til Foretaksregisteret gjennom Samordnet registermelding ved to anledninger. Når generalforsamlingen har vedtatt kapitalnedsettelse skal beslutningen meldes inn, jf. asl. § 12-4. Protokoll fra generalforsamlingen vedlegges innsendingen. Fristen er satt til senest to måneder etter generalforsamlingens vedtak.

Den andre anledningen det skal meldes inn til Foretaksregisteret er i det fristen for kreditorvarselet er utløpt, *se under for nærmere om kreditorvarsel*. Selskapets oppdaterte vedtekter og en uttalelse fra styret skal vedlegges innsendingen. I uttalelsen fra styret skal det framkomme at forholdet til kreditorene er avklart. Fristen for å melde inn gjennomføringen er senest 1 år etter generalforsamlingens vedtak.

e) Kreditorvarsel

Kapitalnedsettelse krever kreditorvarsel. Etter meldingen om at selskapet har besluttet en kapitalnedsettelse er registrert hos Foretaksregisteret, publiseres beslutningen i Brønnøysundregistrenes elektroniske kunngjøringspublikasjon. Kreditorer oppfordres til å

melde inn eventuelle innsigelser til selskapet innen en periode på seks uker (Nedsettelse av aksjekapital, 2019). Gjennomføring av selve kapitalnedsettelsen kan ikke skje før kreditorfristens utløp og forholdet til kreditorene er endelig avklart.

2.3.5 Erverv av egne aksjer

Asl. § 9-2 gir et aksjeselskap anledning til å eie aksjer i «seg selv». Det kan foretas et tilbakekjøp av aksjer fra nåværende aksjonærer i selskapet. Dette vil påvirke to forhold i selskapet. Det første er en reduksjon i selskapets aksjekapital og egenkapital, som igjen reduserer kreditorers sikkerhet. Det andre forholdet er maktbalansen i selskapet. Som følge av salg av aksjer til selskapet minker antall stemmeberettigede aksjer. Aksjonær reduserer sin innflytelse i selskapet, mens medaksjonærer får en økt innflytelse som følge av tilbakekjøpet. Tilbakekjøpte aksjer har ikke like rettigheter som øvrige aksjer. Egne aksjer som eies av selskapet gir ingen stemmerettigheter ved generalforsamling eller rett til å motta utbytte.

Personelle regler: Avgjørelsesmyndighet

Generalforsamling:

Beslutningen om tilbakekjøp av selskapets egne aksjer ligger under generalforsamlingen. Det må gis fullmakt til styret som skal foreta selve ervervet.

Styret:

Et erverv av egne aksjer kan bare foretas av selskapets styre med fullmakt fra generalforsamlingen, jf. asl. § 9-4. Selve gjennomføringen av aksjeervervet ligger derfor under styret.

Materielle regler: Muligheter og begrensninger

a) Vederlag for aksjene

Aksjelovens kapittel 9 har klare regler for hva som er tillatt ved tilbakekjøp av selskapets egne aksjer. Vederlaget selskapet betaler for aksjene kan ikke være større enn disponible midler som kan benyttes til utdeling i form av utbytte, jf. asl. § 9-3. Aksjekapital med fradrag av det samlede pålydende av beholdningen «egne aksjer» etter ervervet, kan ikke være lavere enn den minste tillatte aksjekapitalen på NOK 30 000.

Prosessuelle regler: Saksbehandling

b) Ekstraordinær generalforsamling

Generalforsamlingen saksbehandler erverv av egne aksjer, da forholdet angår aksjeselskapets eierforhold. Det må innkalles til ekstraordinær generalforsamling. Det må være flertall, som ved vedtektsendring, for at aksjeselskapet kan foreta et tilbakekjøp av egne aksjer, jf. asl. § 9-4 første ledd. Møteleder er ansvarlig for at det utarbeides generalforsamlingsprotokoll i samsvar med aksjeloven § 5-16. Som en del av saksbehandlingen utarbeider generalforsamlingen en fullmakt til styret. I fullmakten skal det oppgis hvilke måter ervervet og avhendelsen av aksjene skal foregå på.

c) Fullmakt

Aksjeloven § 9-4 angir minimumskrav til innhold i fullmakten. Det skal framkomme i fullmakten hvilke tidsrom den er gjeldende i. Tidsrommet kan maksimalt være to år. Fullmakten skal gi informasjon om hvilke beløpsmessige rammer aksjeervervet kan foretas innen. Generalforsamlingen angir den høyeste pålydende verdien av aksjene som skal erverves, samt den minste og høyeste prisen som kan betales for aksjene.

d) Melding til Foretaksregisteret

Generalforsamlingens beslutning skal meldes inn til Foretaksregisteret, jf. asl. § 9-4 fjerde ledd. Meldingen må være registrert før styret gjennomfører selve aksjeervervet.

2.3.6 Når selskapet skal avvikles

Personelle regler: Avgjørelsesmyndighet og ansvar

Generalforsamling:

Bare generalforsamlingen kan beslutte å oppløse aksjeselskapet med 2/3 dels flertall, jf. asl. § 16-1 første ledd. Aksjonærene i et selskap kan når som helst fatte vedtak om at selskapet skal oppløses.

Styret:

Styret er ansvarlig for avviklingsprosessen etter asl. § 16-2 første ledd.

Revisor:

For selskaper som ikke har gjort fravalg av revisjon, skal avviklingsbalansen revideres og godkjennes av revisor etter aksjeloven § 16-6 annet ledd.

Materiell regel: Begrensning**a) Kapital til dekning av kreditorers krav**

Styret er ansvarlig for at selskapets forpliktelser dekkes, jf. asl. § 16-7 første ledd.

En forutsetning for avvikling er at det er tilstrekkelig gjenværende kapital i selskapet slik at kreditorers utestående krav blir innfridd. En avvikling kan ikke gjennomføres ved manglende dekning til å gjøre opp selskapets forpliktelser. Aksjelovens regler vil ikke være gjeldende i slike tilfeller. Konkurslovens regler skal da komme til anvendelse.

Prosessuelle regler: Saksbehandling**b) Ekstraordinær generalforsamling**

I forbindelse med avvikling av et aksjeselskap skal det avholdes to ekstraordinære generalforsamlinger. Den første ekstraordinære generalforsamlingen beslutter å oppløse selskapet jf. asl. § 16-1. Saksbehandlingsreglene i aksjelovens kapittel 16, *se under for nærmere beskrivelse*, må etterleves før det skal avholdes en ny ekstraordinær generalforsamling. Selskapet skal da besluttes endelig oppløst etter aksjeloven § 16-10. Møteleder er ansvarlig for utarbeidelse av generalforsamlingsprotokoll fra begge generalforsamlingene, jf. asl. § 5-16.

c) Samordnet registermelding

Det skal meldes inn til Foretaksregisteret gjennom Samordnet registermelding ved to anledninger i avviklingsprosessen. Den første meldingen skal informere om at aksjeselskapet er besluttet oppløst. Protokoll fra generalforsamlingen skal vedlegges innsendingen. Etter generalforsamlingens vedtak om å avvikle aksjeselskapet skal beslutningen straks meldes inn til foretaksregisteret, jf. fregl. § 4-1. Beslutningen om avvikling publiseres i Brønnøysundregistrenes elektroniske kunngjøringspublikasjon med etterfølgende kreditorvarsel (Kunngjøringer fra Foretaksregisteret, 2019). Selskapets foretaksnavn skal ha endingen «AS under avvikling» i avviklingsperioden.

Den andre meldingen til Foretaksregisteret opplyser om at selskapet er endelig oppløst, jf. fregl. § 4-4. Protokoll fra generalforsamlingen skal vedlegges innsendingen. Meldingen til Foretaksregisteret er siste steg i prosessen med å avvikle et aksjeselskap.

d) Kreditorvarsel

Foretaksregisteret publiserer kunngjøringen med etterfølgende kreditorvarsel på 6 uker. Selskapets kreditorer kan melde inn uoppgjorte krav innen tidsfristen.

e) Avviklingsbalanse

Styret utarbeider et regnskap og tilhørende balanse med henblikk på avvikling, jf. asl. § 16-6. Revisor reviderer avviklingsbalansen, så fremt selskapet ikke har fravalgt revisjon etter aksjeloven § 7-6. Den (reviderte) balansen skal være tilgjengelig for aksjeeierne til ettersyn.

f) Sluttoppgjør

Styret framlegger endelig sluttoppgjør, jf. asl. § 16-10. Selskaper som er revisjonspliktige framlegger et revidert sluttoppgjør. Det regnskapsmessige sluttoppgjøret skal «gå i null». Med andre ord skal balansekontoene i et avviklingsoppgjør være oppgjort og disponert. En eventuell utdeling til aksjonærer kan ikke foretas før selskapets forpliktelser er innfridd. Det skal framkomme hvordan et eventuelt overskudd som følge av avviklingen skal disponeres. En mulig disponering er utdeling til aksjonær i form av et likvidasjonsutbytte. Generalforsamlingen godkjenner sluttoppgjøret og vedtar selskapet for endelig avviklet.

2.4 SKATTELOVEN

2.4.1 Hvorfor har vi beskatning i Norge?

Myndighetene i Norge innkrever skatter og avgifter på vegne av fellesskapet. Norge omtales som en velferdsstat. Det som ligger i begrepet velferdsstat er en betydelig garanti til rikets borgere om hjelp som omhandler helsesvikt, sosial nød eller tapt inntekt (Christensen, 2018). En velferdsstat inkluderer en rekke offentlige ordninger. Disse ordningene må finansieres. I Norge er det et eget beskatningssystem som reguleres gjennom Skatteloven. Hver borger

bidrar til samfunnets fellesskap gjennom å betale skatt. Den innbetalte skatten finansierer offentlige oppgaver som helsetjenester, drift av sykehus, samferdsel og utdanning (Skatt i Norge, u.å.).

I den norske selskapsbeskatning vektlegges effektiv ressursbruk og nøytralitet. Dette er forsøkt å operasjonalisere gjennom en lovgivning som skal sikre likebehandling av ulike investeringer, finansieringsformer og virksomhetsformer. Utdelinger fra aksjeselskaper som et resultat av overskuddsgivende næringsaktivitet resulterer i beskatning på aksjonærens hånd. Aksjonær på sin side ønsker lavest mulig beskatning, noe som er et motiv i seg selv. De senere år har en økende praksis vært at aksjonærer tilegner seg kapital fra selskapet ved å låne (NOU, 2014). Aksjonær har tidligere fått tilgang til selskapets midler uten å utløse beskatning. Dette er i konflikt med prinsippet om nøytralitet og likebehandling av ulike finansieringsformer og er bakgrunn for en skjerpene bestemmelse som kom i oktober 2015, *se avsnitt 2.4.3 for nærmere om omklassifiseringsregelen.*

2.4.2 Inntektstyper

Skattelovens hovedregel om inntekt resulterer i beskatning, jf. sktl. § 5-1 og § 5-2. En overføring av kapital til aksjonær kan anses som fordel vunnet ved arbeid, kapital eller virksomhet etter skattelovens kapittel 5. Skatterettslig skal inntekt tilordnes korrekt skattesubjekt. Aksjonær er skattesubjekt, mens kapitaluttaket vil representere den skatteutløsende hendelsen.

1) Lønnsinntekt

Lønnsinntekt er inntekt eller fordel som er vunnet ved arbeid og utløser beskatning for mottaker, jf. sktl. § 5-1. Lønnsinntekt omtales også som arbeidsinntekt. Eksempler på slik inntekt er lønn, opptjening til pensjon, feriepenge, provisjon, styregodtgjørelse og lignende ytelser, jf. sktl. § 5-10. Arbeidsinntekt danner grunnlag for beregning av trygdeavgift og trinnskatt (Skatteetaten, 2018). Den maksimale marginale skattesatsen for personinntekt er 46,4 % i 2019 (Skattesatser 2019, 2018). *Se vedlegg 4 for nærmere utregning.*

2) Kapitalinntekt

Kapitalinntekt er inntekt som er vunnet ved kapital og omtales i skatteloven § 5-20 til § 5-22. I kategorien kapitalinntekt inngår aksjeutbytte, renteinntekter og skattepliktig gevinst ved realisasjon av aksjer (3.1 Kapitalinntekter og andre inntekter, u.å.). Kapitalinntekt beskattes etter sats for alminnelig inntekt. For 2019 er satsen satt til 22 % (Skattesatser 2019, 2018).

3) Eierinntekter

Inntekter som tilkommer aksjonær i form av utbytte regnes som skattepliktig inntekt, jf. sktl. § 10-11, se også sktl. § 5-20 og § 5-30. Beskatning av aksjonær gjøres etter aksjonærmodellen som nedfelt i sktl. § 10-11 og § 10-12. For personlige aksjonærer skal det skattepliktige utbytte mottatt i 2019 oppjusteres med en faktor på 1,44 (Skattesatser 2019, 2018). Den effektive skattesatsen for utbytte er 31,68 %. Den maksimale effektive marginale skattesatsen for aksjonær ved utbytte er 46,7 % i 2019 (Skattesatser 2019, 2018). *Se vedlegg 4 for nærmere utregning.*

2.4.3 Omklassifiseringsregelen

Scheel-utvalgets utredning med nåværende finansråd Hans Henrik Scheel i spissen, resulterte i en skjerpene bestemmelse i FSFIN, se § 10-11-1. Utvalget foreslo særskilte skatteregler som omhandler lån fra selskap til personlig aksjonær. Lån av denne typen skal skattemessig anses som utbytte (NOU, 2014). Tidligere ga lovgivningen mulighet for personlige aksjonærer å utsette utbyttebeskatning ved å ta opp lån fra selskapet. På denne måten fikk aksjonær tilgang på selskapets midler som kunne anvendes til private formål, uten at det ville utløse beskatning. Adgangen er nå innskjerpet.

2.4.4 Regler for beskatning av ulike former for kapitaluttak

Skatteloven har regler for hva som utløser skatteplikt for aksjonær. Som hovedregel resulterer kapitaluttak i beskatning, men det sies at ingen regel er uten unntak – noe som også er sant i dette tilfellet.

1) Utbytte

Etter skatteloven regnes enhver vederlagsfri overføring av verdier fra selskap til aksjonær som utbytte. Et ordinært utbytte som er besluttet på ordinær generalforsamling anses som innvunnet på tidspunktet for generalforsamlingens vedtak (Utbytte, u.å.). Et utbytte som deles ut etter fullmakt fra styret med grunnlag i en revidert mellombalanse, innvinnest når styret treffer beslutning om å dele ut ekstraordinært utbytte. Det sentrale vil være innvinningstidspunktet, da utbyttene i øvrige eksempel kan komme til beskatning i ulike inntektsår. Skattesatsene som legges til grunn kan følgelig være ulike i de to alternativene (Skattesatser 2019, 2018).

En aksjonær kan anvende skjerming som kommer til fradrag før en oppjustering av beløpet som er gjenstand for utbyttebeskatning. Hvilket skjermingsgrunnlag en aksjonær har til anvendelse vil være individuelt. Skjermingsfradraget fastsettes ved å multiplisere skjermingsgrunnlaget med en skjermingsprosent. Skjermingsgrunnlaget er aksjens inngangsverdi med tillegg for skjermingsfradrag som ikke er benyttet fra tidligere år. Finansdepartementet fastsetter skjermingsprosenten årlig (3.1 Kapitalinntekter og andre inntekter, u.å.).

Det er anledning å motregne et lån til aksjonær med et avsatt utbytte. Et lån til aksjonær skal skattemessig anses som utbytte etter FSFIN § 10-11-1. Når utbytte motregnes lånet skal ikke utbytte være gjenstand for beskatning, dersom midlene allerede er beskattet på et tidligere tidspunkt som lån til aksjonær. Det skal med andre ord ikke skje en dobbeltbeskatning i de tilfeller et lån gjøres opp ved motregning. Dette er i samsvar med et av de grunnleggende hensyn bak skatteloven i Norge som er likebehandling.

2) Lån til aksjonær

Etter skatteloven § 10-11 fjerde ledd skal lån til aksjonær anses som skattepliktig inntekt i form av utbytte. Bestemmelsen, også omtalt som omklassifiseringsregelen, hadde ikrafttredelsesdato 7. oktober 2015. Lån som er gitt fra aksjeselskap til aksjonær før 7. oktober 2015 beholder sin skattemessige status som lån. I de tilfeller aksjonær har tatt opp lån i eget aksjeselskap etter denne datoen skal lånet anses som et skattepliktig utbytte. Det samme er tilfelle for økning av saldo på eksisterende lån.

Et lån skal ikke omklassifiseres til et utbytte i alle tilfeller. Det er tre relevante unntak fra hovedregel, jf. FSFIN § 10-11-1:

- 1) Kapitaluttaket er under NOK 100 000 og innfris innen 60 dager.
- 2) Kapitaluttaket er en kundefordring som innfris innen 30 dager.
- 3) Rett til kreditt fra aksjeselskapet som øvrige ansatte i selskapet.

Det første unntaket inneholder en beløpsgrense og en tidsbestemt periode. Unntaket sier at lånet ikke skal omklassifiseres i de tilfeller det er under NOK 100 000 og kreditten innfris 60 dager etter den ble gitt. Det andre unntaket er kundefordring som inngår i selskapets ordinære virksomhet som innfris innen 30 dager. En omklassifisering av lånet skal ikke finne sted i tilfeller aksjonær har kjøpt selskapets varer eller tjenester på lik linje med øvrige kunder. En kreditt på 30 dager som er gjeldende for selskapets kunder, skal også være gjeldende for aksjonær. Det tredje og siste unntaket går på kreditt eller sikkerhetsstillelse fra arbeidsgiver. En aksjonær som også er ansatt i selskapet skal ha like rettigheter som øvrige ansatte. Et avgjørende utgangspunkt er at aksjonær ikke direkte eller indirekte eier mer enn fem prosent av aksjene i selskapet.

3) Kapitalnedsettelse

En vederlagsfri overføring fra aksjeselskapet til aksjonær skal som hovedregel anses som et skattepliktig utbytte etter sktl. § 10-11 annet ledd. Videre i bestemmelsen presiserer lovgiver et unntak som gjelder tidligere innbetalt kapital. En kapitalnedsettelse kan resultere i tre ulike beskatningsmåter:

- 1) Realisasjonsbeskatning: Eierposisjoner gis avkall på.
- 2) Utbyttebeskatning: Utbetaling av fondsemittert kapital.
- 3) Ingen beskatning på utbetalingstidspunkt: Tilbakebetaling av innbetalt kapital.

En kapitalnedsettelse kan gjennomføres ved at aksjonærens aksjer innløses. Endrer dette eierposisjonene i aksjeselskapet skal kapitalnedsettelsen anses som realisasjon etter skatteloven § 10-37 annet ledd. Utfallet er realisasjonsbeskatning for aksjonær. Gjennomføres en kapitalnedsettelse der alle aksjonærer innløser et likt antall aksjer, skal reglene om

utbyttebeskatning likevel være gjeldende. Dette med årsak i ingen endring i eierposisjoner og følgelig ingen realisasjon.

En kapitalnedsettelse kan gjennomføres ved nedsettelse av aksjens pålydende. Aksjekapitalen kan bestå av innbetalt og fondsemittert kapital (Stoveland, 2011). Ved kapitalnedsettelse er det av betydning for beskatningen om kapitalen som aksjonær mottar er fondsemittert eller innbetalt kapital. Når aksjekapitalen består av både fondsemittert og innbetalt kapital skal den fondsemitterte kapitalen anses som utbetalt først, jf. sktl. § 10-11 femte ledd.

Utbyttebeskatning påløper for aksjonær.

For en personlig aksjonær skal en kapitaloverføring som relaterer seg til tidligere innbetalt kapital ikke skattlegges på utbetalingstidspunktet (Tilbakebetaling av kapital ved kapitalnedsettelse, u.å.). Innbetalt kapital er en skatteposisjon som knytter seg til den enkelte aksje. Tilbakebetalingen regnes ikke som utdeling i form av vederlagsfri overføring og skal følgelig ikke være gjenstand for beskatning, jf. sktl. § 10-11 annet ledd. En tilbakebetaling av kapital til aksjonær vil endre skatteposisjonen til aksjene. Aksjenes inngangsverdi og skjermingsgrunnlag reduseres, jf. sktl. § 10-42 sjetten ledd. På et senere tidspunkt vil dette føre til et høyere beløp til beskatning ved en realisasjon av aksjonærens aksjer.

4) Tilbakesalg av selskapets aksjer

Salg av aksjene i et aksjeselskap er å anse som realisasjon da eierposisjoner gis avkall på. En eventuell gevinst som følge av realisasjonen er skattepliktig inntekt for aksjonær. Gevinst ved realisasjon beskattes som kapitalinntekt på aksjonærens hånd. Fra og med 2016 skal skattepliktig gevinst oppjusteres i likhet med utbytte, jf. sktl. § 10-31. Oppjusteringsfaktoren for inntektsår 2019 er satt til 1,44 (Skattesatser 2019, 2018). Effektiv skattesats ved realisasjon av aksjer er 31,68 % for personlig aksjonærer. Det skattepliktige beløpet vil være vederlaget for aksjene fratrukket inngangsverdi og eventuell ubenyttet skjerming fra tidligere år. Vederlaget for aksjene omtales også som aksjens utgangsverdi.

I de tilfeller aksjonær ikke realiserer alle aksjer, men bare gir avkall på deler av sine eierposisjoner skal FIFO-prinsippet gjelde, jf. sktl. § 10-36. Prinsippet bygger på at de aksjer som er anskaffet først, skal være de aksjer som aksjonær realiserer først. Det er relevant for beskatningen hvilke aksjer som anses som realisererte ved et aksjesalg, da aksjer som er

anskaffet på ulike tidspunkt vil ha ulike skattemessige posisjoner.

5) Avvikling

Utdeling i forbindelse med avvikling av et aksjeselskap skal skatterettslig anses som likvidasjonsvederlag eller utbytte. Vurderingen beror på den selskapsrettslige behandlingen. Gjøres utdelingen i samsvar med aksjelovens kapittel 16 skal kapitaloverføringen anses som likvidasjonsvederlag etter sktl. § 10-37. Utdelinger som gjøres i samsvar med Skattelovens kapittel 8 er normalt å anse som utbytte (Skatteetaten, 2018).

I avviklingsprosessen kan en realitet være at det er gjenværende kapital tilbake i selskapet. En mulig disponering av gjenværende kapital er å foreta utdeling til aksjonær i form av et likvidasjonsutbytte. Likvidasjonsutbytte er skattepliktig inntekt og skal beskattes etter reglene for utbytte, jf. sktl. § 10-11. Det er viktig å ha oversikt over aksjekapitalens sammensetning av innbetalt og opptjent kapital. Den innbetalte kapitalen skal ikke regnes som utdeling til aksjonær etter sktl. § 10-11 annet ledd og følgelig ikke inngå i beregningen av utbytte. Resterende kapital er gjenstand for beskatning.

En likvidasjon av aksjeselskapet der aksjene innløses skal anses som realisasjon etter skatteloven § 10-37 første ledd. Aksjonær mottar et likvidasjonsvederlag for aksjene. Det skal foretas en gevinst- og tapsberegning. Ettergis en fordring mot eneaksjonær om tilbakebetaling av ulovlig utbytte, reduserer ettergivelsen verdien av selskapet. Resultatet vil være et lavere vederlag for aksjene som igjen reduserer en eventuell gevinst og øker et tap (Skatteetaten, 2018).

6) Tilbakebetaling av lån fra aksjonær

En aksjonær kan låne inn penger til eget aksjeselskap. En kapitaloverføring fra aksjeselskapet som er tilbakebetaling eller avdragsbetaling på lån, skal ikke regnes som utdeling etter sktl. § 10-11. På lik linje med tilbakebetaling av innbetalt kapital skal slik avdragsbetaling eller tilbakebetaling ikke regnes som skattepliktig inntekt for aksjonær.

Forretningsmessige vilkår skal legges til grunn ved lån som gis fra aksjonær til eget aksjeselskap. Med forretningsmessige vilkår forstås en avtalt periode og en avtalt

godtgjørelse. Et eksempel på avtalt godtgjørelse er renter der aksjeselskapet betaler et avtalt vederlag. Rentekostnader er skattemessig fradragberettiget for aksjeselskapet, jf. sktl. § 6-1. Som følge av harmoni i skattelovgivningen skal renter som aksjonær mottar fra aksjeselskapet regnes som skattepliktig inntekt. Renteinntekter skal beskattes som kapitalinntekt etter sktl. § 5-22. Når renteinntektene har sitt opphav i lån gitt fra personlig skattyter til selskap skal renteinntekter utover et visst nivå være gjenstand for en ekstrabeskatning. Finansdepartementet fastsetter en skjermingsrente 6 ganger i året, jf. FSFIN § 5-22-4. I de tilfeller den effektive rentesatsen overstiger skjermingsrenten skal det svares ekstra skatt.

2.4.5 Beskatning av lønn

Beskatning av lønn vil presenteres her i et eget delkapittel. Årsaken ligger i at lønn ikke kan klassifiseres som et kapitaluttak slik som de øvrige transaksjoner. Lønn er en kostnad og skal ikke regnes som utdeling fra aksjeselskapet etter sktl. § 10-11 annet ledd.

Lønn skal regnes som skattepliktig inntekt etter skattelovens hovedregel om inntekt, jf. § 5-1. I Norge er skattesystemet progressivt i form av at skatten øker med inntektens størrelse, ettersom trinnskatt ilegges ved ulike innslagspunkt. Beskatning av lønnsinntekt beror på faktorer som hvor skattyter er bosatt i Norge, hvilke skattemessige fradrag vedkommende har rett på og inntektens størrelse. En lønnsinntekt beskattes hovedsakelig av tre «skatter». Dette er trygdeavgift, trinnskatt og skatt på alminnelig inntekt (Skattesatser 2019, 2018). Trygdeavgiften fastsettes i prosent av personinntekt som omtalt i sktl. § 12-2. For lønnsinntekt skal avgiften beregnes med utgangspunkt i en mellomomsats, jf. ftrl. § 23-3 pkt 2. Satsen er for tiden 8,2 %. Skattesats for alminnelig inntekt er for 2019 satt til 22 % (Skattesatser 2019, 2018). De ulike innslagspunktene for trinnskatt i 2019 er følgende:

Tabell 1: Innslagspunkt for trinnskatt i 2019.

TRINN (INNSLAGSPUNKT):	SATS:
174 500	1,90 %
245 650	4,20 %
617 500	13,20 %
964 800	16,20 %

Lønn har skattemessige konsekvenser på selskapsnivå. Det skal beregnes og betales arbeidsgiveravgift ved lønnsutbetalinger til ansatte, jf. ftrl. § 23-2. Det er ulike satser for beregning av arbeidsgiveravgift. Hvilken sats et aksjeselskap skal legge til grunn i sin beregning, beror på hvilken sone aksjeselskapet har sin tilhørighet i. For aksjeselskaper med tilhørighet i Oslo er satsen satt til 14,1 %. For selskapet som er stasjonerte i Tromsø Kommune er satsen 7,9 % (Skattesatser 2019, 2018). En annen skattemessig konsekvens som følge av lønn er en indirekte reduksjon av aksjeselskapets skattekostnad. Lønn er en kostnad som reduserer selskapets skattemessige resultat. Den totale skattemessige effekten kommer an på kapitaluttakets størrelse og hvilke satser selskapet legger til grunn ved beregning.

2.4.6 Innrapportering

RF-1086: Aksjonærregisteroppgave

Alle norske aksjeselskaper er pliktig til å levere aksjonæroppgave til Skatteetatens aksjonærregister (Bjørnelykke, 2017). Det skal gis opplysninger om blant annet utdelinger i form av utbytte, lån til/fra aksjonær og realisasjon av aksjer. Opplysningene danner grunnlag for personlige aksjonærers skattemessige følger av eierforholdet i et aksjeselskap.

Selve innrapporteringen gjøres via Altinn. Innrapporteringen er alle aksjeselskaper pliktig å gjøre etter endt regnskapsår med fristen 31.januar påfølgende år. Skjemaet som skal anvendes er *RF-1086: Aksjonærregisteroppgave*. Videre skal tilhørende skjema *RF-1088*:

«*Aksjeoppgaven*» utfylles og leveres. RF-1086 angir forhold på selskapsnivå, mens RF-1088 angir forhold på aksjonærnivå. Konsekvenser ved å ikke levere Aksjonærregisteroppgaven med tilhørende RF-1088 skjema er tvangsmulkt og fravær av forhåndsutfylte skattepliktige beløp i aksjonærens skattemelding (Bjørnelykke, 2017).

RF-1028: Skattemeldingen for formues- og inntektsskatt – aksjeselskaper

Alle norske aksjeselskaper er pliktig til å levere skattemelding for selskaper og upersonlige skattepliktige. Skattemeldingen består av ett hovedskjema og ulike skjemaer som vedlegges innsendingen. Skattemeldingen skal leveres etter endt regnskapsår med fristen 31.mai påfølgende år. Konsekvensene ved manglende eller forsinket levering er daglig løpende tvangsmulkt, jf. sktfvl. § 14-1.

I hovedmeldingen under «Diverse opplysninger» skal selskapet gi opplysninger og krysse av for aktuelle rubrikker. Det skal opplyses om følgende i relasjon til kapitaluttak (Rettledning til RF-1028 Skattemelding for formues- og inntektsskatt – aksjeselskaper mv. 2018, u.å.):

- 1) Endret eierforhold
- 2) Ytelser fra selskap til aksjonær: Lån og sikkerhetsstillelse
- 3) Ytelser fra aksjonær til selskap: Har aksjonær gitt lån til eget aksjeselskap?

2.5 REGNSKAPSLOVEN

2.5.1 Bakgrunn for regnskapsplikt

I Norge er en generell regnskapspliktig nedfelt i regnskapsloven § 1-2. Bestemmelsen påpeker hvilke selskapsformer som har regnskapsplikt. Aksjeselskaper er regnskapspliktige. Det som menes med å være regnskapspliktig er hovedsakelig å utarbeide årsregnskap og årsberetning. Aksjeselskaper som er definert som små etter aksjeloven § 1-6, kan unnlate å utarbeide årsberetning med virkning fra regnskapsåret 2017.

Et av hovedformålene fra lovgivers side ved regnskapsreguleringen er å ivareta brukernes informasjonsbehov. Det skal legges til rette for informative regnskaper som er tjenlige i forhold til brukernes behov (NOU, 2015). Overholdelse av lover og regler skaper tillit i næringslivet. Regnskapsbrukerne må kunne stole på at lovgivningen følges. Et regnskap skal være transparent, gi et rettviseende bilde og inneholde utfyllende opplysninger.

Selskapsrettslige og skatterettslige forhold skal framkomme gjennom selskapets regnskap. Regnskapsloven skal især ivareta å opplyse interessenter i og rundt aksjeselskapet om forhold som er av betydning for beslutninger.

2.5.2 Resultat eller balanse?

En grunnleggende oppdeling av et regnskap er resultat og balanse. Et resultatregnskap kan videre deles inn i inntekter og kostnader, mens et balanseregnskap kan deles inn i eiendeler og gjeld. Et kapitaluttak påvirker som hovedregel selskapets balanse, nærmere bestemt egenkapitalen. I noen situasjoner vil et selskap omklassifisere et kapitaluttak til lønn. Lønn er

en kostnad for selskapet og vil påvirke selskapets resultatregnskap. Å omklassifisere til lønn vil indirekte påvirke selskapets egenkapital gjennom et redusert årsresultat som disponeres mot egenkapitalen.

Hvordan et kapitaluttak klassifiseres og behandles regnskapsmessig påvirker bedriften på ulike måter. Långiver kan ha stilt såkalte covenants krav til selskapet. Et eksempel på covenants krav er forhåndsbestemte vilkår i en låneavtale som er inngått med banken. Det kan eksempelvis være at egenkapitalandelen ikke under noen omstendigheter må falle under et visst nivå. Det er aktuelt å ta stilling til om selskapets resultatregnskap eller balanseregnskap skal påvirkes i valg av løsning.

2.5.3 Regnskapsmessig klassifisering av uttaket

Den regnskapsmessige inndelingen av resultat og balanse er nedfelt i rskl. § 6-1 og § 6-2. Ved et kapitaluttak følger også en regnskapsmessig behandling. Et uttak av kapital fra aksjeselskapet må identifiseres og spesifiseres for å kunne gi informasjon til regnskapsbrukerne.

I selskapets regnskap er kapitaluttaket i utgangspunktet ført som en kortsiktig fordring på aksjonær på balansekonto *1575 Fordring aksjonær*. For å «rette opp» i kapitaluttaket må beløpet omklassifiseres og krediteres denne kontoen i regnskapet.

Tabell 2: Regnskapsmessig behandling av ulike former for kapitaluttak.

Hva:	Resultat- eller balansepost?	Regnskapsmessig klassifisering:	Regnskapsmessig behandling:
2.2.1 Lån til aksjonær	Balanse	Fordring	D: 1370 Lån til aksjonær K: 1575 Fordring aksjonær
2.2.2 Kapitalnedsettelse	Balanse	Aksjekapital Annen egenkapital 1)	D: 2000 Aksjekapital K: 1575 Fordring aksjonær
2.2.3 Utbytte	Balanse	Opptjent egenkapital	D: 2050 Annen egenkapital K: 1575 Fordring aksjonær
2.2.4 Tilbakebetaling av lån med aksjonær som kreditor	Balanse	Gjeld til aksjonær	D: 2920 Lån fra aksjonær K: 1575 Fordring aksjonær
2.2.5 Tilbakekjøp av selskapets egne aksjer	Balanse	Egne aksjer 2)	D: 2010 Egne aksjer K: 1575 Fordring aksjonær
2.2.6 Avviklingsoppgjør	Balanse/resultat	Balanse i null 3) Disponering av resultat.	D: 2050 Annen egenkapital K: 1575 Fordring aksjonær
2.2.7 Lønn	Resultat	Lønnskostnad	<i>Se oppslagsguiden, spesiell kontering.</i>

Kommentarer til figur:

1) Avgjørende om kapitalen relaterer seg til innbetalt kapital eller opptjent kapital. Ved opptjent: D: 2050 Annen egenkapital.

2) Skal oppgis med et negativt fortegn i selskapets balanse under posten Egne aksjer.

3) Se eget avsnitt og avviklingsregnskap side 26.

2.5.4 Notekrav

Formålet om beslutningsnyttig informasjon til regnskapsbruker operasjonaliseres gjennom blant annet rskl. § 7-1. For å gi et tilfredsstillende beslutningsgrunnlag er utfyllende informasjon i noen tilfeller nødvendig. Alle aksjeselskaper er pliktig til å utarbeide noter som vedlegg til årsregnskapet.

Ved ulike former for kapitaluttak er regnskapsprodusent pålagt å gi spesifikke opplysninger i selskapets noter. Notekravet er mindre omfattende for selskaper som defineres som små, jf. rskl. § 7-1. Regnskapsloven inneholder et eget kapittel om noteopplysninger, se rskl. kapittel 7. Noter skal sendes inn elektronisk via Altinn som vedlegg til årsregnskapet. Frist for innlevering er 31.mai hvert år (Årsregnskap, 2018).

Tabell 3: Notekrav ved ulike former for kapitaluttak.

Hva:	Pliktig å opplyse om i note?		Hvilken note?	Henvisning: (små selskaper)
	Små selskaper:	Mellomstore/ store selskaper:		
2.2.1 Lån	Ja.	Ja.	Lån til ledende personer	§ 7-32 (§ 7-44) Lån og sikkerhetsstillelse til ledende personer
2.2.2 Kapitalnedsettelse	Ja.	Ja.	Endring av egenkapital	§ 7-25 Egenkapital (§ 7-42 Antall aksjer, aksjeeier mv)
2.2.3 Utbytte	Ja.	Ja.	Endring av egenkapital	§ 7-25 Opptjent EK (§ 7-42 Antall aksjer, aksjeeier mv)
2.2.4 Tilbakebetaling av lån med aksjonær som kreditor	Ja.	Ja.	Gjeld	§ 7-21 Gjeld (§ 7-40 Fordringer, gjeld, garantiforplikt.)
2.2.5 Tilbakekjøp av selskapets egne aksjer	Ja.	Ja.	Egne aksjer	§ 7-27 Egne aksjer (§ 7-42 Antall aksjer, aksjeeier mv)
2.2.6 Avviklingsoppgjør	Ja.	Ja.	Regnskapsprinsipper	§ 7-2 (§ 7-35) Endring av regnskapsprinsipp § 4-5 Fortsatt drift
2.2.7 Lønn	Ja.	Ja.	Lønnskostnad. Spesifisering av resultatregnskap.	§ 7-31 (§ 7-44) Ytelser til ledende ansatte

2.6 KONSEKVENSER AV URETTMESSIGE KAPITALUTTAK

2.6.1 Når tilliten brytes

Brudd på aksjeloven. I konflikt med skatteloven. Manglende lånebetingelser og et regnskap som ikke er tilfredsstillende. Hva er resultatet av dette?

For å holde maskineriet AS Norge i gang må ressursen tillit forvaltes på en god måte. Tillit kutter kostnader. Land som kjennetegnes ved lav grad av tillit til hverandre og myndigheter bærer i større grad preg av korrupsjon og skatteunndragelse. Helt tilbake i 1972 uttalte Kenneth Arrow, Nobelprisvinner i økonomi, at manglende tillit er årsaken til fraværende

økonomisk utvikling (Dørum, 2019). I dagens Norge er tillit som ressurs godt forankret. Spørsmålet er hvordan man skal forvalte denne tilliten som ressurs på en forsvarlig måte? – Jo, gjennom å hindre at tilliten brytes.

For enkelte er det en motstridende tanke at regulering gjennom lov er en nødvendighet for å opprettholde tillit. En studie fra Portugal har undersøkt aksjonærlån i relasjon til hvitvasking (Alves & Moreira, 2015). Resultatet i studien viser en positiv korrelasjon mellom aksjonærlån og en atferd som kan hentyde mot hvitvasking og skatteunndragelse. Forskerne ønsket med sin studie å bidra i diskusjonen rundt hvitvasking. Deres bidrag er gjennom å belyse aksjonærlån som alternativt middel for hvitvasking. Om aksjonær i et aksjeselskap ville hatt anledning til å gjøre kapitaluttak uten begrensninger, vil tilliten svekkes og sannsynligheten for ulovlige disposisjoner øker. Aksjeselskapet som juridisk selskapsform oppfyller ikke sitt grunnleggende formål, som er å begrense ansvar og ivareta selskapets interesser.

Som hovedregel kan ikke aksjonær ta opp lån i eget aksjeselskap, med unntak av de tilfeller der selskapet kan yte et lån med midler som inngår i utbytterammen (Bråthen, 2004). Et lån kan bare anses som reelt når kriteriene *midlertidig råderett, avtalt periode og avtalt godtgjørelse* er oppfylt. Tilbakebetalingsplikten er ilagt stor vekt i rettspraksis ved vurderingen om det foreligger lån. I tilfeller der kriteriene for lån ikke er oppfylt, er en omklassifisering av kapitaluttak aktuelt. Brudd på lånebetingelser sier ikke implisitt at kapitaluttaket som foreligger er ulovlig. For at et lån skal klassifiseres som ulovlig må det foreligge brudd på aksjeloven § 8-7 til § 8-10 (Skretting & Dås vand, 2017). Manglende saksbehandling i generalforsamlingen eller oppfyllelse av forsvarlighetskravet kan hindre et lån til aksjonær av ønsket størrelse. En oppfyllelse av tilbakebetalingsplikt- og evne fra aksjonærens side, som på samme tid bryter med aksjeloven § 8-7 til § 8-10 resulterer i et såkalt ulovlig lån til aksjonær. Lånet er reelt, men på samme tid ulovlig.

Forskjeller i skatte- og selskapslovgivningen gir opphav til et sentralt skille. Et kapitaluttak kan anses som et lån selskapsrettslig, men skal klassifiseres som et utbytte skatterettslig. Dette kan by på utfordringer for aksjonær. Skatterettslig har aksjonær foretatt et kapitaluttak fra selskapet som resulterer i utbyttebeskatning. Selskapsrettslig har aksjonær en uoppgjort gjeld. Lånebeløpet skal tilbakebetales og låneavtalen etterleves. Aksjonær må holde rede på hvilke rettsforhold kapitaluttaket vil kunne ha konsekvenser for. Selskapets årsregnskap skal avlegges i samsvar med regnskapsloven og tydeliggjøre at det foreligger et (ulovlig) lån til

aksjonær. Selskapet gir utfyllende informasjon gjennom noter. Innrapporteringen som aksjonær er pliktig å gjøre til Skattemyndighetene skal inneholde opplysninger som tilsier og resulterer i utbyttebeskatning. Faktum er hele tiden det samme, men skal behandles på to ulike måter. Konsekvensene ved å gjøre feil er potensielt store.

2.6.2 Økonomiske konsekvenser

Omklassifiseringsregelen i Skatteloven er klar. Lån til aksjonær skal omklassifiseres til utbytte og resulterer i utbyttebeskatning for aksjonær. Skattemyndighetene på sine side kan anse lånet (eventuelt et utbytte) som ulovlig etter aksjeloven. Konsekvensen ved en vurdering av et lån eller utbytte som ikke lovlig utdelt, er tap av rett til skjerming. Det kan også ilegges tilleggsskatt ved ulovlig utdelt utbytte (Haugen, 2013). En høyere skattekostnad vil påløpe for aksjonær (Skretting & Dås vand, 2017).

Det kan være ulike grunner til at aksjonær har tatt kapital ut fra eget aksjeselskap. En bedriftsleder i et Flekkefjord-firma tok opp et ulovlig lån fra eget selskap på 1,9 millioner for å dekke personlig gjeld (Thime, 2011). For inntektsåret 2019 er den alminnelige skattesats 22 % og oppjusteringsfaktoren satt til 1,44 (Skattesatser 2019, 2018). Tar man utgangspunkt i kapitaluttaket som bedriftslederen har foretatt, vil grunnlaget etter oppjustering være på 2 736 000. Skatten som påløper er grunnlaget multiplisert med skattesats. Aksjonærlånet blir beskattet med 31,68 % på aksjonærens hånd. Tas det med i regnstykket at midlene som et selskap kan låne ut allerede er beskattet, vil den maksimale marginale skattesatsen ende opp på 46,7 % for aksjonær. Den totale skattebelastningen for aksjonær blir på kroner 887 500, se vedlegg 4 for nærmere utregning, samtidig som hele lånesummen på kroner 1 900 000 skal tilbakebetales. Bakgrunn for kapitaluttaket var å dekke personlig gjeld. For en aksjonær som allerede er i en presset økonomisk situasjon, er konsekvensene ved en skattemessig omklassifisering til utbytte tyngende og kanskje umulig å løse.

2.6.3 Strafferettslige sanksjoner

«Fikk 1 ½ års fengsel» er overskriften i Telemarksavisa. I Nedre Telemark tingrett ble en mann dømt for brudd på bestemmelser i aksjeloven og grovt økonomisk utroskap mot eget selskap. I retten erkjenner den daglige lederen å ha tatt ut penger fra selskapet, samt gitt et ulovlig lån til en kamerat på 1,9 millioner av selskapets midler (Holen, 2012).

Avtaler om lån til aksjonær skal behandles av generalforsamlingen når lånesummen er av en viss størrelse. Avtaler som er inngått uten godkjenning av generalforsamlingen er ikke bindende for selskapet etter aksjeloven § 3-8. Beløpet skal straks tilbakeføres til selskapet, jf. asl. § 8-11. Har medlemmer av styret godkjent en avtale som strider med aksjeloven § 8-7 til § 8-10, kan disse stilles personlig ansvarlig. I de tilfeller aksjonæren som har mottatt et pengelån fra selskapet ikke returnerer midlene tilbake til selskapet, er styremedlemmene som godkjente avtalen ansvarlig for at midlene tilbakeføres til selskapet. Å bidra til ulovlige aksjonærlån og kapitaloverføringer kan resultere i erstatnings- og straffeansvar (Bråthen, 2001). Denne type lovbrudd straffes med fengsel inntil to år etter straffelovens § 390.

Konsekvensene ved at det foreligger kapitaluttak i aksjeselskapene er potensielt omfattende og svært negative. Gjennomgående i tidligere dommer legges det vekt og fokus på interessentgruppene som rammes. I Mudenia-saken nevnes Skatteoppkrevne, kreditorer, ansatte, selskapets kunder, regnskapsfører og øvrige i selskapet (Serigstad, 2018) som negativt rammet av saken. For aksjonæren selv kan resultatet av en sammenblanding av selskapets midler i egen privatøkonomi resultere i fengselsstraff. Noen mister retten til å være daglig leder eller inneha ledende stillinger. Andre blir gjeldsslaver for resten av sitt liv. Problemstillinger knyttet til kapitaluttak fra eget aksjeselskap blir ikke mindre krevende for aksjonær å håndtere. Heldigvis finnes det løsninger.

3 Metode

I studien skal jeg undersøke hvilken praksis som er rådende når det gjelder kapitaluttak. Studien søker å finne svar på hvordan problemstillinger knyttet til kapitaluttak løses i det virkelige liv. Studien søker også svar etter de bakenforliggende årsaker til hvorfor bestemte løsninger er å foretrekke framfor andre.

3.1 VALG AV FORSKNINGSDESIGN, UTVALG OG DATAINNSAMLING

3.1.1 Forskningsdesign

Studien er basert på spørreundersøkelse av fortrinnsvis regnskapsførere og revisorer. For å besvare problemstillingen på en tilfredsstillende måte er en kvalitativ tilnærming valgt som metode. Fordeler ved denne type forskningsdesign er muligheten til å fokusere på bestemte temaer og en intervjuopprosess som kan gi ny innsikt og bevissthet. Forskerens beskrivelser og tolkninger av fenomenet kan endres (Kvale & Brinkmann, 2015). Når det gjelder antall respondenter er det en gjennomgående tommelfingerregel i faglitteraturen at en kvalitativ studie bør ha mellom 10 og 15 respondenter. (Johannessen, Christoffersen & Tufte, 2011).

Forskningsdesignet er beskrivende. Ved beskrivende forskningsdesign er det ønskelig å få en større innsikt og forståelse for det som undersøkes. Hensikten med metodevalget er å gi større innsikt i kapitaluttak som fenomen og svare på problemstillingen, som igjen vil bidra til å bringe fram ny kunnskap på forskningsområdet (Everett & Forseth, 2012). Et av formålene med studien er å komme med løsninger innenfor den lovgivning som gjelder.

Forskningsdesignet kan derfor sies å ha et eksplorerende moment ved seg.

3.1.2 Utvalg

Utvalget i studien er strategisk. I arbeidet med å komme fram til et passende utvalg ble faktorer som antall respondenter, tid til rådighet og temaets egenart gjort gjeldende som vurderingskriterier. Det strategiske utvalget er begrunnet i studiens forskningsområde som begrenser seg til enkelte bransjer innenfor økonomi. For å sikre høy validitet i datainnsamlingen ble det ansett som nødvendig med en viss underliggende fagkompetanse og

kjennskap til forskningsemnet. Rekrutteringen av respondenter foregikk gjennom bekjentskaper og eget kontaktnettverk. Det er kanskje en medvirkende årsak til en høy svarprosent i selve datainnsamlingen. For å sikre en viss spredning i utvalget ble det sendt ut forespørsel til flere av de største regnskaps- og revisjonsbyråer. Flere av respondentene er i dag ansatt i selskaper som PwC, Ernst & Young, KMPG, Revicom, BDO, Azetz og Sparebank1 Regnskapshuset. Utvalget fordeler seg forholdsvis likt mellom menn og kvinner. Likeså mellom regnskapsførere og revisorer.

3.1.3 Datainnsamlingen

Selve datainnsamlingen foregikk gjennom *Nettskjema*, et nettbasert spørreskjema som er administrert av Universitetet i Oslo (Hva er Nettskjema, 2010). Gjennom samarbeidsavtaler mellom alle offentlige institusjoner i Norge, har studenter ved Universitetet i Tromsø anledning til å benytte Nettskjema som verktøy. Selve spørreskjemaet ble produsert i programmet og sendt ut til potensielle respondenter e-postadresser. Datainnsamlingsmetoden er kostnadseffektiv, tidsbesparende og øker sannsynligheten for besvarelse sammenlignet med spørreundersøkelser sendt per post. Respondentene har mulighet til å svare via en lenke på et passende tidspunkt som de står fritt til å velge selv. Det er ikke noe arbeid forbundet med å returnere en utfylt spørreundersøkelse. Ved et enkelt tastetrykk på «send svar» er undersøkelsen sendt inn. Andre fordeler med innsamlingsmetoden er muligheten til å overvåke prosessen mens den pågår. Det er mulig å komme med nyttig veiledning til respondentene, som viste seg å være nødvendig underveis.

3.2 SPØRREUNDERSØKELSE

3.2.1 Utforming av spørsmål

Intervjuguiden er utformet etter en semistrukturert metode. Metoden er egnet i forskning som ønsker å forstå et fenomen sett fra respondentens perspektiv. Fortolkning og betydning rundt fenomenet er i hovedfokus (Kvale & Brinkmann, 2015). Anerkjente teknikker er anvendt i utforming av spørsmål. Noen spørsmål besvares ved såkalte radioknapper, mens andre spørsmål besvares i et eget tekstfelt. For å øke sannsynligheten for å motta data fra respondentene ble det utformet spørsmål med forhåndsdefinerte svaralternativer.

Forhåndsdefinerte alternativer forenkler sammenligning og analysen av svarene. Enkelte spørsmål er utformet etter en Likert skala. Metoden er vanlig å ta i bruk i forbindelse med spørreundersøkelser (Allen & Seaman, 2007). En 5- og 7-punkts Likert skala inngår i spørreundersøkelsen. En kritikk av metoden er rettet mot at informanten blir sittende inne med nyttig informasjon. For å minske sannsynligheten for scenarior er det anledning for respondent å gi en utfyllende kommentar i et fritekstfelt i tilknytning til spørsmålet.

3.2.2 Svarprosent

Spørreundersøkelsen samler inn primærdata. Data er samlet inn for akkurat denne studien og har ikke vært analysert tidligere (Evertt & Furuseth, 2012). Svarprosent er ofte tema i studier som innhenter data. Det juridiske fakultet ved Universitetet i Tromsø oppnådde i 2017 en historisk høy svarprosent på Studiebarometret, den største nasjonale studentundersøkelsen. Svarprosent var 64 % (Moe, 2017). En observert samfunnsmessig trend er lavere deltakelse i spørreundersøkelser. Den internasjonale og anerkjente spørreundersøkelsen, *European Social Survey*, oppnådde i 2013 en svarprosent på 58 % fra den norske befolkning. Til sammenlign var svarprosenten for Tyskland 30,5 % (Folk svarer ikke lenger, 2013). Svarprosenten i tilknytning til denne studien må anses som høy.

Undersøkelsen ble sendt ut til 52 potensielle respondenter, der 32 av disse har besvart spørreundersøkelsen. Det tilsier en svarprosent på 61,5 %.

3.3 STUDIENS KVALITET

3.3.1 Validitet

I kvalitativ forskning er det hensiktsmessig å vurdere ekstern og intern validitet. Ekstern validitet sier noe om hvor representativt de funnene som er gjort i forskningen er for en målepopulasjon. Den interne validitet sier noe om i hvor stor grad det man faktisk ønsker å måle blir målt (Ulleberg, 2002).

I denne studien er det mest aktuelt å fokusere på den interne validiteten. Forskingen bygger på en kvalitativ metode der begrepsvaliditeten er sentral. En risiko ved spørreundersøkelser er

misoppfatning av spørsmålene fra respondentenes side. Resultatet av feiltolkninger er lavere nøyaktighet i de innsamlede data. Et målrettet arbeid for å sikre høy grad av validitet ble utført. Nøkkelfaktorer i arbeidet ble språk, utforming av spørsmål og uttrykksmåte. En ytterligere faktor for å sikre begrepsvaliditet er valg av respondenter. Et strategisk utvalg reduserer sannsynligheten for feiltolkning av begreper og spørsmål.

Det ble gjennomført en pilotstudie i forkant av selve spørreundersøkelsen. Pilotstudien ble utført på 3 personer i det strategiske utvalget og besto av 2 menn og 1 kvinne. Den yngste deltaker var i 20-årene, mens den eldste i slutten av 50-årene. Veiledere i forbindelse med masteroppgaven deltok også aktivt i utformingen av spørreundersøkelsen for å bistå med å sikre begrepsvaliditet. Hensikten med å gjennomføre et relativt omfattende arbeid i forkant av selve undersøkelsen er å redusere sannsynligheten for misforståelser og feiltolkninger. Pilotstudier er et godt egnet hjelpemiddel. For å sikre intern validitet hadde respondentene anledning til å utdype og presisere sine svar. Til hvert spørsmål i undersøkelsen hadde respondentene mulighet til å komme med ytterligere informasjon og utfyllende kommentarer i et separat felt for «fritekst».

3.3.2 Reliabilitet

Reliabilitet kan beskrives som troverdighet av den undersøkelsen som er gjennomført (Ulleberg, 2002). Andre forskere skal kunne utføre den samme undersøkelsen å komme fram til samme resultat. Ved høy oppnåelse av reliabilitet skal alle uavhengige målinger gi samme funn (Stenbacka, 2001).

Det kan argumenteres for at studien er overførbart. Dataen som er samlet inn kan overføres og benyttes i andre sammenhenger. Om studien er generaliserbar er mer diskutabelt. Studien har et begrenset utvalg der flere av variablene som måles er respondentenes subjektive meninger og erfaringer rundt kapitaluttak som fenomen. Dataene som er samlet inn burde likevel kunne være av interesse for andre forskere som vil bidra med videre forskning rundt kapitaluttak. For å sikre pålitelighet i studien som er gjennomført vil framgangsmåten bli beskrevet i detalj.

3.3.3 Framgangsmåten steg for steg

Jobben med å skaffe data til studien startet i det beskjedne høsten 2018. Det foregikk ingen

direkte innhenting av e-post lister. Gjennom eget nettverk ble personer inkludert og forespurt direkte om de kunne tenke seg å bidra i forbindelse med studien. Personene som kunne tenke seg å delta oppga e-postadressen sin. Enkelte ønsket å få tilsendt spørreundersøkelsen til sin private mailadresse, mens andre igjen foretrakk at undersøkelsen ble sendt til deres jobberelaterte e-post. Prosessen med å innhente data har vært sammensatt og til dels kompleks. Mye av informasjonsinnhenting har foregått på utradisjonelle metoder. Flere av personene som deltok i studien har kommet med innspill til andre deler av studien enn spørreundersøkelsen.

Selve arbeidet med å utforme spørreskjemaet ble påbegynt i starten av januar 2019. En pilotstudie ble gjennomført. Etter pilotstudien ble enkelte spørsmål reformulert og spørreundersøkelsen som helhet revidert før utsendelse. Undersøkelsen ble sendt ut til potensielle respondenter 28.januar 2019. En rekruttering av ytterligere respondenter har pågått underveis i prosessen. Den første uken i februar deltok jeg på et kurs i regi av Visma. Kurset fant sted i Oslo og hadde etablerte regnskapsførere som målgruppe. Flere av deltakerne på kurset ønsket å bidra med datamateriale i form av å svare på undersøkelsen. Disse fikk ettersendt spørreundersøkelsen til sine respektive e-postadresser. Det ble sendt ut én påminnelse om å besvare undersøkelsen per e-post. Påminnelsen ble direkte generert og sendt ut fra systemet Nettskjema. I forbindelse med utsendelse av påminnelser per e-post ble enkelte også direkte kontaktet for å gi en påminnelse. Denne prosessen førte til at ytterligere 4 personer besvarte spørreundersøkelsen. Endelig sluttdato for datainnsamlingen ble satt til 28.februar 2019.

3.3.4 Til refleksjon

I forkant av arbeidet med masteroppgave så jeg på datainnsamlingen som en kritisk suksessfaktor. Erfaringsmessig kan det være utfordrende å skaffe datamateriale. Arbeidet med å innhente data startet tidlig. Det ble gjort et strategisk utvalg. Regnskapsførere og revisorer går en travel tid i møte fra februar og mars. Det ble viktig å sende ut spørreundersøkelsen før arbeidspresset i bransjen ble for stort. Umiddelbart etter utsendelse av spørreundersøkelse var det mange respondenter som tok seg tid til å svare. Svarprosenten falt kraftig fra og med starten av februar. Hadde spørreundersøkelsen blitt sendt ut på et senere tidspunkt, ville sannsynligheten vært lavere for å oppnå en like høy deltakelse i studien.

Undersøkelsen er anonymt besvart. Respondentene ble informert om dette på forhånd. Nettskjema som datainnsamlingsverktøy sikrer deltakernes anonymitet. En databehandler skal være sitt ansvar bevisst (Behandlingsansvarlig og databehandler, 2018). Etiske retningslinjer skal følges. I tilknytning til studien ble det viktig å fokusere på informert samtykke, anonymitet og konfidensialitet overfor respondentene. Flere av respondentene ønsket en bekreftelse på at spørreundersøkelsen ikke ville komme i konflikt med deres taushetsplikt i nåværende jobber. Spørsmålene i studien tar aldri for seg enkeltsaker eller personer, men omhandler kapitaluttak som fenomen. Til ettertanke kunne svarprosenten muligens vært høyere om dette ble tydeliggjort i større grad.

Underveis i prosessen med datainnhenting sendte flere av respondentene separate e-post i tillegg til å besvare undersøkelsen. I disse e-postene er det mange interessante bidrag, kommentarer og diskusjoner til studien. Forskningstemaet virker å engasjere.

3.4 ANALYSETEKNIKK

3.4.1 Deskriptiv statistikk

Ordet *beskrivende* brukes om deskriptiv statistikk. Denne formen for statistikk omhandler innsamling, bearbeiding og presentasjon av datamaterialet. Ved kvalitativ forskning skal forsker forsøke å finne og beskrive meningen i det innsamlede datamaterialet. Det er vanlig å benytte et fortellende format med utdrag fra selve analysen (Kvalitativ metode, 2016). Dataen skal være organisert på en enkel og entydig måte overfor leser. Det er vanlig å systematisere datamaterialet i tallverdier som prosent, gjennomsnitt, median og gjerne beskrive samvariasjon i de innsamlede data (Befring, 1969).

For å kunne forklare et fenomen, må det først påvises at fenomenet eksisterer (Everett & Furuseth, 2012). De første spørsmålene i spørreundersøkelsen ønsker å bekrefte eller avkrefte kapitaluttak som eksisterende fenomen. Hvis et fenomen ikke bekrefte, vil den videre analysen bygge på løse antakelser. I denne studien brukes deskriptiv statistikk for å gi en fullstendig og beskrivende oversikt over det datamaterialet som er samlet inn.

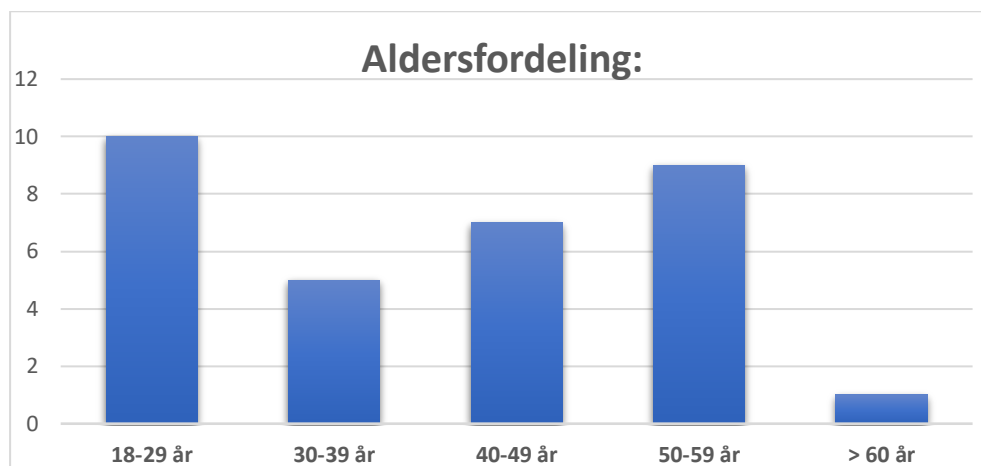
Presentasjonsformen varierer mellom ulike typer tabeller og figurer.

4 Resultater og analyse

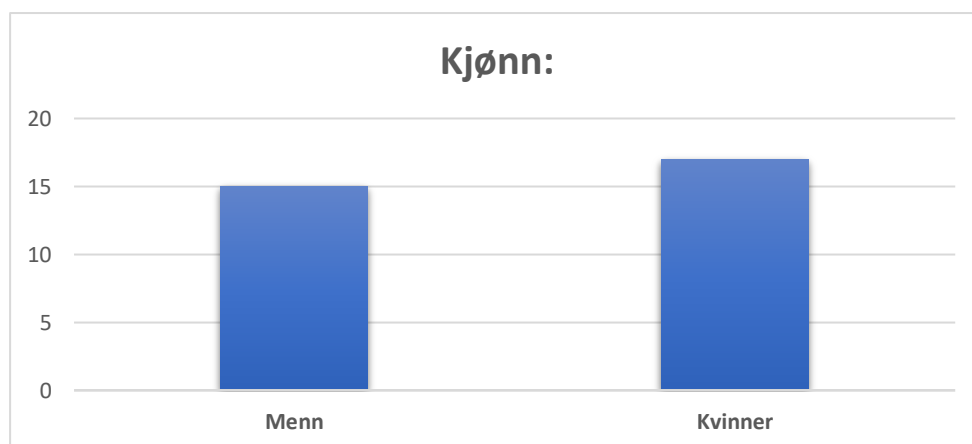
Det henvises til intervjuguiden som er et eget vedlegg til masteroppgaven. I forkant av spørreundersøkelsen ble respondentene gjort oppmerksomme på at studien omhandler og søker informasjon om kapitaluttak som ikke er i samsvar med blant annet Aksjelovens ordinære regler.

4.1 PRESENTASJON AV INTERVJUOBJEKTENE

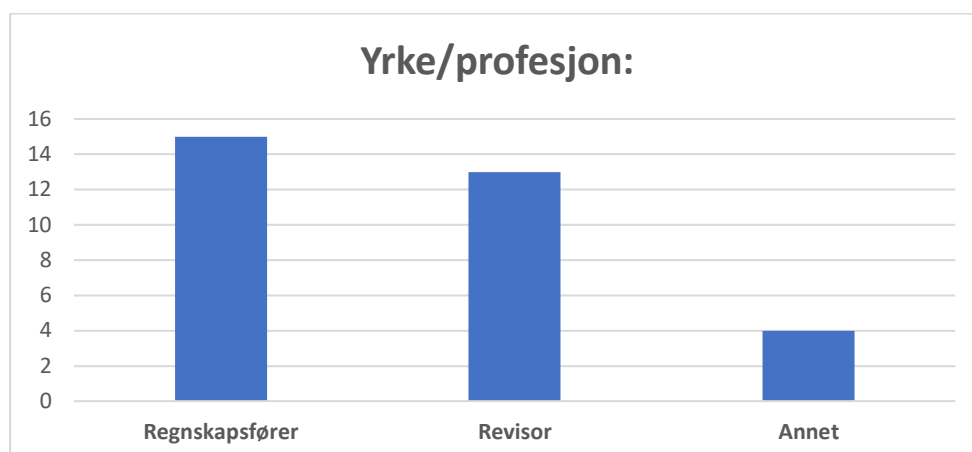
Spørsmål 1, 2 og 3 i intervjuguiden gir informasjon om respondentene i studien. Utvalget i studien er strategisk. Det er en relativt jevn fordeling i kjønn, alder og profesjon, noe som øker validiteten i de innsamlede data.



Figur 5: Svar på spørsmål 1 i intervjuguiden.



Figur 6: Svar på spørsmål 2 i intervjuguiden.



Figur 7: Svar på spørsmål 3 i intervjuguiden.

I studien er det fire respondenter som oppgir at de ikke er revisor eller regnskapsfører. Disse oppgir revisormedarbeider, masterstudent innenfor økonomi- og administrasjon, rådgiver og leder for konsernrapportering.

4.2 FORSKNINGSSPØRSMÅL 1

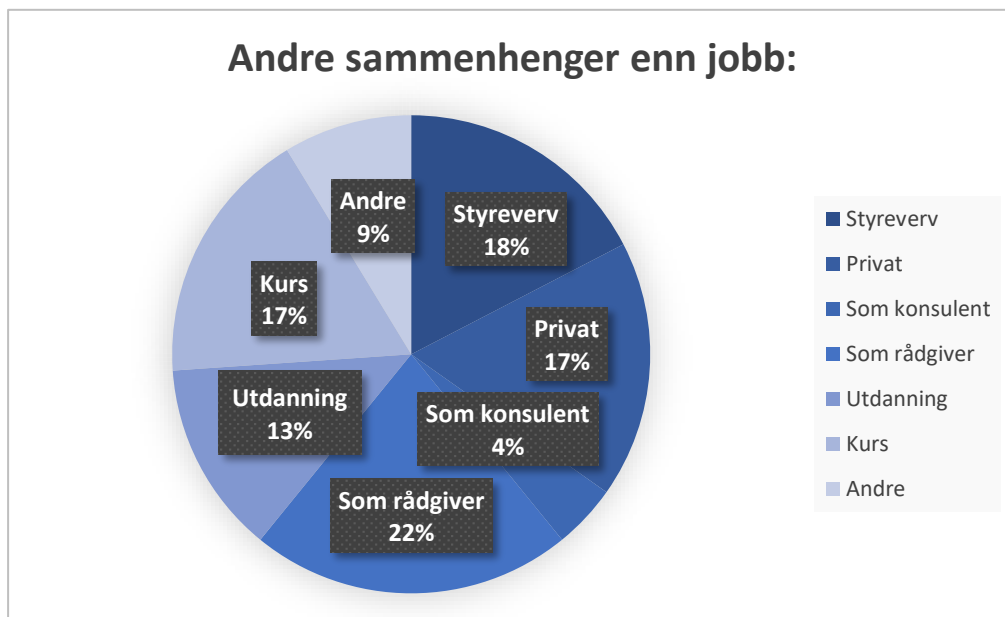
For å besvare problemstillingen på en helhetlig måte er det utarbeidet forskningsspørsmål.

Forskningsspørsmål 1: «Hva er den rådende praksis rundt kapitaluttak som fenomen?»

Studiens første forskningsspørsmål besvares i sin helhet av resultatene som følger av datainnsamlingen. Hensikten med forskningsspørsmålet er å kartlegge praksis rundt fenomenet kapitaluttak. For å besvare hovedproblemstillingen i studien er det nødvendig å forstå det underliggende fenomenet. Studiens formål er å komme med et bidrag til aksjonær, regnskapsfører, revisor og styret. Det vil derfor være naturlig å henvende seg til gruppen for å belyse problemstillingen. Gjennom å se problemstillinger fra ulike ståsted dannes et solid grunnlag for å besvare problemstillingen på en tilfredsstillende måte. Publiserte studier på forskningsområdet omhandler i stor grad tolkninger av dagens lovverk. Studiene har liten grad av praktisk tilnærming.

4.2.1 Hvor utbredt er kapitaluttak i det virkelige liv?

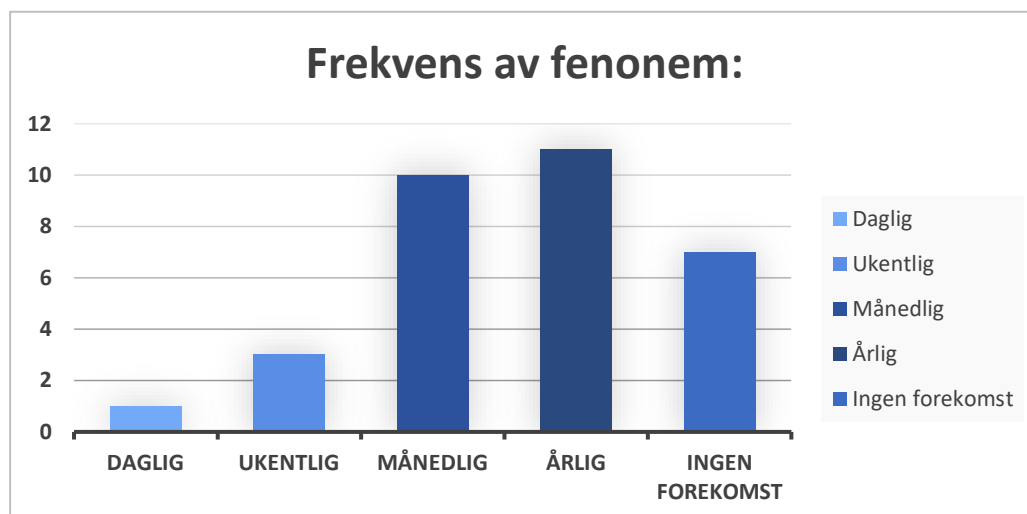
I intervjuguiden er de etterfølgende spørsmålene utformet med hensikt å kunne si noe om hvor utbredt kapitaluttak er som fenomen. **Spørsmål 4-10** resulterer i nyttige funn. Av respondentene svarer 77,4 % at de har stått overfor kapitaluttak i forbindelse med sin jobb. 28,1 % har vært stått overfor situasjoner i andre sammenhenger enn jobb som omhandler kapitaluttak. Disse tilfeller er følgende, angitt i prosent for de ulike svaralternativer:



Figur 8: Svar på spørsmål 6 i intervjuguiden.

I forbindelse med dette spørsmålet er fritekstfeltet benyttet ved to anledninger. I det ene tilfellet for å presisere at vedkommende har kjennskap til fenomenet som revisor, men utenfor jobbsammenheng.

Spørsmål 8 i intervjuguiden sier noe om hvor ofte respondentene står overfor kapitaluttak som fenomen i sin jobbhverdag. Et oppsiktsvekkende funn med denne dataen er antall personer som svarer *aldri* på følgende spørsmål «Hvor ofte er kapitaluttak aktuelt i din jobbhverdag?» Denne svarprosenten er på 34 % mot 22,6 % som i forkant svarer at de ikke har vært bort i kapitaluttak som fenomen i sin jobbhverdag. Årsaken til avviket kan skyldes målefeil, lav begrepsvaliditet eller feil besvarelse fra respondentens side.



Figur 9: Svar på spørsmål 8 i intervjuguiden.

Spørsmål 9 er utformet ved en 5-punkt Likert skala. Respondentene skulle svare hvor enig de var i en rekke påstander, noe som ga følgende resultater:

Tabell 4: Svar på spørsmål 9 i intervjuguiden.

	Helt enig	Delvis enig	Verken enig eller uenig	Delvis uenig	Helt uenig	Vet ikke
Kapitaluttak er aktuelt i min jobbhverdag.	40,6 %	25 %	9,4 %	3,1 %	18,8 %	3,1 %
Jeg er sikker i å løse situasjoner med kapitaluttak.	19,4 %	29 %	22,6 %	16,1 %	6,5 %	6,5 %
Kapitaluttak forekommer i selskaper med få aksjonærer.	46,9 %	28,1 %	6,2 %	9,4 %	0 %	9,4 %
Lovreguleringen på området er tilfredsstillende.	18,8 %	43,8 %	18,8 %	9,4 %	6,2 %	3,1 %
Det er en enkel affære å jobbe med kapitaluttak.	0 %	9,4 %	18,8 %	43,8 %	25 %	3,1 %
Bruk av mellomregningskonto er en tilfredsstillende regnskapsmessig løsning.	3,1 %	31,2 %	9,4 %	31,2 %	15,6 %	9,4 %
Ulovlig lån til aksjonær skal behandles som ordinære lån.	9,4 %	12,5 %	12,5 %	21,9 %	37,5 %	6,2 %

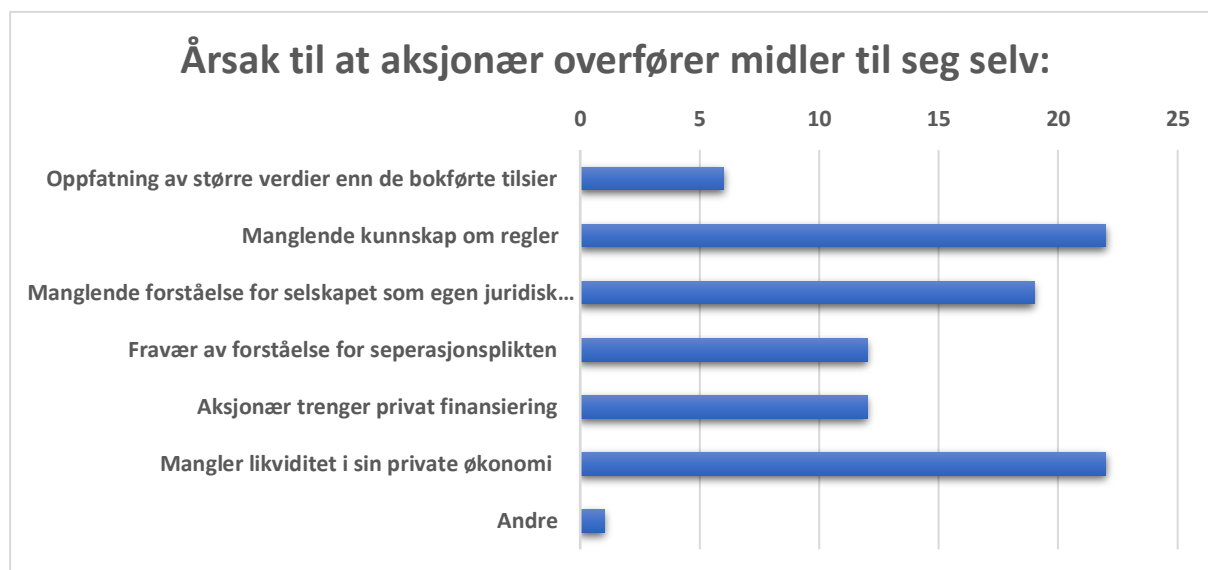
Blant respondentene er det en samlende oppfatning om at kapitaluttak som fenomen ikke er en enkel sak å jobbe med. 0 % svarer at de er «helt enig» i påstanden om at *det er en enkel affære å jobbe med kapitaluttak*. Videre viser en generell spredning i svarene at det er til dels avvikende meninger om hvordan kapitaluttak skal håndteres i praksis.

Spørsmål 10 i intervjuguiden: Hvor opplever du kapitaluttak som mest utbredt?

I dette spørsmålet er anvendes regnskapslovens inndeling av størrelse på aksjeselskaper. Det er en samlende oppfatning blant respondentene om hvilken selskapsstørrelse kapitaluttak er mest utbredt i. 75 % svarer små selskaper, 12,5 % svarer mellomstore selskaper og 3,1 % svarer store selskaper. 9,4 % av de intervjuede svarer at de ikke vet. Den sistnevnte svarprosenten viser korrelasjon mellom spørsmål 9 i intervjuguiden. Spørsmål 9 har også en svarprosent på 9,4 % som oppgir at de ikke vet om kapitaluttak forekommer i selskaper med få aksjonærer.

4.2.2 Årsak til fenomen

Spørsmål 11 og 12 i intervjuguiden har som formål å fremskaffe data om mulige årsaker til at kapitaluttak forekommer. Aksjonær kan rettmessig overføre midler fra eget aksjeselskap til seg selv. Det presiseres igjen at studien tar for seg kapitaluttak som ikke er foretatt i samsvar med Aksjelovens ordinære regler. Spørsmålene er utformet med henblikk på å finne mulige årsaker til at kapitaluttak gjøres av aksjonær.



Figur 10: Svar på spørsmål 11 i intervjuguiden.



Figur 11: Svar på spørsmål 12 i intervjuguiden.

På disse spørsmålene hadde respondent anledning til å sette kryss for flere svar, noe som majoriteten av utvalget har benyttet muligheten til å gjøre. Årsakene til at kapitaluttak oppstår er flere og sammensatte. Fritekstfeltet er benyttet til å oppgi andre årsaker. En mulig årsak ble oppgitt til å være at *aksjonær ofte har tilgode penger hos selskapet*. I forbindelse med spørsmål 12 som omhandler årsak til at kapitaluttak oppstår, oppga en respondent at årsaken kan være at *aksjonær ønsker privat finansiering*.

4.2.3 Årsak til løsning

Spørsmål 22 i intervjuguiden søker informasjon om hva den mest sentrale årsaken til valg av løsning er. Når det er foretatt et kapitaluttak som ikke er gjort i samsvar med gjeldende lovgivning, må kapitaluttaket behandles slik at samsvar med lovgivning oppnås. I mange tilfeller er dette noe en regnskapsfører eller revisor bistår aksjonær med. Det er fire hovedårsaker som er rådende i valg av løsning: Aksjonærens preferanser (20 %), selskapsmessige hensyn (20 %), veiledning fra rådgivende organ (16,7 %) og skattemotiver

som den aller fremste årsak med 33,3 %. De andre løsninger ser ut til å være av minimal betydning. Det var ingen av respondentene som svart at den viktigste årsaken er *egen kunnskap* på området eller oppga *andre* årsaker.



Figur 12: Svar på spørsmål 22 i intervjuguiden.

4.3 FORSKNINGSPØRSMÅL 2 OG 3

For å besvare problemstillingen på en helhetlig måte er det utarbeidet totalt tre forskningsspørsmål. Forskningsspørsmål 2 og 3 må ses i sammenheng med funn i det første forskningsspørsmålet.

Hensikten med forskningsspørsmål 2 er å gi en veiledning for hvordan slike uoverensstemmelser kan rettes opp i. Det tredje forskningsspørsmålet har til hensikt å gi råd og informasjon om hvilken løsning som er den mest gunstige. Forskningsspørsmålet har som formål å bistå en aksjonær, styret eller regnskapsfører i tilfeller der flere ulike løsninger er aktuelle. Besvarelse av forskningsspørsmål 2 og 3 bygger på dagens lovgivning og tilgjengelig litteratur. Dataen i studien er likevel nyttig, da den rådende praksis gir nyttige innspill til løsninger. Nye perspektiver og synspunkter kan oppstå som et resultat av den

kvalitative data som det strategiske utvalget har bidratt med i studien.

Forskningsspørsmål 2: «Hvilke disposisjoner vil kunne rette opp i et kapitaluttak som er i konflikt med gjeldende rettsforhold?»

Intervjuguidens **spørsmål 13** spør respondentene hvor ofte ulike løsninger er aktuelle i tilfeller der kapitaluttaket må omklassifiseres.

Tabell 5: Svar på spørsmål 13 i intervjuguiden.

	Alltid	Svært ofte	Ofte	Av og til	Sjelden	Svært sjelden	Aldri
Omklassifisering til lønn.	3,2 %	29 %	29 %	22,6 %	9,7 %	3,2 %	3,2 %
Omklassifisering til utbytte.	3,2 %	25,8 %	35,5 %	19,4 %	9,7 %	3,2 %	3,2 %
Kapitalnedsettelse.	0 %	0 %	3,3 %	23,3 %	26,7 %	40 %	6,7 %
Tilbakekjøp av selskapets egne aksjer.	0 %	3,3 %	0 %	10 %	10 %	43,3 %	33,3 %
Øyeblikkelig tilbakebetaling.	0 %	3,3 %	16,7 %	40 %	13,3 %	20 %	6,7 %
Avvikling av selskap.	0 %	3,3 %	0 %	6,7 %	16,7 %	43,3 %	30 %
Motregning i innlån fra aksjonær.	0 %	23,3 %	23,3 %	30 %	10 %	6,7 %	6,7 %
Utbytte basert på mellombalanse.	0 %	6,9 %	10,3 %	27,6 %	27,6 %	13,8 %	13,8 %
Lån til aksjonær.	0 %	27,6 %	17,2 %	34,5 %	6,9 %	6,9 %	6,9 %

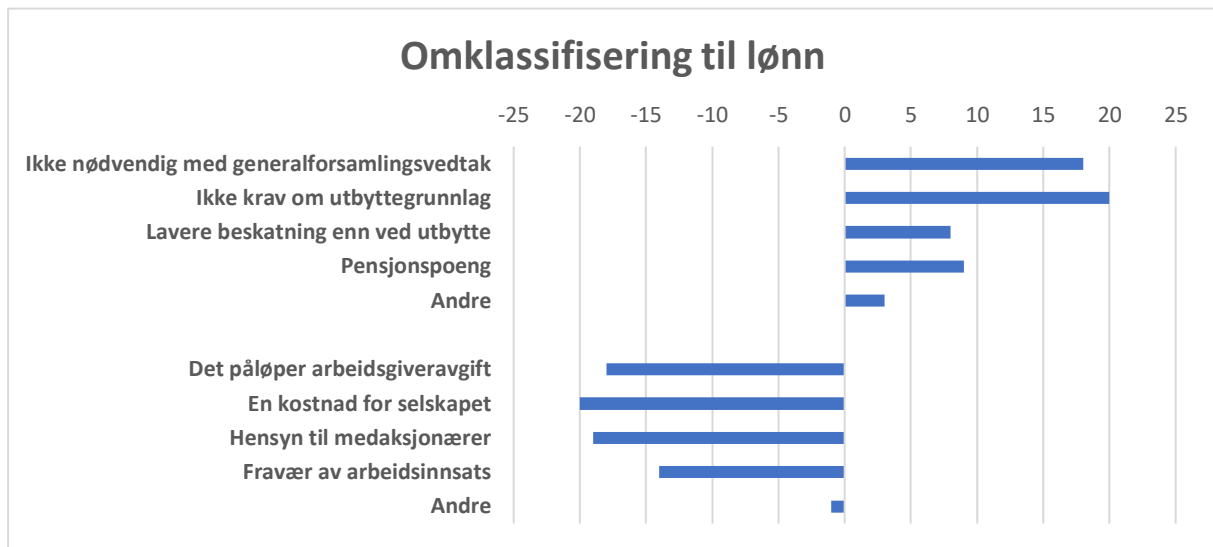
Forskningsspørsmål 3: «Hva er den mest hensiktsmessige løsningen?»

Spørsmål 14-21 fra intervjuguiden tar for seg de ulike foreslåtte løsninger og spør respondentene hva som taler for å velge disse løsninger og hva som kan tale mot.

Respondentene hadde anledning til å krysse av for flere av svaralternativene. Det var i denne delen av spørreundersøkelsen fritekstområdet ble hyppigst anvendt. Disse svarene vil også bli

presentert her. Dataen presenteres på en slik måte at argumenter *for* presenteres som positive tall, mens argumenter *mot* presenteres med negative tall. Tallene er gitt i antall respondenter som oppga de ulike alternativer.

Spørsmål 14 og 15: Lønn



Figur 13: Svar på spørsmål 14 og 15 i intervjuguiden.

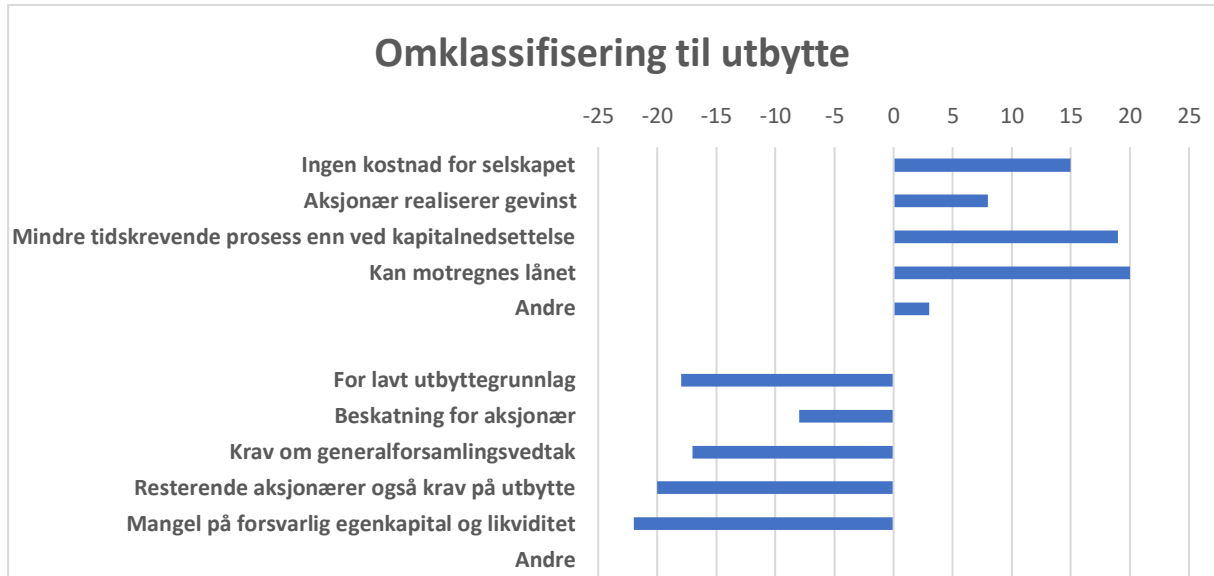
Andre oppgitte fordeler:

- Det er ikke alltid enkelt å omklassifisere til lønn da dette i mange tilfeller medfører at lønnen ikke står i forhold til motytelse. En løsning som dette må baseres på total lønn etter omklassifisering framstår som rimelig.
- Praktisk løsning om mulig.
- For kapitaluttaket er vederlag for arbeid.

Andre oppgitte ulemper:

- Lønn kan gi høyere (person-)inntekt og skatt hos mottaker.

Spørsmål 16 og 17: Utbytte

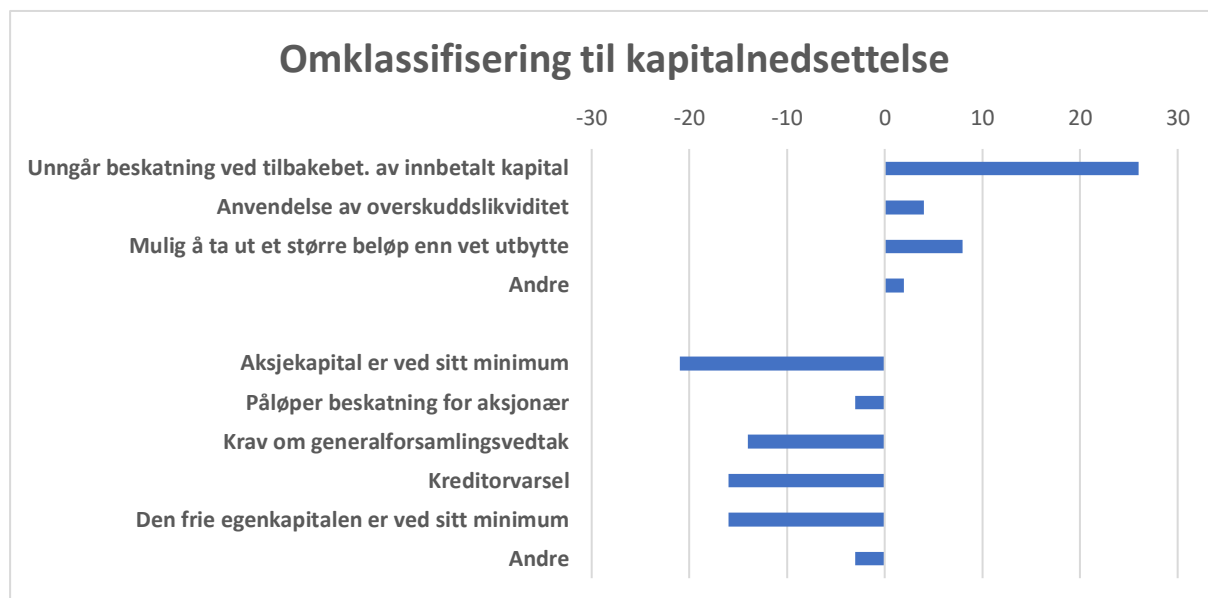


Figur 14: Svar på spørsmål 16 og 17 i intervjuguiden.

Andre oppgitte fordeler:

- Utbytteinstituttet er regulert i aksjeloven.
- Mulig lavere beskatning for mottaker.
- Enten har aksjonær tatt et utbytte eller så har han ikke. Må skille mellom utbytte og skatterettslig utbytte.

Spørsmål 18 og 19: Kapitalnedsettelse



Figur 15: Svar på spørsmål 18 og 19 i intervjuguiden.

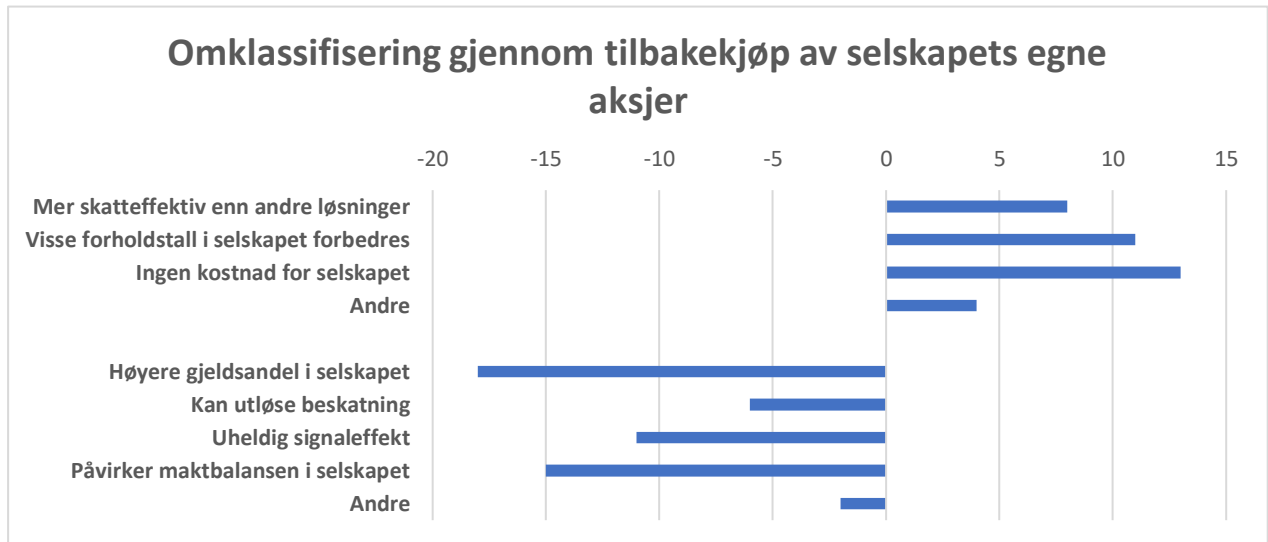
Andre oppgitte fordeler:

- Regulert område

Andre oppgitte ulemper:

- Tyngre prosess enn eksempelvis utbytte
- Dyr prosess.
- Høyere prosesskostnader og publisitet (offentliggjøring i Foretaksregisteret)

Spørsmål 20 og 21: Tilbakekjøp av egne aksjer



Figur 16: Svar på spørsmål 20 og 21 i intervjuguiden.

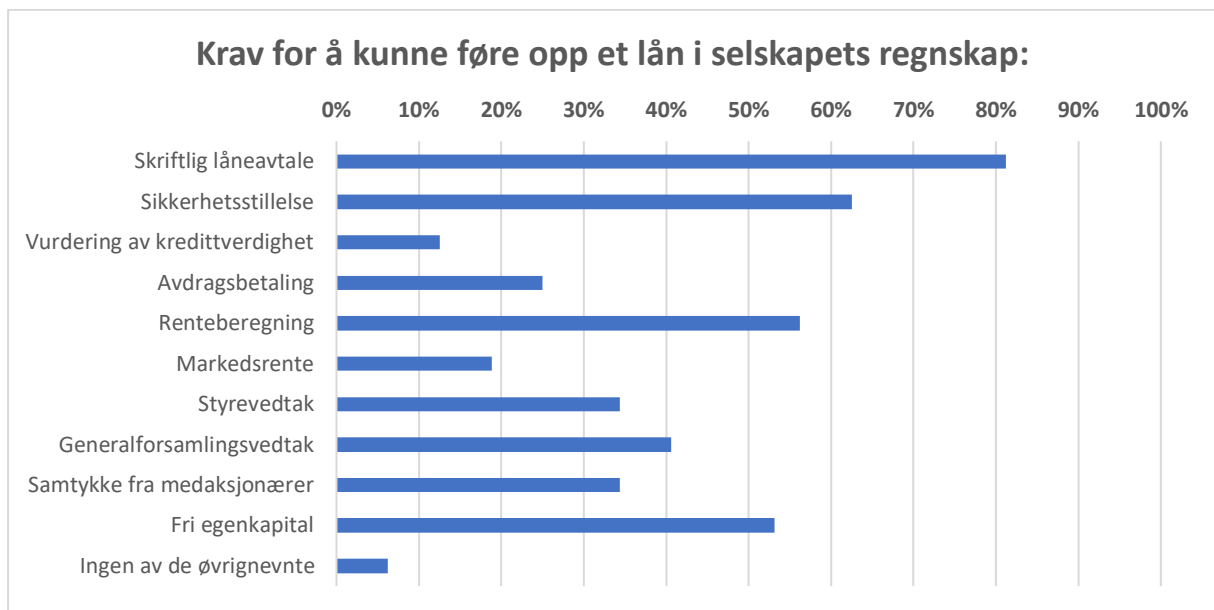
Andre oppgitte kommentarer:

- Svært uvanlig, så har ikke gode argumenter for
- Ikke egnet som løsning.

Andre oppgitte ulemper:

- Lite praktisk løsning.
- Høyere prosesskostnader (styrefullmakt, generalforsamling og melding til Foretaksregisteret). Kan gi høyere indirekte eierskap for alle aksjonærer (som en del av punktet om maktbalanse)
- Ikke egnet som løsning

Spørsmål 23 i intervjuguiden spør intervjuobjektene om hva de stiller som krav for at et kapitaluttak kan føres opp som et lån i selskapets regnskap. Respondentene hadde anledning til å sette kryss for flere av svaralternativene. To respondenter har oppgitt at ingen av kravene som foreslås er nødvendig for å kunne føre kapitaluttaket som et lån i selskapets regnskap. Tallene er presentert i prosent av det totale utvalget som stiller de ulike svaralternativene som krav. Vektingen er som følge:



Figur 17: Svar på spørsmål 23 i intervjuguiden.

Under spørsmål 14-21 er det gjennomgående 1-3 respondenter som har kommentert at det er vanskelig å besvare spørsmålene, noe som i og for seg er greit. Dette øker troverdigheten i de data som er innsamlet. Flere respondenter har også gitt tilbakemelding via e-post at de selv er usikre på hvordan situasjoner med kapitaluttak skal løses. Nok en gang blir aktualiteten og viktigheten av å besvare problemstillingen i studien bekreftet.

5 Drøfting og konklusjon

I denne delen vil jeg diskutere hvilke disposisjoner som kan rette opp i et kapitaluttak som ikke er lovlig etter aksjeloven. Jeg vil legge vekt på fordeler og ulemper ved de ulike løsninger. Disse er oppsummert i tabell 6. Når den mest hensiktsmessige løsning er valgt, kan Oppslagsguiden som vedlagt denne masteroppgaven anvendes. Her inngår en oversikt over saksbehandlingsregler og maler til ulike saksbehandlingsdokumenter som vil rette opp i kapitaluttaket.

5.1 FORSKNINGSSPØRSMÅL 1

5.1.1 Drøfting av resultat i forskningsspørsmål 1

Forskningsspørsmål 1;

«Hva er den rådende praksis rundt kapitaluttak som fenomen?»

Analysen viser at den mest anvendte løsningen er å omklassifisere kapitaluttak til et utbytte. 64,5 % angir at løsningen anvendes *alltid, svært ofte* eller *ofte*. I praksis er lønn løsningen som oppgis til å være nest vanligst når det foreligger kapitaluttak. 58 % av respondentene svarer at løsning er *svært ofte* eller *ofte* tatt i bruk. 3,2 %, altså én respondent, svarer at dette alltid er den valgte løsning. En av respondentene i studien understreker at lønn er en mulig løsning, men kan by på utfordringer da en lønn må stå i forhold til motytelse. En løsning som inkluderer lønn må baseres på om den totale lønnen til aksjonæren etter omklassifisering framstår som rimelig.

Løsninger som anvendes minst oppgis til å være tilbakekjøp av egne aksjer, avvikling og kapitalnedsettelse. Et noe overraskende funn er hvor lite kapitalnedsettelse anvendes som løsning. 30 % av respondentene svarer at avvikling av selskapet aldri er løsningen, mens 43,3 % oppgir at avvikling anvendes *svært sjeldent*. Avvikling er en omfattende og nokså drastisk prosess, da selskapet slettes som selvstendig juridisk enhet og all videre drift legges ned. Løsningen som anvendes aller minst er tilbakekjøp av selskapets egne aksjer. Hele

76,6 % svarer at dette *svært sjeldent* eller *aldri* er løsningen, med en overvekt mot *aldri*. Dette er oppsiktsvekkende, da løsningen er å anse som gunstig for aksjonær og selskap.

De resterende løsninger anvendes i praksis jevnt over *av og til*. Motregning i tidligere innlån er relativt vanlig. 46,6 % svarer i undersøkelsen at løsningen anvendes *svært ofte* eller *ofte*. 30 % av de spurte angir dette som en løsning som tas i bruk *av og til*.

I intervjuguidens spørsmål 22 blir utvalgte spurt om hva som er den viktigste årsaken til valg av løsning. 33,3 % av utvalget svarer at den viktigste motivasjonsfaktoren er *skattemotiver*. De løsninger som anvendes mest i praksis, *utbytte* og *lønn*, er de løsninger som resulterer i størst skattebelastning for aksjonær. Funnene kan tyde på at vedkommende som skal løse situasjonen som angår kapitaluttak ikke klarer å oppnå ønsket resultat.

Et interessant funn i studien, *se intervjuguidens spørsmål 9*, er hvordan utvalget opplever kapitaluttak som fenomen. 62,2 % sier seg enig i påstanden «*Lovreguleringen på området er tilfredsstillende*», mens kun 9,4 % i utvalget angir at de er enig i påstanden «*Det er en enkel affære å jobbe med kapitaluttak*». Utvalget opplever kapitaluttak som tilfredsstillende regulert gjennom lov, der rettsreglene er vanskelig å anvende på en korrekt måte. En mulig årsak kan være en lovgivning som samsvarer lite med det «*virkelige liv*». Tilgjengelig litteratur og forskning på området bærer preg av dette. Lovgivningen er tydelig på hva og hvordan aksjonær kan ta kapital ut fra eget aksjeselskapet. Tilgjengelig litteratur har især mangler på hvordan brudd på aksjeloven skal løses. Det eneste som oppgis i lovgivning som løsning er «*umiddelbar tilbakebetaling*». Det er lite sannsynlig at løsningen er gjennomførbar i praksis. I studiens angir respondentene at mulig årsaker til at kapitaluttak oppstår er blant annet «*Manglende likviditet i sin private økonomi*». Kapital som er anvendt for å kompensere for manglende likviditet er midler som ikke lengere er tilgjengelig for aksjonær. En umiddelbar tilbakebetaling til selskapet er ikke gjennomførbart. Avstanden mellom lov og praksis på området er bemerkelsesverdig i negativ forstand.

5.1.2 Konklusjon på forskningsspørsmål 1

Kapitaluttak er et emne som utvalget i aller høyeste grad har kjennskap og nyttige erfaringer rundt. Det å bistå en aksjonær i en situasjon med et udefinerte kapitaluttak er ikke enkelt. Det

er likevel noe løsninger som anvendes mer enn andre. Løsningene som anvendes i praksis er presentert i en egen tabell i prioritert rekkefølge.

Tabell 6: Prioritert rekkefølge av brukte løsninger i praksis.

Prioritert rekkefølge:	Mest brukte løsning:
1	Utbytte
2	Lønn
3	Motregning i tidligere innlån
4	Lån til aksjonær
5	Utbytte basert på mellombalanse
6	Umiddelbar tilbakebetaling
7	Kapitalnedsettelse
8	Avvikling
9	Tilbakekjøp av selskapets aksjer

For å komme med en anbefaling er forståelse av kapitaluttak som fenomen en grunnleggende forutsetning. Mulig årsaker til at kapitaluttak oppstår må tas med i drøftingen av hvilken løsning som er mest hensiktsmessig og mulig for en aksjonær i praksis. Det er relevant for løsningen å forstå hvorfor en aksjonær har gjort et kapitaluttak. Manglende likviditet i aksjonærens private økonomi oppgis til å være den mest sannsynlige årsaken. Det er lite relevant å anbefale å gjøre en umiddelbar tilbakebetaling som løsning hvis aksjonær ikke har midler til å gjennomføre løsningen i praksis.

5.2 FORSKNINGSSPØRSMÅL 2

5.2.1 Drøfting av resultat i forskningsspørsmål 2

Forskningsspørsmål 2;

«Hvilke disposisjoner vil kunne rette opp i et kapitaluttak som er i konflikt med gjeldende rettsregler?»

En aksjonær kan ta ut kapital fra eget aksjeselskap. Denne adgangen er ikke ubegrenset. Det er klare regler og prosedyrer for de adganger en aksjonær har for å ta ut midler fra et aksjeselskap. Aksjeloven § 3-6 fastslår at en utdeling fra selskapet bare kan skje etter *«reglene om utbytte, kapitalnedsetting, fusjon eller fisjon av selskaper og tilbakebetaling etter oppløsning»*. Hvordan eierskapet i et aksjeselskap er organisert er av betydning for hvilke løsninger som er mulig (Høylye, 2016). For å rette opp i et kapitaluttak er det nødvendig å handle etter og i samsvar med bestemmelsene i aksjeloven.

Adgang 1: Utbytte

Det er begrensninger i hvor mye som kan deles ut i utbytte fra et aksjeselskap, jf asl. § 8-1. Den frie egenkapitalen i selskapet må være minst lik det beløpet som aksjonær har tatt ut av selskapet. Den materielle beregningen utgjør utbyttegrunnlaget. Utbyttegrunnlaget og den skjønnsmessige vurderingen etter aksjeloven § 8-1 fjerde ledd utgjør utbytterammen. Kapitaluttaket som er foretatt av aksjonær må ligge innenfor utbytterammen.

En utdeling til aksjonær reduserer det totale utbyttegrunnlaget, også den såkalte «utbyttepotten» i selskapet. Midlene som inngår i utbyttegrunnlaget kan kun anvendes én gang. Begrepet «utbytteramme» kan være noe misvisende, da utbytterammen etter asl. § 8-1 også er begrensningen ved andre former for kapitaluttak. Midlene utgjør en såkalt «pott» som vil endres ved ulike egenkapitaltransaksjoner.

Det kan deles ut tre former for utbytte til aksjonær. Et ordinært utbytte, tilleggsutbytte eller ekstraordinært utbytte. Et ordinært utbytte fastsettes med bakgrunn i siste avlagte årsregnskap. Det må gjøres en avsetning i regnskapet for et ordinært utbytte. Uttaket må stå som et forskudd på utbytte i selskapets regnskap. Beslutningsgrunnlaget ved tilleggsutbytte er siste års avlagte regnskap. Ved et tilleggsutbytte må det materielle utbyttegrunnlaget være tilstrekkelig allerede per 31.12. foregående år. Det kan være aktuelt å «vente» med å dele ut et utbytte, da forsvarlighetskravet kan ha blitt oppfylt i løpet av tiden fra regnskapsårets slutt fram til et eventuelt tilleggsutbytte deles ut. Et tilleggsutbytte kan deles ut i samme

regnskapsår som selve kapitaluttaket. Styret innkaller til ekstraordinær generalforsamling. Skulle ikke utbyttegrunnlaget være tilstrekkelig i siste avlagte årsregnskap, må det utarbeides en mellombalanse.

Ved et ekstraordinært utbytte foretas utdeling på grunnlag av en mellombalanse. Fordelen ved sistnevnte ligger i muligheten til å dele ut oppnådde resultater inneværende periode, uten å måtte vente til den ordinære generalforsamling skal vedta årsregnskapet. Løsningen med en omklassifisering gjennom et ekstraordinært utbytte er spesielt aktuell når selskapet nylig har realisert større gevinster.. Ekstraordinære utbytter kan i likhet med tilleggsutbytter, deles ut når som helst i løpet av regnskapsåret.

Så fremt det er grunnlag for å gjøre en slik utdeling til aksjonær, er det anledning til å omklassifisere kapitaluttaket til et utbytte, etter reglene i aksjeloven kapittel 8. Ikke alle aksjeselskaper har en økonomi i aksjeselskapet som tilfredsstillende kravene om fri egenkapital og forsvarlig likviditet. Utbytte som løsning utelukker seg selv og alternative løsninger må utredes.

Adgang 2: Lån til aksjonær

Kapitaluttaket representerer lånebeløpet i låneavtalen i de tilfeller lån velges som løsning. Lånebeløpet må ligge innenfor utbytterammen. Selskapet og aksjonær står relativt fritt i utformingen av de øvrige betingelser som utlånsrente og tilbakebetalingstid, så fremt partene oppfyller kravet om forretningsmessige vilkår.

Analysen viser at det er uenighet blant respondentene om hvordan lån til aksjonær skal behandles. Spørsmål 9 som er utformet ved hjelp av en Likert skala, viser en spredning langs hele skalaen når det gjelder utsagnet om at *lån til aksjonær skal behandles som ordinære lån*. Spørsmål 23 i intervjuguiden tar for seg hva respondentene stiller som krav for at en kapitaloverføring skal kunne føres opp som et lån i selskapets regnskap. Et interessant funn er en gjennomgående lav andel som oppgir de ulike kravene som nødvendig. Sett i relasjon til aksjeloven og regnskapsloven burde strengt tatt alle disse kravene være oppfylt før en kapitaloverføring kan føres opp som et lån i selskapets balanse.

Et kapitaluttak kan defineres som et lån til aksjonær, hvor lånet motregnes på et senere

tidspunkt med et avsatt utbytte til aksjonær. Selskapets noter bør inneholde informasjon om at lånet skal motregnes avsatt utbytte (Utbytte, u.å.).

Adgang 3: Kapitalnedsettelse

Foreligger det et kapitaluttak kan en mulig løsning være å omklassifisere til en utdeling som resultat av en kapitalnedsettelse. Aksjekapitalen kan reduseres når formålet med kapitalnedsettelsen er en utdeling til aksjonær, jf. asl. § 12-1 første ledd.

I likhet med løsningene *Utbytte* og *Lån til aksjonær*, som diskutert under adgang 1 og 2, vil egenkapital i aksjeselskapet legge begrensninger for en kapitalnedsettelse. Den frie egenkapitalen i selskapet kan ikke være negativ, jf. asl. § 12-2. Til sammenlikning med utbytte er det anledning å ta ut et større beløp i en kapitalnedsettelse. Det kan foretas utdeling til aksjonær av selskapets bundne egenkapital.

Om kravene i aksjeloven § 12-2 første ledd er oppfylt, er det anledning til å gjøre en kapitalnedsetting der nedsettelsesbeløpet representerer kapitaloverføringen som har funnet sted på et tidligere tidspunkt. Kapitaluttaket anses som tilbakebetaling av opptjent eller innbetalt kapital. Aksjonær bringer det selskapsrettslige forholdet i samsvar med det faktiske forhold som foreligger. En kapitalnedsettelse som løsning er ikke aktuelt når aksjekapitalen er på lovens minimumsnivå.

Adgang 4: Tilbakekjøp av selskapets egne aksjer

Når et aksjeselskap gjør et tilbakekjøp av egne aksjer skal det normalt betales et vederlag for aksjene. Selskapet utbetaler et avtalt vederlag til selger av aksjene, som i dette tilfellet er aksjonær som har gjort et kapitaluttak. Kapitalen som er overført fra selskapet til aksjonær kan brukes til det avtalte vederlaget for aksjene. Kapitaluttaket representerer vederlaget eller inngår i oppgjøret for aksjene.

Et interessant funn i studien er utvalgets uenighet om tilbakekjøp av egne aksjer som løsning. En av respondentene angir at løsningen er svært uvanlig. En annen respondent oppgir løsningen som en lite praktisk løsning, mens en tredje respondent angir løsningen som ikke egnet. Slike funn er alltid interessante, da ytterligere undersøkelser må gjøres. Tilbakekjøp av

selskapets egne aksjer er mulig som løsning så fremt reglene i aksjelovens kapittel 9 overholdes.

Adgang 5: Avvikling

En mulig løsning for å ordne opp i det urettmessige kapitaluttaket er å avvikle selskapet. Ved avvikling og oppløsning kan aksjonær få ut resterende kapital som er igjen i selskapet etter alle forpliktelser er gjort opp. Eventuelle merverdier i selskapet realiseres.

Denne løsningen er kun mulig så fremt det er igjen nok kapital i selskapet til å dekke selskapets forpliktelser og det kapitaluttak som allerede er gjort. Som hovedregel kan det ikke deles ut kapital til aksjeeier så lenge selskapets forpliktelser ikke er gjort opp for, jf. asl. § 16-9 første ledd. Det er likevel et unntak fra hovedregelen. Utdeling kan likevel finne sted når det bare gjenstår uvisse eller omtvistede forpliktelser som det allerede er avsatt et tilstrekkelig beløp for, jf. asl. § 16-9 annet ledd. En annen mulighet er ettergivelse av fordringen som selskapet har mot aksjonær. Ved avvikling vil det være en viss adgang til å gjøre dette. Ettergivelsen reduserer den totale verdien på selskapet og påvirker aksjonærens likvidasjonsvederlag ved avkall på eierposisjoner (Skatteetaten, 2018).

Adgang 6: Motregning i tidligere innlån

Om en aksjonær ved en tidligere anledning har gitt et lån til eget aksjeselskap, har aksjonær en fordring på selskapet. Selskapet er pliktig til å gjøre opp fordringen. Tidspunkt for innfrielse avhenger av avtalte lånevilkår. Ved et kapitaluttak som aksjonær har foretatt, kan kapitaluttaket klassifiseres som avdragsbetaling eller innfrielse av gjeld. Om overføringen av kapital fra selskapet skal anses som avdragsbetaling eller innfrielse, avhenger av lånebeløp og kapitaluttakets størrelse. I de tilfeller aksjonær har ytt et lån på eksempelvis 200 000 NOK, mens kapitaluttaket er på 150 000 NOK er differanse på 50 000. Lånet innfris ikke i sin helhet og kapitaluttaket vil være en avdragsbetaling. Aksjeloven hinder ikke denne type transaksjoner, da egenkapitalen i aksjeselskapet verken reduseres eller utdeles.

Adgang 7: Umiddelbar tilbakebetaling

I aksjeloven står det uttrykkelig at ulovlige utdelinger, også forstått som kapitaluttak, må tilbakeføres til selskapet, jf. asl. § 3-7 første ledd. Ved ulovlig kreditt og sikkerhetsstillelse skal lånebeløpet straks returneres til selskapet. Aksjonær kan rette opp i kapitaluttaket gjennom en umiddelbar tilbakebetaling av midlene til selskapet.

Adgang 8: Lønn

En omklassifisering av kapitaluttaket til lønn skiller seg ut fra de andre foreslåtte løsninger. Lønn påvirker selskapets resultatregnskap, mens de andre omklassifiseringer tar utgangspunkt i selskapets balanseposter. Aksjeloven stiller mindre formelle krav til en omklassifisering til lønn. Det heter seg at godtgjørelse til styremedlemmer skal fastsettes av generalforsamlingen, jf. asl. § 6-10. Utover dette er det ingen regler i Aksjeloven som gir en direkte begrensning mot en omklassifisering av kapitaluttaket til lønn på aksjonærens hånd. Det skal likevel sies at en aksjonær ikke kan ta ut ubegrenset med lønn, da en lønn må stå til motytelsen og oppfylle aksjelovens forsvarlighetskrav.

Ved en omklassifisering til lønn er det likevel andre hensyn som må tas stilling til. Aksjonær må være ansatt i selskapet for å motta lønn. En lønnsutbetaling må stå i forhold til faktisk arbeidsinnsats. En rekke formelle krav må være oppfylt. Aksjonær må registreres med et arbeidsforhold i aksjeselskapet og innrapportering til det offentlige kreves. Det skal blant annet trekkes skatt, samt beregnes og betales arbeidsgiveravgift som følge av ansettelsesforhold, jf. ftrl. § 23-2.

Et kapitaluttak kan også omklassifiseres til et forskudd på lønn. Selskapet avregner forskuddet i forhold til ordinær lønn ved en senere lønnsutbetaling. Det må tydelig framkomme at forskuddet gjøres opp og kommer til fratrukk i utregningen av lønn til aksjonær.

5.2.2 Konklusjon på forskningsspørsmål 2

Aksjeloven gir adgang på nærmere bestemte vilkår for aksjonær å ta kapital ut fra eget aksjeselskap gjennom ulike former for utdeling. Det er også anledning å tilbakeføre kapital til aksjonær. Det foreslås 8 ulike løsninger som kan skape harmoni mellom faktum og den rettslige reguleringen på området. Det er nødvendig å handle korrekt i forhold til dagens selskaps-, skatte- og regnskapslovgivning.

5.3 FORSKNINGSSPØRSMÅL 3

Studiens tredje forskningsspørsmål bygger videre på funnene i forskningsspørsmål 2. For å gjøre vurderinger som relaterer seg til valg av den beste løsningen, må det først fastslås hvilke løsninger som er aktuelle i hvert enkelt tilfelle. Alle aksjeselskaper er unike og har ulike underliggende forutsetninger for å anvende adganger innenfor Aksjeloven.

Forskningsspørsmål 3;

«Hva er den mest hensiktsmessige løsningen?»

5.3.1 Drøfting av resultatet i forskningsspørsmål 3

Løsning 1: Utbytte

Respondentene i studien har bidratt med argumenter som taler for og mot å velge utbytte som løsning. En av respondentene oppgir *mulig lavere beskatning for aksjonær som mottaker av utbytte* som et argument som taler for utbytte. Det kan diskuteres om det sistnevnte argumentet er korrekt. Det utdypes ikke noe mer om hvilke tilfeller en omklassifisering til utbytte vil gi lavere beskatning. I 2019 er den maksimale marginale skattesatsen ved utbytte 46,7 % (Skattesatser 2019, 2018), noe som er å anse som høyt sammenliknet med andre beskatningsmodeller. Det er likevel mulig at en høyere beskatning påløper for aksjonær i de tilfeller kapitaluttaket blir oppdaget av kontrollmyndigheter og ytterligere sanksjoner tilkommer. Skattemyndighetene kan ilegge tilleggsskatt etter sktfvl. § 14-3.

I analysen framkommer det at medaksjonærer anses som den interessentgruppen som blir mest negativt berørt ved kapitaluttak. Så fremt det ikke er flere aksjeklasser i et aksjeselskap, vil alle aksjer ha lik rett på utbytte. Hensynet til medaksjonærene ivaretas ved utbytte som løsning, da alle vil ha krav på en tilsvarende utdeling fra selskapet. Egenkapitalen i selskapet reduseres med et større beløp en selve kapitaluttaket. Det kreves et større utbyttegrunnlag og strengere krav til forsvarlighetsvurderingen. Har aksjonæren gitt et lån til aksjeselskapet på et tidligere tidspunkt kan lånet motregnes et avsatt utbytte. Problemstillingen er ikke aktuell i

aksjeselskaper med kun én eier.

Skattemessig kan en aksjonær ende opp med å bli belastet med en skatteprosent på 46,7% (Skattesatser 2019, 2018). Aksjonær reduserer skattekostnaden ved å anvende skjerming. Etter skatteloven § 10-12 første ledd er det kun anledning for aksjonær å anvende skjerming så fremt utbyttet er lovlig utdelt fra aksjeselskapet. De materielle og prosessuelle regler i aksjeloven må være overholdt. Skulle kapitaluttaket være større enn hva som kan anses som lovlig etter aksjelovens regler, vil skillet for hva som kvalifiserer til skjermingsfradrag gå mellom hvor stor andel som er lovlig utdelt og hvor stor andel som er ulovlig utdelt (Skatteetaten, 2018).

For aksjonær kan det være problematisk at det påløper skatt. Det er tenkelig at årsaken til at aksjonær har gjort en kapitaloverføring fra eget aksjeselskap er manglende finansiering eller likviditet i sin private økonomi. En påfølgende skatteregning som følge av kapitaluttaket kan være vanskelig og i enkelte tilfeller u håndterlig for aksjonær. I slike tilfeller vil andre løsninger være et bedre valg. Utbytte som alternativ utelukker seg selv i de tilfeller den frie egenkapitalen eller forsvarlighetsvurderingen ikke er tilstrekkelig.

Et godt argument ved utbytte som løsning er aksjelovens tilfredsstillende regulering på området. Hensynet til selskapets interesser blir ivaretatt gjennom loven. En interessentgruppe som kan nevnes er selskapets kreditorer, da aksjeloven angir begrensninger for hvor mye av kapitalen som kan tas ut. Det kan likevel sies at kreditorer vil anse andre løsninger som bedre. Ved utbytte reduseres egenkapitalen i selskapet endelig. Ved lån til aksjonær som løsning vil kapitalen i selskapet være midlertidig bundet opp og tilbakebetales til selskapet på et senere tidspunkt.

Løsning 2: Lån til aksjonær

Et kapitaluttak som er et lån til aksjonær, skal tilbakebetales. I henhold til aksjelovens regler må det være tilbakebetalingsplikt- og evne, jf. asl. § 8-7. Aksjonæren må stille sikkerhet for lånet. Kravene må oppfylles for å anvende løsningen.

Det har vært en økende praksis i tidligere år å definere kapitaluttaket som et lån til aksjonær. Adgangen til å ta lån i eget aksjeselskap har vært en skattemessig gunstig måte for aksjonær å

ta kapital ut fra selskapet. I 2015 kom Finansdepartementet med en lovendring som begrenser denne adgangen. Å omklassifisere uttaket til *lån til aksjonær* utløser utbyttebeskatning for aksjonær. Med bakgrunn i lovendringen er ikke løsningen like gunstig som tidligere.

Mye av argumentasjonen vil være sammenfallende med argumentasjonen som er for og mot utbytte. Det er likevel forskjeller. Om en aksjonær skulle få et lån fra aksjeselskapet, er det ingen lovbestemt rettighet at resterende aksjonærer skal få tilsvarende lån fra aksjeselskapet. Avtaler om lån mellom aksjonær og aksjeselskap skal behandles i hvert enkelt tilfelle og godkjennes av generalforsamlingen. Lånebeløpet kan ikke overstige utbytterammen. Et argument som taler mot løsningen er reduksjon av utbyttepotten. Medaksjonærer vil få redusert adgangen til utdeling fra aksjeselskapet, da midlene som inngår i utbytterammen kun kan anvendes én gang. Det må nevnes at adgangen til utdeling er midlertidig redusert, da kapitalen skal tilbakebetales til selskapet i framtiden.

Lån til aksjonær er en positiv løsning for aksjeselskapet da kapitalen er midlertidig bundet opp gjennom en fordring mot aksjonær. Likviditeten i selskapet svekkes ikke permanent slik som er tilfelle ved ordinære utdelinger. Et aksjeselskap skal til enhver tid ha tilfredsstillende likviditet. Kreditorers krav må løpende innfris og lønn skal utbetales til riktig tid til de ansatte. Når løsningen skal vurderes må det tas stilling til om det er bærekraftig for selskapet å ha en svekket likviditet i lånets løpetid.

Løsning 3: Kapitalnedsettelse

Et av argumentene for å velge kapitalnedsettelse er muligheten til å ta ut et større beløp enn ved eksempelvis utbytte. Ved utbytte er det kun anledning til å dele ut den frie egenkapitalen i selskapet. Både den frie og deler av den bundne egenkapitalen kan deles ut til aksjonær gjennom en kapitalnedsettelse. Til gjengjeld er saksbehandlingen som følger av aksjelovens kapittel 12 noe mer omfattende enn ved andre foreslåtte løsninger.

En kapitalnedsettelse kan resultere i tre ulike beskatninger for aksjonær. Realiteten vil være avgjørende. Kapitalnedsettelse i aksjeselskaper med flere aksjonærer gjennomføres ved at aksjonærer innløser aksjer. Endres eierposisjonene i aksjeselskapet som følge av innløsingen påløper realisasjonsbeskatning for aksjonær. Når alle aksjonærer innløser et likt antall aksjer skal kapitalnedsettelsen likevel beskattes etter reglene for utbytte.

Består eierskapet i aksjeselskapet av én aksjonær, kan kapitalnedsettelsen gjennomføres ved innløsning av aksjer eller nedskrivning av pålydende på alle aksjer. Beskatningen kommer an på om kapitalen som utdeles til aksjonær relaterer seg til innbetalt eller fondsemittert kapital. I de tilfeller aksjekapitalen består av både innbetalt og fondsemittert kapital er det den fondsemitterte kapitalen som først skal anses som utbetalt til aksjonær. Består aksjekapitalen kun av innbetalt kapital, kan det skattemessige utfallet være ingen beskatning for aksjonær på transaksjonstidspunktet. Aksjens inngangsverdi reduseres, som igjen reduserer aksjenes fremtidige skjermingsgrunnlag. Ved en senere realisasjon av aksjonærens aksjer vil et høyere beløp være gjenstand for beskatning. Så fremt aksjonær har innbetalt kapital i selskapet som overstiger Aksjelovens minimumskrav på NOK 30 000, er dette utfallet å foretrekke. Hele 81,2 % av respondentene svarer at ingen beskatning for aksjonær er et argument for å velge kapitalnedsettelse som løsning. Argumentet har den høyeste oppslutningen blant respondentene i studien.

Når det gjelder kapitalnedsettelse som løsning er det viktig å vurdere det skattemessige utfallet og om aksjonær ønsker å redusere sin innflytelse i aksjeselskapet.

Løsning 4: Tilbakekjøp av selskapets egne aksjer

I mediene er det til stadighet oppslag om selskaper som gjør tilbakekjøp av egne aksjer (Byberg, 2018). Tilbakekjøp av egne aksjer er mest utbredt for børsnoterte selskaper med stor aksjeportefølje og aksjespredning.

Når det gjelder forholdet til medaksjonærer i selskapet vil et tilbakekjøp av egne aksjer resulterer i negative og positive effekter. En negativ effekt er en reduksjon i utbyttepotten. Tilbakekjøpet kan ses på som en forfordeling av utbytterammen i selskapet. På en annen side øker medaksjonærens innflytelse i selskapet. Aksjonæren som har foretatt kapitaluttaket må gjøre en vurdering om vedkommende er villig til å velge en løsning som reduseres innflytelsen og eierandelen i aksjeselskapet.

Tilbakekjøp av aksjer kan være en løsning som er mer skatteeffektiv enn andre løsninger. Gjøres det en sammenlikning med utbytte, vil de ulike løsninger resultere i ulik beskatning for aksjonær. Den marginale skattesats for utbytte er 46,7 % (Skattesatser 2019, 2018).

Realisasjonsbeskatningen for aksjonær er 31,68 %, *se vedlegg 4 for nærmere utregninger*. Aksjens inngangsverdi og ubenyttet skjerminger kommer til fratrukk før en beregning av beskatning. Det kreves styrefullmakt, generalforsamling og melding til Foretaksregisteret ved tilbakekjøp av selskapets egne aksjer. Til sammenlikning med kapitalnedsettelse er prosedyren noe mindre omfattende. Dette taler for løsningen.

Et viktig vurderingsmoment å ta stilling til ved løsningen, er om aksjonær er eneksjonær eller medaksjonær i selskapet. I tilfeller aksjonær er den eneste eier av aksjeselskapet er det ikke nødvendig å ta hensyn til maktbalansen i selskapet. Løsningen er absolutt å anbefale i aksjeselskaper som kun har én aksjonær. Aksjonær kan gjøre et tilbakekjøp av aksjene på et senere tidspunkt.

Løsning 5: Avvikling

I studien er det 30 % av respondentene som svarer at avvikling av selskapet *aldri* er løsningen. 43,3 % svarer at avvikling er *svært sjeldent* løsningen. Det kan være en sammenheng mellom hvor lite løsningen anvendes i praksis og hvor realistisk den er. Det er en omfattende prosess å avvikle et selskap og det må tas stilling til om driften skal legges ned. Det må være 2/3 dels flertall blant selskapets aksjonærer til avvikling av selskapet, jf. asl. § 16-1 første ledd. Det er tenkelig at medaksjonærer ikke ønsker å gå med på en slik løsning for å rette opp i et forhold som en enkelt aksjonær er ansvarlig for.

Løsningen ved å avvikle selskapet er en nokså drastisk prosess, da selskapet som selvstendig juridisk enhet slettes. I de tilfeller der andre løsninger er mulig, burde disse prioriteres. Om situasjonen skulle være slik at avvikling er det eneste alternativ, vil det også være det beste alternativ. Ved en løsning der formålet er å «rette opp i» kapitaluttaket er det mulig å ta ut et større beløp gjennom avvikling enn ved eksempelvis utbytte eller kapitalnedsettelse. Merverdier realiseres og den bundne egenkapitalen kan deles ut til aksjonær.

Løsning 6: Motregning i tidligere innlån

For å kunne motregne mot et tidligere innlån, er det en forutsetning at aksjonær har en fordring på selskapet. Aksjonær mottar tilbakebetaling, mens selskapet på sin side innfrir gjeld. Gjeldsnedbetalingen svekker ikke likviditeten i selskapet ytterligere, da kapitaluttaket

allerede er foretatt av aksjonær på et tidligere tidspunkt. Egenkapitalen forblir den samme etter motregningen. For de øvrige interessentgruppene i selskapet er løsningen adekvat, da gjeldsgraden i selskapet går ned. Skattemessig vil en slik tilbakebetaling ikke kunne omklassifiseres til utbytte etter FSFIN § 10-11-1. En motregning i tidligere innlån er en løsning som ikke utløser beskatning for aksjonær. Løsningen må anses som god og burde velges i de tilfeller det er mulig.

Løsning 7: Umiddelbar tilbakebetaling

Den eneste løsning som er nedfelt i aksjeloven er umiddelbar tilbakebetaling av kapitalen i de tilfeller aksjeselskapet har gitt ulovlig kreditt eller sikkerhetsstillelse til aksjonær. Om løsningen er gjennomførbar er vanskelig å avgjøre på forhånd. En umiddelbar tilbakebetaling av kapitaluttaket forutsetter at aksjonær har kapitalen som må tilbakeføres tilgjengelig. Når det tas ut kapital fra selskapet har aksjonæren ofte et behov for å bli tilført kapital i sin private økonomi. Det er mulig at aksjonæren ikke har mulighet til å straks tilbakeføre midlene, da aksjonær allerede har anvendt kapitalen til andre formål. Det er lite sannsynlig at en aksjonær har foretatt et kapitaluttak, for så å ha midlene tilgjengelig.

Ved umiddelbar tilbakebetaling kan det også påløpe beskatning for aksjonær. Kapitaluttaket vil skattemessig omklassifiseres til utbytte i de tilfeller beløpet er på over NOK 100 000 eller det er en mer enn 60 dager siden kapitaloverføringen fant sted. Det påløper utbyttebeskatning for aksjonær. Som eksempel kan umiddelbar tilbakeføring av kapitalen og en skattekostnad være uheldig som løsning for en aksjonær som allerede befinner seg i en vanskelig økonomisk og illikvid situasjon. Det skattemessige utfallet kan ende opp med å være likt ved en umiddelbar tilbakebetaling og et utbytte. En vesentlig forskjell i de ulike løsninger er anledningen til å beholde midlene. Ved en umiddelbar tilbakebetaling som løsning vil ikke aksjonær ha rett på å beholde midlene. Midlene skal tilbakeføres til selskapet og beskattes av. Til gjengjeld vil aksjonær ha beskatning «til gode» i selskapet. Aksjonær har ved en senere anledning mulighet til å ta ut kapital fra selskapet uten å utløse beskatning. Skulle allerede beskattede midler være gjenstand for utbyttebeskatning, resulterer dette i dobbeltbeskatning noe som norsk skattelovgivning har som grunnleggende motiv å unngå.

Den økonomiske situasjonen i et aksjeselskap kan være slik at ingen av løsningene er egnet. I disse tilfellene vil den siste utveien være å gjøre en umiddelbar tilbakebetaling, før negative sanksjoner inntreffer. I Mudenia-saken ble utfallet to års fengsel for aksjonær (Serigstad, 2018). For å rette opp i kapitaluttaket må løsningen bli en umiddelbar tilbakebetaling. Aksjonæren er ansvarlig for å tilbakeføre kapitalen til selskapet. I tilfeller der aksjonær ikke har kapitalen tilgjengelig, må aksjonæren søke andre løsninger for å framskaffe tilstrekkelig kapital. En mulighet er å henvende seg til bank- og finanssektoren, der aksjonæren som privatperson tar opp et lån for å tilbakeføre kapitalen til selskapet.

Løsning 8: Lønn som løsning

I praksis er lønn den nest vanligste løsningen i tilfeller der det foreligger kapitaluttak. En omklassifisering til lønn skiller seg fra de andre foreslåtte løsningene. Respondentene i studien nevner *ingen krav om generalforsamlingsvedtak eller utbyttegrunnlag* som fordeler med løsningen. Lønn er en resultatpost og en kostnad for selskapet. Egenkapitalen i selskapet deles ikke ut ved omklassifisering til lønn og derav ingen krav til prosessuelle regler som følger av aksjeloven.

Et hensyn å ta når det gjelder løsningen er forholdet til medaksjonærer. Det kan oppleves som lite rettferdig overfor medaksjonærer at én aksjonær mottar et større arbeidsvederlag. Ved en omklassifisering til lønn bør det være samsvar mellom vederlag (kapitaluttaket) og arbeidsinnsats. 43,8 % i studien oppgir «*fravær av arbeidsinnsats*» som er motargument til løsningen. Det vil påløpe arbeidsgiveravgift, feriepenger og eventuelt andre sosiale kostnader ved en lønnsutbetaling. Kostnaden for selskapet ved en omklassifisering til lønn blir vesentlig høyere enn den faktiske kapital som er overført til aksjonær.

Størrelsen på kapitaluttaket er avgjørende for hvilken beskatning som påløper for aksjonær. Det er uheldig med en høy skattebelastning som resultat av kapitaluttaket. I de tilfeller kapitaluttaket og aksjonærens øvrige inntekt er av en viss størrelse, ender aksjonær opp med å bli beskattet med en skatteprosent på 46,4 % (Skattesatser 2019, 2018). Inkluderes arbeidsgiveravgift i regnestykket vil skattebelastningen være på 53,0 %. Selskapet får en høyere lønnskostnad i resultatregnskap, noe som igjen reduserer selskapets skattekostnad.

Lønn som løsning er mye benyttet i praksis, da det er mindre formaliteter og ingen utdeling av selskapets egenkapital som gjøres. En omklassifisering til lønn skaper merkostnader gjennom skatter og avgifter, både for aksjeselskap og aksjonær som begge er egne skattesubjekter.

Aksjonær ønsker som oftest en lavest mulig beskatning. Andre løsninger innenfor gjeldende regelverk burde prioriteres om faktum tillater det.

5.3.2 Konklusjon på forskningsspørsmål 3

Konklusjonen på forskningsspørsmålet presenteres i en egen tabell. Tabellen er utformet i en prioritert rekkefølge. Den mest hensiktsmessige løsningen er presentert først i tabellen markert med tallet 1. Løsningen som er minst gunstig er presentert som siste alternativ i tabellen med nummering 8.

I situasjoner der det foreligger kapitaluttak er det nyttig å gjøre en vurdering av det første alternativet, for så å vurdere de påfølgende alternativer om ikke den øvrige løsning er aktuell. Faktum på aksjonær- og selskapsnivå legger begrensninger for hvilke løsninger som lar seg anvende. Tabell 7 skal fungere som et «beslutningstre». For å kunne omklassifisere kapitaluttaket er det bestemte forhold som må være tilstede og oppfylt for å kunne anvende løsningen. Disse er anvist under kolonne «Faktum». Hvis ikke disse kriterier er oppfylt må løsningen utelukkes. De to neste kolonner i tabellen representerer «Vurderingskriterier» og «Hensyn å ta». Vurderingskriteriene må tas hensyn til når det skal vurderes om løsningen er mulig. Den siste kolonnen stiller enkle «ja/nei» spørsmål. Jo flere nei man svarer på spørsmålene under den foreslåtte løsning, jo mer aktuelle kan den påstås å være.

Ved flere av de foreslåtte løsninger er det aktuelt å ta hensyn til eventuelle covenants krav som aksjeselskapet kan være bundet av (Covenants, u.å.). Aksjonær reduserer egenkapitalen i aksjeselskapet ved å gjøre uttak av kapital. En reduksjon av egenkapitalen er ikke en god løsning i de tilfeller covenants kravet ikke opprettholdes. Konsekvensene for aksjeselskapet kan være at selskapet havner i en økonomisk vanskelig og kostbar situasjon.

Når det er foretatt et valg av løsning, henvises det videre til *Oppslagsguiden* som presenteres i et eget vedlegg til denne masteroppgaven. Her følger en nærmere beskrivelse av hvilke formaliteter som må oppfylles for å endelig rette opp i kapitaluttaket som foreligger.

Tabell 7: Beslutningsverktøy for valg av løsning.

Løsning:	Faktum:	Vurderings-momenter:	Hensyn å ta:
1 Motregning i tidligere innlån	a) Aksjonær har gitt lån til selskapet. b) Innlån er større eller likt kapitaluttaket.		- Har selskapet en utfordrende likvid situasjon?
2 Kapitalnedsettelse	a) Fri EK er ikke negativ. b) Fri EK er ikke disponert til lån mv. c) Forsvarlighetskravet er oppfylt	Beskatning Omfattende prosess Vedtektsendring	- Påvirker dette forholdet til kreditorer negativt? - Er selskapet bundet av covenantskrav? - Er det medaksjonærer å ta hensyn til?
3 Utbytte	a) Tilstrekkelig utbyttegrunnlag. b) Forsvarlighetskravet oppfylt.	Beskatning for aksjonær	- Blir medaksjonærer negativt berørt? - Er selskapet bundet av covenantskrav?
4 Lån til aksjonær	a) Tilbakebetalingsplikt- og evne. b) Tilstrekkelig utbyttegrunnlag.	Beskatning som utbytte for aksjonær Aksjonær må kunne stille sikkerhet.	- Har aksjonær likviditet i sin private økonomi til å betale renter og avdrag til selskapet?
5 Tilbakekjøp av selskapets aksjer	a) Tilstrekkelig utbyttegrunnlag.	Realisasjonsbeskatning Medaksjonærer får økt innflytelse i selskapet 2/3 dels flertall i generalforsamlingen.	- Er selskapet bundet av covenantskrav? - Er det medaksjonærer i selskapet? - Er det uønsket at medaksjonæret får økt innflytelse i selskapet? - Kan dette ha en uheldig signaleffekt overfor interessenter?
6 Lønn		Beskatning Kostnad for selskapet Samsvar mellom arbeidsinnsats- og vederlag (kapitaluttaket) Risiko for omklassifisering	- Er det medaksjonærer i selskapet? - Er det på bekostning av medaksjonæret vedkommende mottar lønn? - Er arbeidsinnsats i selskapet totalt fraværende?
7 Avvikling	a) Likvidasjonsutbytte (lik eller større kapitaluttaket) til utdeling etter krav er oppgjort.	Omfattende prosess Beskatning for aksjonær ved utdeling av annet enn innbetalt kapital	- Er det uenigheter for avvikling blant selskapets aksjonærer? - Skal tilsvarende aktivitet drives i fremtiden?
8 Umiddelbar tilbakebetaling	a) Tilgjengelig kapital eller mulighet å få tilført kapital som «privatperson».	Mulighet for personlig gjeldsfinansiering.	- Må vedkommende begå ulovligheter for å få tilført kapital?

5.4 AVSLUTNINGSVIS OM HOVEDSPØRSMÅL OG KONKLUSJON

Hovedproblemstilling;

«Når det er foretatt kapitaluttak i et aksjeselskap – hvilke muligheter og begrensninger foreligger?»

En aksjonær har anledning til å ta ut kapital fra eget aksjeselskap. Det er imidlertid ikke fritt frem for en aksjonær å berike seg med selskapets midler. Aksjeselskapet er en selvstendig juridisk enhet. Nettopp denne ansvarsbegrensningen er fundamentet som aksjeloven er bygget på. Videre skal loven fremme et godt og velfungerende næringsliv. Et velfungerende næringsliv er tuftet på tillit, samhandling og samarbeid mellom interessentene i et aksjeselskap. Aksjeloven skal gjennom sine regler fremme dette formålet. Dagens lovgivning sikrer at aksjonær ikke kan ta kapital ut fra aksjeselskapet på bekostning av andre interessenter i tilknytning til aksjeselskapet.

Ved uttak av kapital som *ikke* samsvarer med aksjelovens regler oppstår en konflikt med aksjeselskapets grunnleggende formål. Kapitaluttak svekker tilliten til medaksjonærer og selskapets øvrige samarbeidspartnere. For å gjenoppbygge tilliten er det avgjørende at aksjonær retter opp i forholdet. Innenfor aksjelovens regelverk er det mulig å omklassifisere kapitaluttaket og frembringe et gyldig rettsforhold. Aksjelovens prosedyrer for de ulike løsninger må følges. Ordlyden i aksjeloven er med utgangspunkt i at en kapitaloverføring skal finne sted etter de materielle og prosessuelle regler er oppfylt. Studiens problemstilling tar utgangspunkt i et faktum som allerede foreligger, nemlig at aksjonær har ført kapital ut av selskapet. Formalitetene rundt kapitaluttaket må komme på plass i ettertid og rettstilstanden ordnes opp i. Ved omklassifisering og løsning av problemstillingen, skal det ikke skje noe overføring av kapital, da transaksjonen er gjennomført på et tidligere tidspunkt.

Å befinne seg i en situasjon der det foreligger et uttak av kapital er utfordrende for aksjonær. Sanksjonene som følger i slike situasjoner kan være av svært uheldig art. Det kan resultere i både negative økonomiske konsekvenser og strafferettslige sanksjoner, slik som i Johannes Lunde-saken (Myrseth et.al., 2013).

Studiens formål er å gi en veiledning på hvordan samsvar mellom faktum og rettslig regulering kan oppnås igjen som følge av kapitaluttaket. Resultatet av studien er en anbefaling til vedkommende som skal løse eller bistå med å løse en slik situasjon. Det kan være aksjonær selv, regnskapsfører, revisor eller styret i et aksjeselskap. Studiens anbefaling må sies å være av mer generell og overordnet art. Ingen aksjeselskaper er like. Alle har et unikt eierskap og en unik sammensetning av interessegrupper. Det er lite hensiktsmessig å komme med en grunnregel som skal være gjeldende i alle tilfeller det foreligger overføring av kapital til aksjonær. Kapitaluttak som fenomen er for komplekst til det. Ved valg av løsning må aksjeselskapet og aksjonærs individuelle realiteter og underliggende faktum tas hensyn til. Enkelte løsninger utelukker seg selv. Ved hjelp av studiens veiledning og kjennskap til de underliggende økonomiske realiteter er det tydelig for vedkommende hvilken løsning som bør velges.

Majoriteten i Norge tar det høye tillitsnivået ofte for gitt. Professor Alexander W. Cappelen ved Norges Handelshøyskolen har uttalt at tillit som ressurs er viktigere for Norge enn oljen (Revisorforeningen, 2019). Det er essensielt at tilliten i næringslivet ivaretas. Kapitaluttak fra aksjeselskaper som er foretatt av aksjonær er en problemstilling som resulterer i tillitsbrudd. Studien skal bidra til å opprettholde og sikre tillit mellom aksjonærer, kreditorer og øvrige interessenter rundt et aksjeselskap. Administrerende direktør i Revisorforeningen, Per Hanstad, oppfordrer til bevissthet og pleie av tillit som ressurs. Studien ønsker å bidra i positiv retning med å bevare den viktigste ressursen i det norske næringslivet.

Avslutningsvis kan det nevnes at kapitaluttak er et aktuelt og utfordrende fenomen. Det er nok ikke siste gang temaet kapitaluttak fra aksjeselskaper ser dagens lys. Nye rettsaker vil komme og flere aksjonærer, styremedlemmer, revisorer og regnskapsførere vil bli stilt til ansvar. Håpet er at antallet vil bli langt færre i fremtiden og at denne studien kan være med på å utgjøre en forskjell. Kapitaluttak er vanskelig, utfordrende og skjebnesvangert. Heldigvis finnes det løsninger. Ved å handle i samsvar med aksjeloven, skatteloven og regnskapsloven er det anledning å bringe det selskapsrettslige forholdet i samsvar med det juridiske faktum.

5.5 OPPSLAGSGUIDE

Hensikten med oppslagsguiden er å gi en utfyllende veiledning til leser for hvilke saksbehandlingsregler som er nødvendig for å «rette opp» i en situasjon det foreligger kapitaluttak. Når valg av løsning er foretatt, er det anledning til å gå direkte til den valgte løsningen i oppslagsguiden. Hver løsning har fått en egen side. Formålet er å gi en praktisk og anvendelig oppslagsguide som kommuniserer godt og er nyttig for leser.

Oppslagsguiden presenteres i eget vedlegg til denne avhandlingen.

5.6 FORSLAG TIL VIDERE FORSKNING

En interessant oppdagelse som ble gjort underveis i arbeidet er sammenhengen mellom kapitaluttak og størrelsen på aksjeselskapet. 75 % av respondentene svarer at de opplever kapitaluttak som mest utbredt i små aksjeselskaper. I påstanden «*Kapitaluttak er mest utbredt i selskaper med få aksjonærer*» sier 75 % av respondentene seg helt eller delvis enig. I en rekke dommer, se for eksempel Jøsendal-saken, er det gjennomgående at tiltalte er eneaksjonær. Etter aksjeloven § 3-8 skal avtaler som inngås med aksjonær styrebehandles, lages en redegjørelse for i henhold til aksjeloven § 2-6 og godkjennes av generalforsamlingen. Når en avtale mellom selskap og aksjonær skal styrebehandles, vil aksjonær som ønsker å inngå avtale med selskapet være inhabil. I tilfeller der aksjonær er eneaksjonær og utgjør både selskapets styre og generalforsamling vil inhabilitetsreglene ikke komme til anvendelse (Hartz-Hanssen & Andersen, u.å.).

Med bakgrunn i følgende er forslaget til videre forskning å undersøke om inhabilitetsreglene og manglende saksbehandling i generalforsamling og styret, er med på å øke antall tilfeller med kapitaluttak som ikke er gjort i samsvar med aksjeloven. Gir dagens lovgivning, gjennom aksjeloven § 3-8 og § 2-6, en større adgang for aksjeselskaper med eneaksjonær å foreta slike kapitaluttak? Hensynet bak aksjeloven er å fremme et velfungerende og godt næringsliv. Noe av de som inngår i et «godt og velfungerende næringsliv» er å ivareta hensynet til aksjonær og aksjeselskapets øvrige interessenter. Man kan spørre seg om aksjeloven på dette området oppfyller sitt grunnleggende formål.

6 Kilder

6.1 RETTSKILDER

Lovgivning:

- Aksjeloven. *Lov om aksjeselskaper* (LOV-1997-06-13-44). Hentet fra https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1997-06-13-44/*
- Foretaksregisterloven. *Lov om registrering av foretak* (LOV-1985-06-21-78). Hentet fra <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1985-06-21-78?q=foretaksregisterloven>
- Folketrygdloven. *Lov om folketrygd* (LOV-1997-02-28-19). Hentet fra https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1997-02-28-19/*
- Konkursloven. *Lov om gjeldsforhandling og konkurs* (LOV-1984-06-08-58). Hentet fra <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1984-06-08-58?q=konkursloven>
- Skattebetalingsloven. *Lov om betaling og innkreving av skatte- og avgiftskrav* (LOV-2005-06-17-67). Hentet fra <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-06-17-67?q=skattebetalingsloven>
- Skatteforvaltningsloven. *Lov om skatteforvaltning* (LOV-2016-05-27-14). Hentet fra <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2016-05-27-14?q=skatteforvaltningsloven>
- Skatteloven. *Lov om skatt av formue og inntekt* (LOV-1999-03-26-14). Hentet fra https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1999-03-26-14/*
- Straffeloven. *Lov om straff* (LOV-2005-05-20-28). Hentet fra https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-05-20-28/*
- Regnskapsloven. *Lov om årsregnskap m.v.* (LOV-1998-07-17-56). Hentet fra <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1998-07-17-56?q=regnskapsloven>
- Revisorloven. *Lov om revisjon og revisorer* (LOV-1990-01-15-2). Hentet fra <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1999-01-15-2?q=revisorloven>

Forarbeider:

- NOU 2014: 13 (2014). *Kapitalbeskatning i en internasjonal økonomi*. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/NOU-2014-13/id2342691/>
- NOU 2015: 10 (2015). *Lov om regnskapsplikt*. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2015-10/id2425387/>
- Nærings- og fiskeridepartementet (2018). *Endringer i aksjelovgivningen mv. (oppløsning og avvikling, mellombalanser m.m.)* (Prop. 100 L (2017-2018)). Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/prop.-100-l-20172018/id2604191/>

Forskrifter:

- FSFIN Forskrift til skatteloven. (1999). *Forskrift til utfylling og gjennomføring mv. av skatteloven* (FOR-1999-11-19-1158). Hentet fra https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/1999-11-19-1158/*

6.2 LITTERATUR

- Aarbakke, A., Aarbakke, M., Knudsen, G., Ofstad, T. & Skåre, J. (2018). *Aksjeloven og Allmenaksjeloven Kommentartutgave* (3. utg). Oslo: Universitetsforlaget. Tilgjengelig via: <https://dyp.kommentartutgaver.no/dyp/content/aksjeloven/aksjeloven/13/>
- Alves, J. & Moreira, J. (2015). *Shareholders Loans: A Simple Method of Money Laundering. Working Papers* [Masteroppgave]. Universidade do Porto, Portugal. Tilgjengelig via <http://www.aeca1.org/xviencuentroaeca/cd/67a.pdf>
- Baldvinsdóttir, G., Hagberg, A., Johansson, I-L, Jonäll, K. & Marton, J. (2011). *Trust Research in Accounting: a literature review*. Sweden: Emerald Group Publishing Limited, 8 (4), s. 382-424. DOI: <https://doi.org/10.1108/11766091111189891>
- Befring, E. (1969). *Deskriptiv statistikk og målingsproblemer*. Oslo: Universitetsforlaget
- Bråthen, T. (2017). *Selskapsrett* (5.utg). Oslo: Gyldendal/Focus Forlag.
- Everett E. & Furuseth, I. (2012). *Masteroppgaven: Hvordan begynne – og fullføre*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Georgsen, R. (2018). *Direkte og indirekte eierskap*. Oslo: Tax Justice Network – Norge og Norsk Øko-forum. Tilgjengelig via https://www.revisorforeningen.no/globalassets/fag/revisjon/direkte_og_indirekte_eierskap_rapport-okt_2018.pdf
- Johannessen, A., Christoffersen, L. & Tufte, P. (2011). *Forskningsmetode for økonomisk-administrative fag* (3.utg). Oslo: Abstrakt Forlag.
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2015). *Det kvalitative forskningsintervju* (3.utg). Oslo: Gyldendal Akademiske Forlag.
- Mintzberg, H. (1984). *Power and Organization Life Cycles. The Academy of Management Review*, 9 (2), s. 207-223.
- Rossvoll, S. (2011). *Overføringer mellom AS og eiere*. [Masteroppgave]. Tilgjengelig via <https://www.duo.uio.no/bitstream/handle/10852/19244/115616.pdf?sequence=4&isAllowed=y>
- Skatteetaten (2018). *Skatte-ABC 2018/2019*. Oslo: Fagbokforlaget. Tilgjengelig via <https://www.skatteetaten.no/contentassets/dc2d77040b0746f8a3714d878c5c3f26/skatte-abc-2018-2019.pdf>
- Skretting, S. & Dåsvand, U. (2017). *Lån fra aksjeselskap til personlig aksjonær*. [Masteroppgave]. Tilgjengelig via <https://uis.brage.unit.no/uis-xmliui/handle/11250/2456717>
- Stenbacka, C. (2001). *Qualitative research requires quality concepts of its own. Management decisions*, 39(7), s. 551-556. DOI: <http://dx.doi.org/10.1108/EUM0000000005801>
- Stoveland, P. (2011). *Aksjeutbytte og tilbakebetaling av innbetalt kapital*. Magma: Tidsskrift for økonomi og ledelse. Publisert: 7/2011, s. 14-15. Tilgjengelig via <https://www.magma.no/aksjeutbytte-og-tilbakebetaling-av-innbetalt-kapital>
- Truyen, F. (2005). *Enevelde eller aksjonærdemokrati? – Medbestemmelse og maktmisbruk i aksjeselskaper*. Revisjon og Regnskap. Publisert: 2.utg/2005. Tilgjengelig via <https://www.revregn.no/i/2005/2/revisjon-02-05-8>

6.3 INTERNETTKILDER

- 3.1. *Kapitalinntekter og andre inntekter* (u.å.). Skatteetaten. Hentet 02 05 2019 fra <https://www.skatteetaten.no/person/skatt/skattemelding/finn-post/3/1/>
- Aksjeselskap (AS)* (2018, 6.juni). Altinn. Hentet 04 04 2019 fra <https://www.altinn.no/starte-og-drive/starte/valg-av-organisasjonsform/aksjeselskap/>
- Allen, E. & Seaman, C. (2007). *Statistics Roundtable: Likert Scales and Data Analyses. Quality Progress: The official publication of ASQ*. Hentet 26 05 2019 fra <http://rube.asq.org/quality-progress/2007/07/statistics/likert-scales-and-data-analyses.html>
- Almlid, O. (2019). *Verdien av tillit*. NHOs årskonferanse, 9.januar 2019. Oslo: Oslo Spektrum. Tilgjengelig via <https://www.nho.no/arskonferansen-2019>
- Andreassen, K., Berntsen, A. (2007, 9.juli). *Revisor mener Jøsendal låner penger ulovlig*. Stavanger Aftenblad. Hentet fra <https://www.aftenbladet.no/lokalt/i/v1b11/Revisor-mener-Josendal-laner-penger-ulovlig>
- Bjørnelykke, K. (2017, 23.november). *Aksjonær oppgave – Veiledning og sjekkliste*. Regnskap Norge. Hentet fra <https://www.regnskapnorge.no/faget/artikler/skatt/aksjonaroppgaven--veiledning-og-sjekkliste/>
- Bruland, T. (2018, 14.mars). *Tok 1,9 millioner kroner fra idrettslag*. Dagsavisen. Hentet fra <https://www.dagsavisen.no/roganytt/tok-1-9-millioner-kroner-fra-idrettslag-1.1115137>
- Bråthen, T. (2001, februar). *Aksjonærlån*. Magma. Hentet fra <https://www.magma.no/aksjonaerlaan>
- Bråthen, T. (2004, april). *Ulovlig aksjonærlån – og hva så?* Magma. Hentet fra <https://www.magma.no/ulovlig-aksjonaerlaan-og-hva-saa>
- Byberg, Ø. (2018, 31.juli). *Disse selskapene hamstrer egne aksjer: Flere selskaper på børsen laster opp med egne aksjer*. Hegnar. Hentet fra <https://www.hegnar.no/Nyheter/Boers-finans/2018/07/Disse-selskapene-hamstrer-egne-aksjer>
- Christensen, J., Berg, O. (2018, 2.november). *Velferdsstat*. Store norske leksikon. Hentet fra <https://snl.no/velferdsstat>
- Covenants* (u.å). Lederkilden. Hentet 12 05 2019 fra <https://www.lederkilden.no/ordliste/covenants>
- Dørum, Ø. (2019, 8.januar). *Tillit er en konkurransefordel: Tillit har økonomisk verdi og må forvaltes godt*. Dagens Næringsliv. Hentet 15 01 2019 fra <https://www.dn.no>
- Egne aksjer* (u.å.). Sticos Oppslag. Hentet 04 04 2019 fra <https://www.sticos.no/regnskap/sticos-oppslag>
- Folk svarer ikke lengere* (2013). Forskningsrådet. Hentet 15 04 2019 fra <https://www.forskningsradet.no>
- Forskuddstrekk/skattetrekk lønn* (2018, 5. juni). Altinn. Hentet fra <https://www.altinn.no/starte-og-drive/arbeidsforhold/lonn/skattetrekk-lynn/>
- Føretak*. (2019, 6.mai). Statistisk Sentralbyrå. Hentet 15 05 2019 fra <https://www.ssb.no/virksomheter-foretak-og-regnskap/statistikker/foretak/aarleg-foretaksdemografi>
- Gravdal, Ø. (2016, 10.oktober). *Aksjeselskap (AS)*. Hegnar. Hentet fra <https://www.hegnar.no/Tjenester/Lederkunnskap/Eierskap-og-bedriftsetablering/Aksjeselskap-AS?r=refresh>
- Hansson, A. (2012, 7.desember). *Strengt regler for lån til aksjonær*. Firmanytt. Hentet fra <https://firmanytt.no/strengt-regler-for-lan-til-aksjonaer/>
- Hartz-Hanssen, P., Andersen, T. (u.å.). *Avtaler mellom aksjonær og selskap*. Lederkilden. Hentet fra <https://www.lederkilden.no/tema/styrearbeid/eierstyring/avtaler-mellom-aksjonar-og-selskap>
- Haugen, S. (2013, 16.mars). *Lån i eget aksjeselskap*. Hegnar. Hentet fra <https://www.hegnar.no/Nyheter/Politikk/2013/03/Laan-i-egget-aksjeselskap>
- Hobby eller næringsvirksomhet?* (2018, 31.mai). Altinn. Hentet fra <https://www.altinn.no/starte-og-drive/starte/for-oppstart/arbeidstaker-eller->

- [naringsdrivende2/](#)
- Holen, Ø. (2012, 14.november). *Fikk ½ års fengsel*. Telemarksavisa. Hentet 10 05 2019 fra <https://www.ta.no>
- Hva er Nettskjema* (2010, 2018, 8.september). Universitetet i Oslo. Hentet fra <https://www.uio.no/tjenester/it/applikasjoner/nettskjema/mer-om/>
- Hva er utbytte?* (u.å). DiB Kunnskap. Hentet 01 05 2019 fra <https://www.dib.no/utbytte/>
- Høylye, K. (2016, 16.mars). *Utbytte til holdingselskap risikerer å bli omklassifisert til lønn hos eier*. Regnskap Norge. Hentet fra <https://www.regnskapnorge.no/faget/artikler/skatt/sporsmalet-er-om-utbetalingen-kommer-som-folge-av-at-mottaker-er-eier-eller-om-utbetalingen-er-foranlediget-av-arbeidsinnsats.-problemstillingen-er-aktualisert-etter-en-domskommentar/>
- Interessent*. (2018, 8.mai). Store norske leksikon. Hentet 01 03 2019 fra <https://snl.no/interessent>
- Kaarbø, T., Haugstvedt, J. (2013, 22.juli). *Ulovlig og ikke-reelle lån*. Revisjon og Regnskap. Hentet fra <https://www.revregn.no/asset/pdf/2013/7-22-31.pdf>
- Kunngjøringer fra Foretaksregisteret* (2019, 24.april). Brønnøysundregistrene. Hentet 01 05 2019 fra <https://www.brreg.no>
- Kvalitativ metode*. (2016, 7.juni). Helsebiblioteket. Hentet 27 05 2019 fra <https://www.helsebiblioteket.no/kunnskapsbasert-praksis/kritisk-vurdering/kvalitativ-metode>
- Lån* (u.å). Lederkilden. Hentet 01 03 2019 fra <https://www.lederkilden.no/ordliste/lan>
- Manskow, K., Hansen, S. (2013, 26.juli). *Strengere krav til styrets vurderinger*. Revisjon og Regnskap. Hentet fra <https://www.revregn.no/asset/pdf/2013/6-26-30.pdf>
- Moe, T. (2017, 30.november). *Historisk høy svarprosent for Jurfak på Studiebarometeret*. Universitetet i Tromsø. Hentet fra https://uit.no/om/enhet/aktuelt/nyhet?p_document_id=551022&p_dimension_id=88177#
- Myrset, O., Sandø, T. og Aarre, E. (2013, 20.november). *Johannes Lunde dømt til fem års fengsel*. Aftenposten. Hentet fra <https://www.aftenposten.no/okonomi/i/RaeJ/Johannes-Lunde-domt-til-fem-ars-fengsel>
- Nedsettelse av aksjekapital* (2019, 11.mars). Brønnøysundregistrene. Hentet 15 04 2019 fra <https://www.brreg.no>
- NTB. (2015, 6.oktober). *Johannes Lunde dømt til ytterligere fire års fengsel*. Hegnar. Hentet 01 03 2019 fra <https://www.hegnar.no>
- Om forvaltningsretten* (u.å.). Jusinfo. Hentet 15 05 2019 fra <http://jusinfo.no/index.php?site=default/721/1285/1286/1287>
- Oppløsning og avvikling av aksjeselskaper* (u.å). Sticos Oppslag. Hentet 01 02 2019 fra <https://www.sticos.no/regnskap/sticos-oppslag>
- Privatuttak* (u.å). Lederkilden. Hentet 01 03 2019 fra <https://www.lederkilden.no/ordliste/lan>
- Reise og diett* (2019, 18.februar). Altinn. Hentet fra <https://www.altinn.no/starte-og-drive/arbeidsforhold/lonn/reise-og-diett/>
- Rettledning til RF-1028 Skattemelding for formues- og inntektsskatt – aksjeselskaper mv*. 2018 (u.å.). Skattedirektoratet. Hentet 15 05 2019 fra <https://www.skatteetaten.no/globalassets/skjema/2018/rettledning/rf-2016b.pdf>
- Revisorforeningen (2019, 28.februar). *Høy tillit i norsk næringsliv*. Revisorforeningen. Hentet fra <https://www.revisorforeningen.no/om-oss/dnr-mener1/hoy-tillit-i-norsk-naringsliv/>
- Serigstad, S. (2018, 23.februar). *Dømt til to års fengsel etter Mudenia-konkursen*. iFinnmark. Hentet fra <https://www.ifinnmark.no>
- Skatt i Norge* (u.å). Skatteetaten. Hentet 20 02 2019 fra <https://www.skatteetaten.no/person/utenlandsk/skal-du-arbeide-i-norge/skatt-i-norge/>
- Skatteklagenemnda: Omklassifisering av lån til lønn, og spørsmål om ileggelse av tilleggsskatt og skjerp til tilleggsskatt* (2017, 1.juni). Skatteetaten. Hentet fra <https://www.skatteetaten.no/rettskilder/type/vedtak/skatteklagenemnda/omklassifisering-av-lan-til-lynn-og-sporsmal-om-ileggelse-av-tilleggsskatt-og-skjerp-tilleggsskatt/>

- Skattesatser 2019* (2018, 8.oktober). Regjeringen. Hentet 10 01 2019 fra <https://www.regjeringen.no/no/tema/okonomi-og-budsjett/skatter-og-avgifter/skattesatser-2019/id2614444/>
- Statskasse* (u.å.) Den norske akademis ordbok. Hentet fra <https://www.naob.no/ordbok/statskasse>
- Stenberg, A. (2017, 2.juni). *Slik behandler du lån til aksjonær i regnskapet*. Sticos. Hentet fra <https://www.sticos.no/fagstoff/slik-behandler-du-lan-til-aksjonar-i-regnskapet>
- Thime, E. (2011, 9.februar). *Tok opp ulovlig firmalån for å dekke personlig gjeld*. Avisen Agder. Hentet fra 15 04 2019 fra <https://www.avisenagder.no>
- Thoresen, A. (u.å). *Utbytte – metoder, konsekvenser og dokumentasjon*. Lederkilden. Hentet 18 05 2019 fra <https://www.lederkilden.no/tema/generalforsamlingen/utbytte-konsekvenser-og-dokumentasjonsbehov>.
- Tilbakebetaling av kapital ved kapitalnedsettelse* (u.å.). Sticos Oppslag. Hentet 15 04 2019 fra <https://www.sticos.no/regnskap/sticos-oppslag>
- Ulleberg, H. (2002, 22.oktober). *Forskningsmetode og vitenskapsteori (2)* [Blogginlegg]. Hentet fra <http://www.sv.ntnu.no/ped/hans.petter.ulleberg/Forskning2.htm>
- Utbytte – beskatning på utbytte* (u.å.). Sticos Oppslag. Hentet 03 05 2019 fra <https://www.sticos.no/regnskap/sticos-oppslag>
- Veileder: Behandlingsansvarlig og databehandler: Hva er en databehandler?* (2018, 4.oktober). Datatilsynet. Hentet 15 05 2019 fra <https://www.datatilsynet.no/regelverk-og-verktoy/veiledere/behandlingsansvarlig-og-databehandler/?id=11275>
- Årsregnskap* (2018, 1.januar). Altinn. Hentet 01 02 2019 fra <https://www.altinn.no/starte-og-drive/regnskap-og-revisjon/regnskap/arsregnskap/>

7 Vedlegg

7.1 VEDLEGG 1: OPPSLAGSGUIDE

5.5 Oppslagsguide

Forord

Som vedlegg til masteroppgaven følger det en egen oppslagsguide. Hensikten er å gi en utfyllende veiledning for hvilke saksbehandlingsregler som er nødvendig for å «rette opp» i en situasjon der det foreligger et kapitaluttak.

Når valg av løsning er gjort, kan man gå direkte til saksbehandlingsreglene som følger av denne oppslagsguiden. Hver løsning har fått en egen side. Som en del av saksbehandlingsreglene skal det utarbeides bestemte dokumenter. Nærmere informasjon om hvilke dokumenter med tilhørende maler inngår i oppslagsguiden. Individuelle opplysninger som aksjonærens navn, selskapets navn, betingelser m.m. fylles inn i feltene som er markert med *kursiv* skrift. Formålet med oppslagsguiden er å gi en praktisk og anvendelig veiledning som er nyttig for deg som leser.

Innholdsfortegnelse

Motregning i tidligere innlån	89
Kapitalnedsettelse	90
Utbytte	91
Lån til aksjonær	94
Tilbakekjøp av selskapets egne aksjer	95
Lønn	96
Avvikling	97
Umiddelbar tilbakebetaling	98

Vedlegg

Mal 1: Ordinær generalforsamlingsprotokoll	99
Mal 2: Ekstraordinær generalforsamlingsprotokoll	101
Mal 3: Låneavtale	102
Mal 4: Arbeidsavtale	104
Mal 5: Innkalling generalforsamling	106
Mal 6: Innkalling styremøte	105
Mal 7: Styrets redegjørelse	106
Mal 8: Styrets uttalelse ved kapitalnedsettelse	107

Motregning i aksjonærens tidligere innlån

Steg:	Hva:	Krav til innhold:	Ansvarlig:	Tidsfrist:	Lovhenvisning/ kommentar:
1	Innkalling til styremøte		Styrets leder	Tilstrekkelig tid for styret å forberede seg på.	Aksjeloven § 6-22
2	Styremøte: Saksbehandling	Forsvarlighetsvurdering av selskapets likviditet ved innfrielse av gjeld.	Styret		Aksjeloven § 6-12 Aksjeloven § 6-20
3	Oppdatering av selskapets regnskap	Bokføres: D: 2910 Gjeld til aksjonær K: 1575 Fordring aksjonær	Styret Regnskaps- -produsent		Bokføringsloven § 7
4	Tilleggsinformasjon til årsregnskapet	Noter	Styret	31.mai	Regnskapsloven § 7-21 (§ 7-40)

Kapitalnedsettelse

Steg:	Hva:	Krav til innhold:	Ansvarlig:	Tidsfrist:	Lovhenvisning/ kommentar:
1	Innkalling til styremøte		Styrets leder	Tilstrekkelig tid for styret å forberede seg på.	Aksjeloven § 6-22
2	Styremøte: Utarbeidelse av forslag om kapitalnedsettelse	a) Nedsettelsesbeløp b) Hva beløpet skal anvendes til c) Begrunnelse for kapitalnedsettelsen	Styret		Aksjeloven § 6-29 Aksjeloven § 12-3 a) = Kapitaluttaket b) Utdeling til aksjonær c) Aksjonær ønsker å realisere gevinst.
3	Innkalling til generalforsamling	Styrets forslag om kapitalnedsettelse og vedtektsendringer vedlegges.	Styret	Senest 1 uke før generalforsamlingen	Aksjeloven § 12-3 Aksjeloven § 5-10
4	Generalforsamling: Forslaget vedtas	a) Vedtektene i selskapet endres. b) Om nedsettelsen gjennomføres ved innløsning eller nedsettelse av aksjens pålydende.	Generalforsamlingen Møteleder		Aksjeloven § 12-1 Aksjeloven § 5-16 Det må utarbeides protokoll fra generalforsamlingen.
5	Samordnet registermelding: Melde inn beslutning til Foretaksregisteret	Protokoll fra generalforsamling vedlegges innsendingen.	Styret	2 måneder etter beslutning	Aksjeloven § 12-4 Offentliggjøres i Brønnøysundregistrens elektroniske kunngjøringspublikasjon.
6	Kreditorvarsel		Foretaksregisteret	6 uker	Aksjeloven § 12-6
7	Samordnet registermelding: Melde inn gjennomføring til Foretaksregisteret	a) Selskapets vedtekter b) Uttalelse fra styret om at forholdene til kreditorer er avklart.	Styret	1 år etter gjennomføring	Aksjeloven § 12-6
8	Ajourhold av aksjeeierboken	Oppdaterte opplysninger	Styret		Aksjeloven § 4-5
9	Oppdatering av selskapets regnskap	Bokføres: D: 2000 Aksjekapital K: 1575 Fordring aksjonær	Styret Regnskapsprodusent		Bokføringsloven § 7
10	RF-1086: Aksjonærregisteroppgaven	a) Kapitalnedsettelse b) Tilbakebetaling av innbetalt kapital ¹	Styret	31.januar	Skatteforvaltningsloven § 7-7 Skjemaet sendes inn via <u>Allinn</u> .
11	Tilleggsinformasjon til årsregnskapet	Noter	Styret	31.mai	Regnskapsloven § 7-25 (§ 7-42)

Utbytte

1) Ordinært utbytte¹:

Steg:	Hva:	Krav til innhold:	Ansvarlig:	Tidsfrist:	Lovhenvisning/ kommentar:
1	Innkalling til styremøte		Styrets leder	Tilstrekkelig tid for styret å forberede seg på.	Aksjeloven § 6-22
2	Styremøte: Utarbeidelse av forslag om utdeling	Beregning av utbytterammen.	Styret		Aksjeloven § 6-29 Aksjeloven § 8-1
3	Innkalling til generalforsamling	Saksliste	Styret	Senest 1 uke før generalforsamlingen	Aksjeloven § 5-10
4	Ordinær generalforsamling: Utdeling i form av utbytte vedtas	a) Vedta årsregnskap og årsberetning ² b) Godkjenning av foreslått utbytte	Generalfor-samlingen Møteleder	6 måneder etter utgangen av regnskapsåret	Aksjeloven § 8-2 Aksjeloven § 5-16 Det må utarbeides protokoll fra generalforsamlingen.
5	Oppdatering av selskapets regnskap	Bokføres: D: 2050 Annen egenkapital K: 1575 Fordring aksjonær	Styret Regnskaps- -produsent		Bokføringsloven § 7
6	RF-1086: Aksjonærregister- oppgaven	Utbytte	Styret	31.januar	Skatteforvaltningsloven § 7-7 Skjemaet sendes inn via Alltinn.
7	Tilleggsinformasjon til årsregnskapet	Noter	Styret	31.mai	Regnskapsloven § 7-25 (§ 7-42)

¹ Gjøres som ledd i den årlige fastsettelsen av årsregnskapet og årsberetning.

² Små selskaper kan unnlate å utarbeide årsberetning, jf. rskl § 3-1.

2) Tilleggsutbytte:

Steg:	Hva:	Krav til innhold:	Ansvarlig:	Tidsfrist:	Lovhenvisning/ kommentar:
1	Innkalling til styremøte		Styrets leder	Tilstrekkelig tid for styret å forberede seg på.	Aksjeloven § 6-22
2	Styremøte: Utarbeidelse av forslag om utdeling	Beregning av utbytterammen.	Styret		Aksjeloven § 8-2 a
3	Innkalling til generalforsamling		Styret	Senest 1 uke før generalforsamlingen	Aksjeloven § 5-10
4	Ekstraordinær generalforsamling: Utdeling i form av utbytte vedtas	a) Godkjenning av foreslått utbytte	Generalforsamlingen Møteleder	6 måneder etter utgangen av regnskapsåret	Aksjeloven § 8-2 a Aksjeloven § 5-16 Det må utarbeides protokoll fra generalforsamlingen.
5	Oppdatering av selskapets regnskap	Bokføres: D: 2050 Annen egenkapital K: 1575 Fordring aksjonær	Styret Regnskapsprodusent		Bokføringsloven § 7
6	RF-1086: Aksjonærregisteroppgaven	Utbytte	Styret	31.januar	Skatteforvaltningsloven § 7-7 Skjemaet sendes inn via Alltinn.
7	Tilleggsinformasjon til årsregnskapet	Noter	Styret	31.mai	Regnskapsloven § 7-25 (§ 7-42)

3) Ekstraordinært utbytte:

Steg:	Hva:	Krav til innhold:	Ansvarlig:	Tidsfrist:	Lovhenvisning/ kommentar:
1	Innkalling til styremøte		Styrets leder	Tilstrekkelig tid for styret å forberede seg på.	Aksjeloven § 6-22
2	Behandling av mellombalanse	1) Krav om innsending til Foretaksregisteret <i>Revisjonspliktige selskaper:</i> 2) Krav om revidering	Styret Revisor		For selskaper som har gjort fravalg etter Asl. § 7-6 er det ikke krav om revidering. Mellombalansen skal sendes inn til Foretaksregisteret, jf. Asl § 8-2 b. ³
3	Styremøte: Utarbeidelse av forslag om utdeling	Utarbeidelse av mellombalanse Beregning av utbytterammen	Styret		Aksjeloven § 8-2 a
4	Innkalling til generalforsamling		Styret	Senest 1 uke før generalforsamlingen	Aksjeloven § 5-10
5	Ekstraordinær generalforsamling: Utdeling i form av utbytte vedtas	a) Godkjenning av (revidert) mellombalanse b) Godkjenning av foreslått utbytte	Generalforsamlingen Møteleder	6 måneder etter utgangen av regnskapsåret	Aksjeloven § 8-2 Aksjeloven § 5-16 Det må utarbeides protokoll fra generalforsamlingen.
6	Oppdatering av selskapets regnskap	Bokføres: D: 2050 Annen egenkapital K: 1575 Fordring aksjonær	Styret Regnskapsprodusent		Bokføringsloven § 7
7	RF-1086: Aksjonærregisteroppgaven	Utbytte	Styret	31.januar	Skatteforvaltningsloven § 7-7 Skjemaet sendes inn via Alltinn.
8	Tilleggsinformasjon til årsregnskapet	Noter	Styret	31.mai	Regnskapsloven § 7-25 (§ 7-42)

³ Lovendring vedtatt med ukjent ikrafttredelsesdato, jf. Prop. 100 L (2017-2018) i regi av Nærings- og fiskeridepartementet.

Lån til aksjonær

Steg:	Hva:	Krav til innhold:	Ansvarlig:	Tidsfrist:	Lovhenvisning/ kommentar:
1	Innkalling til styremøte		Styrets leder	Tilstrekkelig tid for styret å forberede seg på.	Aksjeloven § 6-22
2	Låneavtale utarbeides	a) Tilbakebetalingsbetingelser b) Rentebetingelser c) Hvem som er bundet av avtalen d) Lånebeløp e) Dato, sted, signatur	Aksjonær / Styret		Aksjeloven § 2-6 c) Aksjeselskapet og aksjonær. d) = Kapitaluttaket
3	Styremøte: Utarbeidelse av redegjørelse og forslag til avtale	a) Innkalling til ekstraordinær generalforsamling ³ b) Redegjørelse c) Revisorbekreftelse på redegjørelsen ³	Styret		Aksjeloven § 3-8
4	Innkalling til generalforsamling ³		Styret	Senest 1 uke før generalforsamlingen	Aksjeloven § 5-10
5	Ekstraordinær generalforsamling: ⁴ Forslaget godkjennes	Styrets forslag om avtale mellom selskap og aksjonær godkjennes	Generalforsamlingen Møteleder		Aksjeloven § 3-8 Aksjeloven § 5-16 Det må utarbeides protokoll fra generalforsamlingen.
6	Endringsmelding: Avtalen meldes inn til Foretaksregisteret	a) Redegjørelsen b) Generalforsamlingsprotokoll	Styret	«..uten opphold»	Aksjelovens § 2-6
7	Sikkerhetsstillelse	(avhengig av objekt, <i>se kommentar</i>)	Aksjonær		Aksjeloven § 8-7 <i>For eksempel: ved bolig som objekt er tinglysing nødvendig.</i>
8	Oppdatering av selskapets regnskap	Bokføres: D: 1370 Lån til aksjonær K: 1575 Fordring aksjonær	Styret Regnskapsproduzent		Bokføringsloven § 7
9	RF-1086: Aksjonærregisteroppgaven	Aksjonærlån	Styret	31.januar	Skatteforvaltningsloven § 7-7 Skjemaet sendes inn via Alltinn.
10	Tilleggsinformasjon til årsregnskapet	Noter	Styret	31.mai	Regnskapsloven § 7-32 (§ 7-44)

⁴ Nødvendig når kapitaluttaket størrelse utgjør over 1/10 del av aksjekapitalen, jf. Aksjeloven § 3-8.

Tilbakekjøp av selskapets aksjer

Steg:	Hva:	Krav til innhold:	Ansvarlig:	Tidsfrist:	Lovhenvisning/ kommentar:
1	Innkalling til generalforsamling	Forslag om tilbakekjøp av selskapets egne aksjer.	Styret	Senest 1 uke før general-forsamlingen.	Aksjeloven § 5-10
2	Ekstraordinær generalforsamling: Fullmakt til styret 2/3 dels flertall	a) Tidsrom for fullmakt b) Høyeste pålydende verdi av aksjer som skal erverves. c) Minste og høyeste pris for aksjene d) Type erverv og avhendelse av aksjer	General-forsamling Møteleder	Varighet fullmakt: 2 år	Aksjeloven § 9-4 Det må utarbeides protokoll fra generalforsamlingen.
3	Melding til Foretaksregisteret		General-forsamling	I forkant av aksjeervertet	Aksjeloven § 9-4
4	Aksjonærens aksjer erverves		Styret		Aksjeloven § 9-4 Vederlag aksjer = kapitaluttaket
5	Ajourhold aksjeeierbok		Styret	«..uten opphold»	Aksjeloven § 4-7
6	Oppdatering av selskapets regnskap	Bokføres: D: 2010 Egne aksjer K: 1575 Fordring aksjonær	Styret Regnskaps-produsent		Bokføringsloven § 7 Egne aksjer spesifiseres med negativt fortegn.
7	RF-1086: Aksjonærregister-oppgaven	Endring i eierforhold	Styret	31.januar	Skatteforvaltningsloven § 7-7 Skjemaet sendes inn via Alltinn.
8	Tilleggsinformasjon til årsregnskapet	Noter	Styret	31.mai	Regnskapsloven § 7-27 (§ 7-42)

Lønn

I de tilfeller aksjonær er ansatt i aksjeselskapet er det anledning å gå rett til punkt 4.

Steg:	Hva:	Krav til innhold:	Ansvarlig:	Tidsfrist:	Lovhenvisning/ kommentar:
1	Utarbeide og undertegne ansettelsesavtale	Minimumskravene, se <i>Arbeidsmiljøloven</i>	Daglig ledelse Aksjonær		Arbeidsmiljøloven § 14-6
2	A-melding: Innrapportering av ansettelsesforhold	A-melding Ansattopplysninger	Daglig ledelse	5. hver kalendermåned	A-opplysningsloven Elektronisk innrapportering via Allinn
3	RF-1307: Innhenting av skattekort	Skattetrekkprosent	Lønnsmedarbeider	.	Skattebetalingsloven § 5-1 Bestilles elektronisk via Allinn
4	Registrerer kapitaluttaket som lønn til aksjonær	Beløp ^o	Lønnsmedarbeider		
5	Trekk av forskuddsskatt i samsvar med innhentet skattekort		Lønnsmedarbeider	Ved lønnsberegning	Skattebetalingsloven § 5-4
6	Beregne arbeidsgiveravgift	Korrekt beregningssats (sone)	Lønnsmedarbeider	Ved lønnsberegning	Folketrygdloven § 23-2
7	Beregne feriepenger	Feriepengesats: 10,2 % eller 12 % (over 60 år: + 2,3 %)	Lønnsmedarbeider	Ved lønnsberegning	Ferieloven § 5 Ferieloven § 10
8	Beregne pensjon		Lønnsmedarbeider	Ved lønnsberegning	
9	Overføre skattetrekk til sperret konto		Lønnsmedarbeider	Ved lønnsberegning	Skattebetalingsloven § 5-12
10	A-melding: Innrapportering av lønnsgrunnlag		Lønnsmedarbeider	5. hver kalendermåned	A-opplysningsloven Skatteforvaltningsloven § 8-6
11	Innbetaling av forskuddstrekk og arbeidsgiveravgift		Lønnsmedarbeider	15. i odde-talls måneder	Skattebetalingsloven § 10-10
12	Regnskapsmessig behandling	Bokføres: D: 5000 Lønn D: 5010 Feriepenger D: 5400 Arbeidsgiveravgift K: 1575 Fordring aksjonær K: 2940 Skyldig feriepenger K: 7770 Skyldig AGA K: 2600 Forskuddstrekk	Styret Regnskapsprodusent		Bokføringsloven § 7
13	Tilleggsinformasjon til årsregnskapet	Noter	Styret	31.mai	Regnskapsloven § 7-31 (§ 7-44)

Avvikling

Steg:	Hva:	Krav til innhold:	Ansvarlig:	Tidsfrist:	Lovhenvisning/ kommentar:
1	Innkalling til generalforsamling		Styret	Senest 1 uke før general-forsamlingen.	Aksjeloven § 5-10 Eventuelt forslag fra styret om avvikling vedlegges innkalling.
2	Ekstraordinær generalforsamling: Selskapet beslutes oppløst med 2/3 dels flertall	a) Beslutning om oppløsning	General-forsamling		Aksjelovens § 16-1 Aksjeloven § 5-16 Det må utarbeides protokoll fra generalforsamlingen
3	Samordnet registermelding: Melde inn beslutning om oppløsning til Foretaksregisteret	a) Protokoll fra generalforsamling. b) Det spesifiseres at utdeling som er gjort til aksjonær er gjort i forkant med årsak i nok midler tilbake i selskapet for å gjøre opp resterende gjeld.	Styret	Straks etter beslutning	Foretaksregister-loven § 4-1
4	Styret trer inn i stedet for daglig leder		Styret		Aksjeloven § 16-2
5	Kreditorvarsel		Foretaks-registeret	6 uker	Aksjeloven § 16-4
6	Utarbeidelse av avviklingsbalanse	Oversikt over selskapets eiendeler, gjeld, rettigheter og forpliktelser.	Styret Revisor	-	Aksjeloven § 16-6 For selskaper som ikke har gjort avvikling av revisjon skal balansen revideres, jf. Asl § 7-6.
7	Avviklingsbalansen sendes ut til aksjonærer		Styret		Aksjeloven § 16-6
8	Innsending: Skattemelding og forhåndsfastsetting	a) Krav om forhåndsfastsetting. b) Årsregnskap ⁷	Styret		Skatteforvaltnings-loven § 8-2-4
9	Styret fremlegger (revidert) sluttoppgjør	a) Balanse b) Disponering av et eventuelt overskudd	Styret Revisor	-	Aksjeloven § 16-10
10	Ekstraordinær generalforsamling: Selskapet beslutes endelig oppløst	a) Beslutning om endelig oppløsning. b) Godkjenning av (revidert) sluttoppgjør	General-forsamling		Aksjeloven § 16-10 Det må utarbeides protokoll fra generalforsamlingen
11	Samordnet registermelding: Melde om endelig oppløsning til Foretaksregisteret	a) Protokoll fra generalforsamling	Styret		Foretaksregisterloven § 4-4
12	RF-1086: Aksjonærregister-oppgaven	Eierforhold Selskapsopplysninger	Styret	31 januar	Skatteforvaltnings-loven § 7-7 Skjemaet sendes inn via Alltin .

Umiddelbar tilbakebetaling

Steg:	Hva:	Krav til innhold:	Ansvarlig:	Tidsfrist:	Lovhenvisning/ kommentar:
1	Anskaffelse av kapital	Tilsvarende beløp som kapitaluttaket.	Aksjonær	Straks	
2	Overføre kapital tilbake til selskapet	Tilsvarende beløp som kapitaluttaket.	Aksjonær	Straks	Aksjeloven § 8-11
3	RF-1086: Aksjonærregisteroppgaven	Aksjonærlån	Styret	31.januar	Skatteforvaltningsloven § 7-7 Skjemaet sendes inn via Alltinn. Aktuelt hvis kapitaluttaket er over 100 000 og/eller fordringen er over 60 dager. FSFIN § 10-11-1
4	Oppdatering av selskapets regnskap	Bokføres: D: 1920 Bank K: 1575 Fordring aksjonær	Styret Regnskaps- -produsent		Bokføringsloven § 7

Vedlegg 1: Ordinær generalforsamlingsprotokoll

Ordinær generalforsamling

Den (*dato*) det holdt generalforsamling i (*selskapets navn*). Generalforsamlingen ble avholdt på (*sted*).

Det forelå slik dagsorden:

1. Åpning av møte ved styreleder (*styreleders navn*) og opptak av fortegnelse over møtende/deltakende aksjeeiere.
 2. Valg av møteleder og protokollunderskrivere.
 3. Godkjenning av innkalling og dagsorden.
 4. Godkjenning av årsregnskapet, årsberetning og revisjonsberetning⁵ for (*selskapets navn*), herunder utdeling av utbytte.
 5. Fastsetting av godtgjørelse til styrets medlemmer.
 6. Godkjennelse av godtgjørelse til revisor²
 7. Styrevalg.
-

- 1. Åpning av møte ved styreleder** (*styreleders navn*) og opptak av fortegnelse over møtende aksjeeiere.

Styreleder (*styreleders navn*) åpnet møtet og opptok fortegnelse over møtende aksjeeiere.
Til stede var: (*navn på aksjonærer*)

- 2. Valg av møteleder og protokollunderskrivere⁶**
(*navn*) ble enstemmig valgt som møteleder.
Til å undertegne protokollen sammen med møtelederen ble (*navn*) valgt.

- 3. Godkjenning av innkalling og dagsorden**
Det fremkom ingen bemerkninger til innkalling og dagsorden. Generalforsamlingen ble erklært for lovlig satt.

- 4. Godkjenning av årsregnskap, årsberetning og revisjonsberetning for (*årstall*)** herunder utdeling av utbytte.
Styreleder la fram årsregnskapet og årsberetningen samt styrets forslag til anvendelse av overskudd. Det foreslås å dele ut kr (*beløp*) til aksjonær(er) som ordinært utbytte.

Revisor gjennomgikk revisjonsberetningen.

Årsregnskap og årsberetning ble enstemmig godkjent.

⁵ Ikke relevant for selskaper som har gjort fravalg av revisjon etter Aksjelovens § 7-6.

⁶ Minst én person i tillegg til møteleder.

5. Fastsetting av godtgjørelse til styrets medlemmer

Styreleder redegjorde for styrets arbeid og framla følgende forslag til godtgjørelse: Styrets leder godtgjøres med kr (*beløp*) for siste år, inntil dagens generalforsamling for sitt verv. De øvrige styremedlemmene godtgjøres med kr (*beløp*) per år.

Forslaget ble enstemmig vedtatt.

6. Godkjenning av godtgjørelse til revisor

Styret foreslår at revisor honoreres etter regning.

Forslaget ble enstemmig vedtatt.

7. Styrevalg

Styreleder redegjorde for at det ikke er framkommet forslag til endringer i styrets sammensetning. Forslaget om et uforandret styre ble enstemmig vedtatt.

Styret består etter valget av:

Styreleder (*navn på styreleder*) på valg i (*årstall*)

Styremedlem (*navn på styremedlem*) på valg i (*årstall*)

Styremedlem (*navn på styremedlem*) på valg i (*årstall*)

Generalforsamlingen ble hevet kl (*klokkeslett*)

(*navn på møteleder*)
Møteleder

(*navn på deltaker på generalforsamlingen*)
Protokollunderskriver

Vedlegg 2: Ekstraordinær generalforsamlingsprotokoll

Ekstraordinær generalforsamling

Den (*dato*) det holdt generalforsamling i (*selskapets navn*). Generalforsamlingen ble avholdt på (*sted*).

Det forelå slik dagsorden:

1. Åpning av møte ved styreleder (*styreleders navn*) og opptak av fortegnelse over møtende/deltakende aksjeeiere.
 2. Valg av møteleder og protokollunderskrivere.
 3. Godkjenning av innkalling og dagsorden.
 4. Godkjenning av styrets forslag, herav utdeling av ekstraordinært utbytte.
-

1. **Åpning av møte ved styreleder** (*styreleders navn*) og opptak av fortegnelse over møtende aksjeeiere.

Styreleder (*styreleders navn*) åpnet møtet og opptok fortegnelse over møtende aksjeeiere.
Til stede var: (*navn på aksjonærer*)

2. **Valg av møteleder og protokollunderskrivere**⁷
(*navn*) ble enstemmig valgt som møteleder.

Til å undertegne protokollen sammen med møtelederen ble (*navn*) valgt.

3. **Godkjenning av innkalling og dagsorden**

Det fremkom ingen bemerkninger til innkalling og dagsorden. Generalforsamlingen ble erklært for lovlig satt.

4. **Godkjenning av styrets forslag til utdeling av ekstraordinært utbytte**

Styrets forslag til utdeling av utbytte ble gjennomgått. Utdeling av utbytte er basert på avlagt årsregnskap for (*årstall*). Styret har vurdert selskapets likviditet og resterende egenkapital etter foreslått utdeling som forsvarlig. Det foreslås å dele ut kr (*beløp*) til aksjonær(er) som ekstraordinært utbytte.

Styrets forslag ble enstemmig vedtatt.

Flere saker forelå ikke til behandling og generalforsamlingen ble hevet kl (*klokkeslett*).

(*navn på møteleder*)
Møteleder

(*navn på deltaker på generalforsamlingen*)
Protokollunderskriver

⁷ Minst én person i tillegg til møteleder.

Vedlegg 3: Låneavtale

Låneavtale mellom (aksjonærens navn) og (selskapets navn)

Det inngås herved en bindende låneavtale mellom (aksjonærens navn), heretter omtalt som **låntaker**, og (selskapets navn), heretter omtalt som **långiver**.

Långiver:

Navn: (selskapets navn)
Adresse: (adresse)
Organisasjonsnummer: (selskapets org.nr)

Låntaker:

Navn: (aksjonærens navn)
Adresse: (adresse)
Fødselsdato: (fødselsdato)

Følgende betingelser legges til grunn for avtalen:

1. Lånebeløp

Undertegnede låntaker erkjenner herved å være långiver skyldig med

Kr (beløp) ----- (beløp med bokstaver) ----- med tillegg av renter og omkostninger.

2. Renter

a) Ordinære renter:

For låneforholdet gjelder en rentesats på (sats i %) p.a. Renten løper fra (dato) og forfaller til betaling etterskuddsvis den (dato) og (dato) hvert år.

Første termin er den (dato).

Långiver kan regulere renten på lånet med (antall) måneders skriftlig varsel.

a) Renter ved forsinket betaling:

Ved forsinket betaling skal låntaker betale forsinkelsesrenter både av forfalte avdrag og renteterminer (rentesats), med mindre ordinær rentesats overstiger forsinkelsesrenten.

Forsinkelsesrenten skal tilsvare den høyeste tillatte renten etter forsinkelsesrenteloven § 3.

3. Nedbetaling

Lånet skal nedbetales i (månedlige/halvårlige/ukentlige) avdrag på kr (beløp) den (tidspunkt for avdrag).

4. Sikkerhetsstillelse

Som sikkerhet for lånet skal låntaker stille pant i (objekt) pålydende kr (beløp).

Som sikkerhet for lånet skal låntaker stille selvskyldnerkausjon fra (navn),

(fødselsnummer/organisasjonsnummer), (adresse) som erstatter hele låntakers forpliktelse etter låneavtalen.

5. Innfrielse

Dersom låntakers eierforhold i (selskapets navn) opphører forfaller gjelden straks til betaling. Lånet kan bringes til opphør ved gjensidig skriftlig oppsigelse på (antall) – (antall med bokstaver) måneder.

6. Mislighold

Ved vesentlig mislighold av lånebetingelsene forfaller gjelden straks til betaling. Dersom den avtalte sikkerhet i h.t. pkt 4 skulle bortfalle eller reduseres vesentlig i verdi, blir dette å likestille med vesentlig mislighold.

Kreditor kan uten oppsigelse kreve gjelden innbetalt straks hvis skyldneren dør, innstiller betalingen, pådrar seg tvangsinn drivelse eller vesentlig forringer sin formuesstilling ved gaver, arveforskudd, oppretting av særeie e.l., eller er i ferd med å ta bopel utenfor Norge. Unntatt herfra er dersom skyldneren kommer inn under gjeldsordningsloven.

Ved mislighold vedtas at gjeldsbeløpet med tillegg av renter og omkostninger kan inndrives uten søksmål i overenstemmelse med lov om tvangsfullbyrdelse §§ 7-1 og 7-2. Varsel etter samme lovs § 4-18 sendes låntakeren under den oppgitte adresse.

(Sted), (dato)

(navn på aksjonæren)
Låntaker

(signaturberettiget på vegne av selskapet)
Långiver

(navn på vitne⁸)
Vitne 1

(navn på vitne⁶)
Vitne 2

⁸ Låntakers signatur må bekreftes av to myndige vitner, jf. Tvangsfullbyrdelsesloven § 7-2 bokstav a og forskrift om bekreftelse av underskrift på eksigible gjeldsbrev fastsatt ved kgl. res. 4.desember 1992 nr 896 § 1.

Vedlegg 4: Arbeidsavtale

Arbeidsavtale mellom (aksjonærens navn) og (selskapets navn)

Det inngås herved en bindende arbeidsavtale mellom *(aksjonærens navn)*, heretter omtalt som **arbeidstaker**, og *(selskapets navn)*, heretter omtalt som **arbeidsgiver**.

Arbeidsgiver:

Navn: *(selskapets navn)*
Adresse: *(adresse)*
Organisasjonsnummer: *(selskapets org.nr)*

Arbeidstaker:

Navn: *(aksjonærens navn)*
Adresse: *(adresse)*
Fødselsdato: *(fødselsdato)*

Følgende betingelser legges til grunn for avtalen:

1. Arbeidssted

Adresse: *(arbeidsplassens adresse)*

2. Ansatt som

(tittel, stillingsbeskrivelse)

3. Tariffavtale

Arbeidsforholdet er regulert av følgende tariffavtale: *(tariffavtale)*

Eventuelle tariffparter: *(tariffpart)* og *(tariffpart)*

4. Arbeidsforholdets varighet og arbeidstid

Fast eller midlertidig ansatt: *(opplysninger)*

Arbeidstakers oppsigelsesfrist: *(antall) mnd.*

Arbeidsgivers oppsigelsesfrist: *(antall) mnd.*

Ferietid iht. ferielovens bestemmelser: *(antall) uker*

Eventuell særlig arbeidstidsordning: *(opplysninger)*

Ansatt fra: *(dato)*

Stillingsbrøk: *(%)*

Daglig arbeidstid: *(antall) timer*

Ukentlig arbeidstid: *(antall) timer*

Pauser: *(antall) min.*

Årsak midlertig ansattelse: *(opplysninger)*

Forventet varighet ved midlertidig ansettelse: *(oppgi tid)*

5. Eventuell prøvetid

Prøvetidens lengde: *(antall) mnd/uker*

Oppsigelsesfrist i prøvetiden: *(antall) dager*

Eventuell forlengelse av prøvetid: *(antall) mnd/uker*

6. Lønn

Lønn pr time/måned:	<i>(beløp) kr</i>	Overtidstillegg:	<i>(sats)</i>
Utbetalingsmåte:	<i>(opplysninger)</i>	Helge-/natttillegg:	<i>(sats)</i>
Utbetalingstidpunkt:	<i>(dato)</i>	Andre tillegg:	<i>(sats)</i>
Kontonummer:	<i>(kontonummer)</i>	Godtgjørelse/diett:	<i>(sats)</i>
Feriepenger:	<i>(antall uker)</i>		

7. Andre opplysninger

(Sted), (dato)

(navn på aksjonæren)
Arbeidstaker

(signaturberettiget på vegne av selskapet)
Arbeidsgiver

Vedlegg 5: Innkalling til generalforsamling

(Aksjonærens navn)
(Adresse)
(Postnummer), (sted)

(sted), (dato)

INNKALLING TIL (EKSTRA)ORDINÆR GENERALFORSAMLING I (SELSKAPETS NAVN) (ORG.NR)

Styret innkaller herved til generalforsamling (dato, klokkeslett) i selskapets lokaler (sted, adresse).

Generalforsamlingen skal behandle følgende saker⁹:

1. Åpning av møte ved styreleder (styreleders navn).
2. Valg av møteleder og protokollunderskrivere.
3. Godkjenning av innkalling og dagsorden.
4. Fastsettelse av årsregnskap for år (årstall), årsberetning og revisjonsberetning¹⁰ for (selskapets navn).
5. Godkjenning av disponering/forslag om utdeling av utbytte.
6. Fastsetting av godtgjørelse til styrets medlemmer.
7. Godkjennelse av godtgjørelse til revisor⁷.
8. Valg av nytt styre.

Aksjonærer som representeres ved fullmakt må fremlegge skriftlig fullmakt.

(navn på styrets leder)
Styrets leder

⁹ Ved ekstraordinær generalforsamling er saksbehandling som gjelder 4, 6, 7 og 8 på sakslisten ikke relevant.

¹⁰ Ikke relevant for selskaper som har gjort fravalg av revisjon etter Aksjelovens § 7-6.

Vedlegg 6: Innkalling til styremøte

(Styremedlems navn)

(Adresse)

(Postnummer), (sted)

(sted), (dato)

INNKALLING TIL STYREMØTE I (SELSKAPETS NAVN) (ORG.NR)

Styrets leder innkaller herved til styremøte *(dato, klokkeslett)* i selskapets lokaler *(sted, adresse)*.

Styret skal behandle følgende saker:

1. Godkjenning av innkalling og dagsorden.
2. Gjennomgang og signatur av referat forrige styremøte.
3. Utarbeide av redegjørelse/forslag om *(oppgi type transaksjon¹¹)*

Dersom du er forhindret i å møte, bes det om at du snarest melder til undertegnede på telefon *(telefonnummer)* eller e-post *(e-post adresse)*.

(navn på styrets leder)

Styrets leder

¹¹ Avtale mellom aksjonær og selskap, kapitalnedsetting, utdeling, tilbakekjøp av aksjer, avviklingsbalanse.

Vedlegg 7: Styrets redegjørelse

Til generalforsamlingen i
(selskapets navn)

(sted), (dato)

REDEGJØRELSE OM AVTALE MED AKSJEEIER FOR (SELSKAPETS NAVN)

I samsvar med aksjelovens § 3-8, jf. § 2-6 avgis følgende redegjørelse:

I avtale med *(aksjonærens navn)* datert *(dato)* er det foreslått at *(selskapets navn)* skal yte et lån til aksjonær på kr *(beløp kapitaluttak)*.

Det er foretatt verdsettelse av objektet som stilles til sikkerhet av *(navn takstmann)*. Følgende er lagt til grunn ved verdsettelsen:

(beskrivelse av verdsettelsesmåte som begrunner virkelig verdi)

Det er stilt sikkerhet som har en samlet nettoverdi som minst tilsvarende det lån som selskapet har ytt på kr *(beløp)*.

Vi bekrefter herved samsvar mellom det lån som selskapet har ytt til aksjonær *(aksjonærens navn)* på kr *(beløp)* og det vederlag som skal tilbakebetales til *(selskapets navn)*.

(navn på styrets leder)
Styrets leder

(navn på styremedlem)
Styremedlem

Vedlegg 8: Styrets uttalelse ved kapitalnedsettelse

Til Foretaksregisteret
8910 Brønnøysund

(sted), (dato)

BEKREFTELSE AV KAPITALNEDSETTING - (SELSKAPETS NAVN), (ORG.NR)

Styret har ikke kjennskap til noe som tilsier at forholdet til kreditorene er til hinder for iverksetting av kapitalnedsettning med kr (*beløp*) i (*selskapets navn*).

(navn på styrets leder)
Styrets leder

(navn på styremedlem)
Styremedlem

7.2 VEDLEGG 2: INTERVJUGUIDE

Kapitaluttak i aksjeselskaper

Side 1

I forbindelse med min masteroppgave trenger jeg et lite bidrag fra deg.

Spørreundersøkelsen har en estimert tid på 5-7 minutter å besvare. Det settes stor pris om du ville ta deg tiden!

Undersøkelsen omhandler kapitaluttak som ikke er i samsvar med Aksjelovens ordinære regler. Med *kapitaluttak* forstås et uttak av kontanter eller varer fra selskapet og som medgår i eiers private forbruk.

Mvh
Nora Olli Johansen

Angi din alder:

- 18-29 år
- 30-39 år
- 40-49 år
- 50-59 år
- Over 60 år

Angi ditt kjønn:

- Mann
- Kvinne

Angi ditt yrke/profesjon:

- Revisor
- Regnskapsfører
- Annet

Hvis andre, gi en nærmere spesifisering:

Har du stått overfor situasjoner med kapitaluttak i jobbsammenheng?

- Ja
- Nei

Har du stått overfor situasjoner med kapitaluttak i andre sammenhenger enn jobb?

- Ja
- Nei

Hvis ja; hvilke tilfeller?

Mulig å sette kryss for flere.

- Styreverv
- Privat
- Som konsulent
- Som rådgiver
- Utdanning
- Kurs
- Andre

Hvis andre, gi en nærmere spesifisering:

Hvor enig er du i følgende påstander:

	Helt enig	Delvis enig	Verken enig eller uenig	Delvis uenig	Helt uenig	Vet ikke
Kapitaluttak er aktuelt i min jobbverdag.	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Jeg er sikker i å løse situasjoner med kapitaluttak.	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Kapitaluttak forekommer i selskaper med få aksjonærer.	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Lovreguleringen på området er tilfredsstillende.	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Det er en enkel affære å jobbe med kapitaluttak.	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Bruk av mellomregningskonto er en tilfredsstillende regnskapsmessig løsning.	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Ulovlig lån til aksjonær skal behandles som ordinære lån.	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>

Hvor ofte er kapitaluttak aktuelt i din jobbverdag?

- Daglig
- Ukentlig
- Månedlig
- Årlig
- Aldri

Hvilke interessentgruppe anser du som den mest negativt berørt ved kapitaluttak foretatt av aksjonær?

Rangér fra en skala fra 1-7, der 1 er mest berørt og 7 er minst berørt.

	1	2	3	4	5	6	7
Långivere	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Leverandører	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Kunder	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Medaksjonærer	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Skattemyndighetene	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Samfunnet for øvrig	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Ansatte	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>

Hvor opplever du kapitaluttak som mest utbredt?

- Små selskaper
- Mellomstore selskaper
- Store selskaper

Vet ikke

Hva tror du er årsaken til at aksjonær overfører kapital til seg selv?

Mulig å sette kryss for flere.

- Oppfatning av større verdier i selskapet enn de bokførte tilsier
- Manglende kunnskaper om regler
- Manglende forståelse for selskapet som egen juridisk enhet
- Fravær av forståelse av seperasjonsplikt
- Aksjonær trenger privat finansiering
- Mangler likviditet i sin private økonomi
- Andre

Hvis andre, gi en nærmere spesifisering:

Hva tror du er årsak til at det oppstår kapitaluttak?

Mulig å sette kryss for flere.

- Aksjonær tar midlertidige lån
- Selskapet betaler private kostnader
- Selskapet betaler private skatter
- Forskudd på utbytte
- Uoppgjort lønnsforskudd
- Uoppgjort reiseforskudd
- Andre

Hvis andre, gi en nærmere spesifisering:

Hvor ofte er følgende aktuelle som løsning ved kapitaluttak:

	Alltid	Svært ofte	Ofte	Av og til	Sjelden	Svært sjelden	Aldri
Omklassifisering til lønn.	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Omklassifisering til utbytte.	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Kapitalnedsettelse.	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Tilbakekjøp av selskapets egne aksjer.	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Øyeblikkelig tilbakebetaling.	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Avvikling av selskap.	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Motregning i innlån fra aksjonær.	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Utbytte basert på mellombalanse.	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Lån til aksjonær.	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>

Ved omklassifisering til lønn. Hva taler FOR denne løsning?

Mulig å sette kryss for flere.

- Ikke nødvendig med generalforsamlingsvedtak
- Ikke krav om utbyttegrunnlag
- Lavere beskatning enn ved utbytte
- Pensjonspoeng
- Andre

Hvis andre, gi en nærmere spesifisering:**Ved omklassifisering til lønn. Hva taler i MOT denne løsning?**

Mulig å sette kryss for flere.

- Det påløper arbeidsgiveravgift
- En kostnad for selskapet
- Hensyn til medaksjonærer
- Fravær av arbeidsinnsats
- Andre

Hvis andre, gi en nærmere spesifisering:**Ved omklassifisering til utbytte: Hva taler FOR denne løsning?**

Mulig å sette kryss for flere.

- Ingen kostnad for selskapet
- Aksjonær realiserer gevinst
- Mindre tidskrevende prosess enn ved kapitalnedsettelse
- Kan motregnes lånet
- Andre

Hvis andre, gi en nærmere spesifisering:**Ved omklassifisering til utbytte: Hva taler i MOT denne løsning?**

Mulig å sette kryss for flere.

- For lavt utbyttegrunnlag
- Beskatning for aksjonær
- Krav om generalforsamlingsvedtak
- Resterende aksjonærer har også krav på utbytte
- Mangel på forsvarlig egenkapital og likviditet
- Andre

Hvis andre, gi en nærmere spesifisering:

Ved omklassifisering til kapitalnedsettelse: Hva taler FOR denne løsning?

Mulig å sette kryss for flere.

- Unngår beskatning ved tilbakebetaling av innbetalt kapital
- Anvendelse av overskuddslikviditet
- Mulighet å ta ut et større beløp enn ved utbytte
- Andre

Hvis andre, gi en nærmere spesifisering:

Ved omklassifisering til kapitalnedsettelse: Hva taler i MOT denne løsning?

Mulig å sette kryss for flere.

- Aksjekapitalen er ved sitt minimum
- Påløper beskatning for aksjonær
- Krav om generalforsamlingsvedtak
- Kreditorvarsel
- Den frie egenkapitalen er negativ
- Andre

Hvis andre, gi en nærmere spesifisering:

Ved tilbakekjøp av selskapets egne aksjer som løsning. Hva taler FOR dette?

Mulig å sette kryss for flere.

- Mer skatteeffektivt enn andre løsninger
- Visse forholdstill i selskapet forbedres
- Ingen kostnad for selskapet
- Andre

Hvis andre, gi en nærmere spesifisering:

Ved tilbakekjøp av selskapets egne aksjer som løsning. Hva taler i MOT dette?

Mulig å sette kryss for flere.

- Høyere gjeldsandel i selskapet

- Kan utløse beskatning
- Uheldig signaleffekt
- Påvirker maktbalansen i selskapet
- Andre

Hvis andre, gi en nærmere spesifisering:

Hva er den viktigste årsaken til valg av løsning/klassifisering?

- Akjonærens preferanser
- Skattemotiver
- Medaksjonærens preferanser
- Egen kunnskap på området
- Veiledning fra rådgivende organ
- Selskapsmessige hensyn
- Selskapsmessige begrensninger
- Tilfeldigheter
- Andre

Hvis andre, gi en nærmere spesifisering:

Hva stiller du som krav for at et kapitaluttak kan føres som et lån i regnskapet?

Mulig å sette kryss for flere.

- Skriftlig låneavtale
- Sikkerhetsstillelse
- Vurdering av kredittverdighet
- Avdragsbetaling
- Renteberegning
- Markedsrente
- Styrevedtak
- Generalforsamlingsvedtak
- Samtykke fra medaksjonærer
- Fri egenkapital
- Ingen av de øvrignevnte

Andre kommentarer eller innspill:

7.3 VEDLEGG 3: INVTERVJUGUIDE MED RESULTATER

Rapport fra «Kapitaluttak i aksjeselskaper»

Innhentede svar pr. 25. mai 2019 01:32

- Leverte svar: **32**
- Påbegynte svar: **0**
- Antall invitasjoner sendt: **52**

Med fritekstsvaer






I forbindelse med min masteroppgave trenger jeg et lite bidrag fra deg.

Spørreundersøkelsen har en estimert tid på 5-7 minutter å besvare. Det settes stor pris om du ville ta deg tiden!

Undersøkelsen omhandler kapitaluttak som ikke er i samsvar med Aksjelovens ordinære regler. Med *kapitaluttak* forstås et uttak av kontanter eller varer fra selskapet og som medgår i eiers private forbruk.

Mvh
Nora Olli Johansen




Angi din alder:

Svar	Antall	Prosent	
18-29 år	10	31,2 % 	
30-39 år	5	15,6 % 	
40-49 år	7	21,9 % 	
50-59 år	9	28,1 % 	
Over 60 år	1	3,1 % 	

Angi ditt kjønn:

Svar	Antall	Prosent	
Mann	15	46,9 % 	
Kvinne	17	53,1 % 	

Angi ditt yrke/profesjon:

Svar	Antall	Prosent	
Revisor	15	46,9 % 	
Regnskapsfører	13	40,6 % 	
Annet	4	12,5 % 	

Hvis andre, gi en nærmere spesifisering:

- Masterstudent, økonomi og administrasjon
- Revisomedarbeider
- Rådgiver
- Leder konsernrapportering

Har du stått overfor situasjoner med kapitaluttak i jobbsammenheng?

Svar	Antall	Prosent	
Ja	24	77,4 % 	
Nei	7	22,6 % 	

Har du stått overfor situasjoner med kapitaluttak i andre sammenhenger enn jobb?

Svar	Antall	Prosent	
Ja	9	28,1 % 	
Nei	23	71,9 % 	

Hvis ja; hvilke tilfeller?

Mulig å sette kryss for flere.

Svar	Antall	Prosent	
Styreverv	4	12,5 %	<input type="checkbox"/>
Privat	4	12,5 %	<input type="checkbox"/>
Som konsulent	1	3,1 %	<input type="checkbox"/>
Som rådgiver	5	15,6 %	<input type="checkbox"/>
Utdanning	3	9,4 %	<input type="checkbox"/>
Kurs	4	12,5 %	<input type="checkbox"/>
Andre	2	6,2 %	<input type="checkbox"/>

Hvis andre, gi en nærmere spesifisering:

- Revisor
- Private samtaler med næringsdrivende.

Hvor enig er du i følgende påstander:

Svar fordelt på antall

	Helt enig	Delvis enig	Verken enig eller uenig	Delvis uenig	Helt uenig	Vet ikke
Kapitaluttak er aktuelt i min jobbverdag.	13	8	3	1	6	1
Jeg er sikker i å løse situasjoner med kapitaluttak.	6	9	7	5	2	2
Kapitaluttak forekommer i selskaper med få aksjonærer.	15	9	2	3	0	3
Lovreguleringen på området er tilfredsstillende.	6	14	6	3	2	1
Det er en enkel affære å jobbe med kapitaluttak.	0	3	6	14	8	1
Bruk av mellomregningskonto er en tilfredsstillende regnskapsmessig løsning.	1	10	3	10	5	3
Ulovlig lån til aksjonær skal behandles som ordinære lån.	3	4	4	7	12	2

Svar fordelt på prosent

	Helt enig	Delvis enig	Verken enig eller uenig	Delvis uenig	Helt uenig	Vet ikke
Kapitaluttak er aktuelt i min jobbverdag.	40,6 %	25 %	9,4 %	3,1 %	18,8 %	3,1 %
Jeg er sikker i å løse situasjoner med kapitaluttak.	19,4 %	29 %	22,6 %	16,1 %	6,5 %	6,5 %
Kapitaluttak forekommer i selskaper med få aksjonærer.	46,9 %	28,1 %	6,2 %	9,4 %	0 %	9,4 %
Lovreguleringen på området er tilfredsstillende.	18,8 %	43,8 %	18,8 %	9,4 %	6,2 %	3,1 %
Det er en enkel affære å jobbe med kapitaluttak.	0 %	9,4 %	18,8 %	43,8 %	25 %	3,1 %
Bruk av mellomregningskonto er en tilfredsstillende regnskapsmessig løsning.	3,1 %	31,2 %	9,4 %	31,2 %	15,6 %	9,4 %
Ulovlig lån til aksjonær skal behandles som ordinære lån.	9,4 %	12,5 %	12,5 %	21,9 %	37,5 %	6,2 %

Hvor ofte er kapitaluttak aktuelt i din jobbverdag?

Svar	Antall	Prosent	
Daglig	1	3,1 %	<input type="checkbox"/>
Ukentlig	3	9,4 %	<input type="checkbox"/>
Månedlig	10	31,2 %	<input type="checkbox"/>
Årtig	11	34,4 %	<input type="checkbox"/>
Aldri	7	21,9 %	<input type="checkbox"/>

Hvilke interessentgruppe anser du som den mest negativt berørt ved kapitaluttak foretatt av aksjonær?

Rangør fra en skala fra 1-7, der 1 er mest berørt og 7 er minst berørt.

Svar fordelt på antall

	1	2	3	4	5	6	7
Långivere	7	5	7	2	7	2	1
Leverandører	6	9	6	6	2	1	2
Kunder	2	3	2	3	4	10	8
Medaksjonærer	15	3	5	1	2	1	5
Skattemyndighetene	6	6	5	6	4	0	5
Samfunnet for øvrig	4	4	4	1	3	8	8
Ansatte	3	8	3	7	4	5	1

Svar fordelt på prosent

	1	2	3	4	5	6	7
Långivere	22,6 %	16,1 %	22,6 %	6,5 %	22,6 %	6,5 %	3,2 %
Leverandører	18,8 %	28,1 %	18,8 %	18,8 %	6,2 %	3,1 %	6,2 %
Kunder	6,2 %	9,4 %	6,2 %	9,4 %	12,5 %	31,2 %	25 %
Medaksjonærer	46,9 %	9,4 %	15,6 %	3,1 %	6,2 %	3,1 %	15,6 %
Skattemyndighetene	18,8 %	18,8 %	15,6 %	18,8 %	12,5 %	0 %	15,6 %
Samfunnet for øvrig	12,5 %	12,5 %	12,5 %	3,1 %	9,4 %	25 %	25 %
Ansatte	9,7 %	25,8 %	9,7 %	22,6 %	12,9 %	16,1 %	3,2 %

Hvor opplever du kapitaluttak som mest utbredt?

Svar	Antall	Prosent
Små selskaper	24	75 % 
Mellomstore selskaper	4	12,5 % 
Store selskaper	1	3,1 % 
Vet ikke	3	9,4 % 

Hva tror du er årsaken til at aksjonær overfører kapital til seg selv?

Mulig å sette kryss for flere.

Svar	Antall	Prosent
Oppfatning av større verdier i selskapet enn de bokførte tilsier	6	18,8 % 
Manglende kunnskaper om regler	22	68,8 % 
Manglende forståelse for selskapet som egen juridisk enhet	19	59,4 % 
Fravær av forståelse av seperasjonsplikt	12	37,5 % 
Aksjonær trenger privat finansiering	12	37,5 % 
Mangler likviditet i sin private økonomi	22	68,8 % 
Andre	1	3,1 % 

Hvis andre, gi en nærmere spesifisering:

- Aksjonær har ofte tilgode penger hos selskapet.

Hva tror du er årsak til at det oppstår kapitaluttak?

Mulig å sette kryss for flere.

Svar	Antall	Prosent
Aksjonær tar midlertidige lån	27	84,4 % 
Selskapet betaler private kostnader	21	65,6 % 
Selskapet betaler private skatter	9	28,1 % 
Forskudd på utbytte	14	43,8 % 
Uoppgjort lønnsforskudd	7	21,9 % 

Uoppgjort reiseforskudd	6	18,8 % 	
Andre	1	3,1 % 	

Hvis andre, gi en nærmere spesifisering:

- Aksjonær ønsker privat finansiering

Hvor ofte er følgende aktuelle som løsning ved kapitaluttak:**Svar fordelt på antall**

	Alltid	Svært ofte	Ofte	Av og til	Sjelden	Svært sjelden	Aldri
Omklassifisering til lønn.	1	9	9	7	3	1	1
Omklassifisering til utbytte.	1	8	11	6	3	1	1
Kapitalnedsettelse.	0	0	1	7	8	12	2
Tilbakekjøp av selskapets egne aksjer.	0	1	0	3	3	13	10
Øyeblikkelig tilbakebetaling.	0	1	5	12	4	6	2
Avvikling av selskap.	0	1	0	2	5	13	9
Motregning i innlån fra aksjonær.	0	7	7	9	3	2	2
Utbytte basert på mellombalanse.	0	2	3	8	8	4	4
Lån til aksjonær.	0	8	5	10	2	2	2

Svar fordelt på prosent

	Alltid	Svært ofte	Ofte	Av og til	Sjelden	Svært sjelden	Aldri
Omklassifisering til lønn.	3,2 %	29 %	29 %	22,6 %	9,7 %	3,2 %	3,2 %
Omklassifisering til utbytte.	3,2 %	25,8 %	35,5 %	19,4 %	9,7 %	3,2 %	3,2 %
Kapitalnedsettelse.	0 %	0 %	3,3 %	23,3 %	26,7 %	40 %	6,7 %
Tilbakekjøp av selskapets egne aksjer.	0 %	3,3 %	0 %	10 %	10 %	43,3 %	33,3 %
Øyeblikkelig tilbakebetaling.	0 %	3,3 %	16,7 %	40 %	13,3 %	20 %	6,7 %
Avvikling av selskap.	0 %	3,3 %	0 %	6,7 %	16,7 %	43,3 %	30 %
Motregning i innlån fra aksjonær.	0 %	23,3 %	23,3 %	30 %	10 %	6,7 %	6,7 %
Utbytte basert på mellombalanse.	0 %	6,9 %	10,3 %	27,6 %	27,6 %	13,8 %	13,8 %
Lån til aksjonær.	0 %	27,6 %	17,2 %	34,5 %	6,9 %	6,9 %	6,9 %

Ved omklassifisering til lønn. Hva taler FOR denne løsningen?

Mulig å sette kryss for flere.

Svar	Antall	Prosent	
Ikke nødvendig med generalforsamlingsvedtak	18	56,2 % 	
Ikke krav om utbyttegrunnlag	20	62,5 % 	
Lavere beskatning enn ved utbytte	8	25 % 	
Pensjonspoeng	9	28,1 % 	
Andre	3	9,4 % 	



Hvis andre, gi en nærmere spesifisering:

- Det er ikke alltid enkelt å omklassifisere til lønn da dette i mange tilfeller medfører at lønnen ikke står i forhold til motytelse. En løsning som dette må baseres på total lønn etter omklassifisering framstår som rimelig.
- Praktisk løsning om mulig.
- Vet ikke, jobber ikke med det til daglig.
- For kapitaluttaket er vederlag for arbeid.

Ved omklassifisering til lønn. Hva taler i MOT denne løsningen?

Mulig å sette kryss for flere.

Svar	Antall	Prosent	
Det påløper arbeidsgiveravgift	18	56,2 % 	




En kostnad for selskapet	20	62,5 %	
Hensyn til medaksjonærer	19	59,4 %	
Fravær av arbeidsinnsats	14	43,8 %	
Andre	1	3,1 %	

Hvis andre, gi en nærmere spesifisering:

- Vet ikke, jobber ikke med det til daglig.
- Lønn kan gi høyere (person-)inntekt og skatt hos mottaker.

Ved omklassifisering til utbytte: Hva taler FOR denne løsning?

Mulig å sette kryss for flere.

Svar	Antall	Prosent	
Ingen kostnad for selskapet	15	46,9 %	
Aksjonær realiserer gevinst	8	25 %	
Mindre tidskrevende prosess enn ved kapitalnedsettelse	19	59,4 %	
Kan motregnes lånet	20	62,5 %	
Andre	3	9,4 %	

Hvis andre, gi en nærmere spesifisering:

- Utbytteinstituttet er regulert i aksjeloven.
- skjøpper ikke helt spørsmålet her. Enten har aksjonær tatt et utbytte eller så har han ikke. Må skille mellom utbytte og skatterettslig utbytte
- Vet ikke, jobber ikke med det til daglig.
- Mulig lavere beskatning for mottaker.

Ved omklassifisering til utbytte: Hva taler i MOT denne løsning?

Mulig å sette kryss for flere.





Svar	Antall	Prosent	
For lavt utbyttegrunnlag	18	56,2 %	
Beskatning for aksjonær	8	25 %	
Krav om generalforsamlingsvedtak	17	53,1 %	
Resterende aksjonærer har også krav på utbytte	20	62,5 %	
Mangel på forsvarlig egenkapital og likviditet	22	68,8 %	
Andre	0	0 %	

Hvis andre, gi en nærmere spesifisering:

- skjøpper ikke helt spørsmålet her. Enten har aksjonær tatt et utbytte eller så har han ikke. Må skille mellom utbytte og skatterettslig utbytte
- Vet ikke, jobber ikke med det til daglig.

Ved omklassifisering til kapitalnedsettelse: Hva taler FOR denne løsning?

Mulig å sette kryss for flere.


Svar	Antall	Prosent	
Unngår beskatning ved tilbakebetaling av innbetalt kapital	26	81,2 %	
Anvendelse av overskuddslikviditet	4	12,5 %	
Mulighet å ta ut et større beløp enn ved utbytte	8	25 %	
Andre	2	6,2 %	

Hvis andre, gi en nærmere spesifisering:

- Regulert område.
- Vet ikke, jobber ikke med det til daglig.

Ved omklassifisering til kapitalnedsettelse: Hva taler i MOT denne løsning?

Mulig å sette kryss for flere.

Svar	Antall	Prosent	
Aksjekapitalen er ved sitt minimum	21	65,6 %	
Påløper beskatning for aksjonær	3	9,4 %	

Krav om generalforsamlingsvedtak	14	43,8 %	
Kreditorvarsel	16	50 %	
Den frie egenkapitalen er negativ	16	50 %	
Andre	3	9,4 %	

Hvis andre, gi en nærmere spesifisering:

- Tyngre prosess enn eksempelvis utbytte
- Dyr prosess.
- Vet ikke, jobber ikke med det til daglig.
- Høyere prosesskostnader og publisitet (offentliggjøring i Foretaksregisteret)

Ved tilbakekjøp av selskapets egne aksjer som løsning. Hva taler FOR dette?

Mulig å sette kryss for flere.

Svar	Antall	Prosent
Mer skatteeffektivt enn andre løsninger	8	25 %
Visse forholdstall i selskapet forbedres	11	34,4 %
Ingen kostnad for selskapet	13	40,6 %
Andre	4	12,5 %

Hvis andre, gi en nærmere spesifisering:

- Svært uvanlig, så har ikke gode argumenter for
- Vet ikke, jobber ikke med det til daglig.
- Ikke egnet som løsning

Ved tilbakekjøp av selskapets egne aksjer som løsning. Hva taler i MOT dette?

Mulig å sette kryss for flere.

Svar	Antall	Prosent
Høyere gjeldsandel i selskapet	18	56,2 %
Kan utløse beskatning	6	18,8 %
Uheldig signaleffekt	11	34,4 %
Påvirker maktbalansen i selskapet	15	46,9 %
Andre	2	6,2 %

Hvis andre, gi en nærmere spesifisering:

- Lite praktisk løsning.
- Vet ikke, jobber ikke med det til daglig.
- Høyere prosesskostnader (styrefullmakt, generalforsamling og medling til Foretaksregisteret). Kan gi høyere indirekte eierskap for alle aksjonærer (som en del av punktet om maktbalanse)
- Ikke egnet som løsning

Hva er den viktigste årsaken til valg av løsning/klassifisering?












Svar	Antall	Prosent
Aksjonærens preferanser	6	20 %
Skattemotiver	10	33,3 %
Medaksjonærens preferanser	1	3,3 %
Egen kunnskap på området	0	0 %
Veiledning fra rådgivende organ	5	16,7 %
Selskapsmessige hensyn	6	20 %
Selskapsmessige begrensninger	1	3,3 %
Tilfeldigheter	1	3,3 %
Andre	0	0 %

Hvis andre, gi en nærmere spesifisering:

- Vet ikke, jobber ikke med det til daglig.

Hva stiller du som krav for at et kapitaluttak kan føres som et lån i regnskapet?

Mulig å sette kryss for flere.

Svar	Antall	Prosent	
Skriflig låneavtale	26	81,2 %	
Sikkerhetsstillelse	20	62,5 %	
Vurdering av kredittverdighet	4	12,5 %	
Avdragsbetaling	8	25 %	
Renteberegning	18	56,2 %	
Markedsrente	6	18,8 %	
Styrevedtak	11	34,4 %	
Generalforsamlingsvedtak	13	40,6 %	
Samtykke fra medaksjonærer	11	34,4 %	
Fri egenkapital	17	53,1 %	
Ingen av de øvrignevnte	2	6,2 %	

Andre kommentarer eller innspill:

- Må også se hen til AL§3-8 og vurdere evt krav om redegjørelse.
- For det første må aksjonæren ha besluttet at dette VAR et lån. Er det først skjedd et uttak så kan det "repareres" ved å omgjøre det til ordinært lån.
- Lånet må i tillegg ikke regnes som utbytte etter skatteloven.
- kommer an på beløpets størrelse

Se nylige endringer i Nettskjema (v623_2rc1)

7.4 VEDLEGG 4: UTREGNINGER

1) Maksimal effekt marginal personinntekt:

Skatt på alminnelig inntekt:	22,0 %
Trygdeavgift:	8,2 %
Trinnskatt innslagspunkt 4:	<u>16,2 %</u>
	46,4 %

2) Effektiv skattesats etter oppjustering:

Skatt på alminnelig inntekt:	22,0 %
Oppjusteringsfaktor:	<u>1,44</u>
	31,68 %

3) Maksimal effektiv marginal utbyttebeskatning for aksjonær:

Selskapsbeskatning:	22,0 %
Aksjonærbeskatning ¹² :	<u>24,71 %</u>
	46,7 %

4) Regneeksempel fra 2.6.2

Grunnlag etter oppjustering:

Beskatningsgrunnlag etter oppjustering: $1\,900\,000 * 1,44 = 2\,736\,000$

Total skattebelastning for aksjonær:

Det er tatt hensyn til skatt på selskap og aksjonær.

Selskapsnivå:	418 000
Aksjonærnivå ¹³ :	<u>469 500</u>
	887 500

¹² Aksjonærbeskatning: $((100\% - 22\%) * 1,44) * 22\% = 24,71\%$

¹³ Aksjonærnivå: $(1\,900\,000 - 418\,000) * 1,44\% * 22\% = 469\,500$

